

HENRIK IBSEN

Divoká kachna

Hra o pěti jednáních
(1884)

Přeložil František Fröhlich

Osoby

Továrník Werle
Gregers Werle, jeho syn
Starý Ekdal
Hjalmar Ekdal, jeho syn, fotograf
Gina Ekdalová, Hjalmarova manželka
Hedvika, jejíž dcera, čtrnáct let
Paní Serbyová, hospodyně továrníka Werleho
MUDr. Relling, lékař
ThDr. Molvik, zvěhlý teolog
Gråberg, účetní
Pettersen, sluha továrníka Werleho
Jensen, šišník
Thustoch
Plešoun
Krátkozraší
Šest dalších hostů u továrníka Werleho

(První dějství se odehrává u továrníka Werleho, čtyři další u fotografa Ekdala)

PRVNÍ JEDNÁNÍ

/V domě továrníka Werleho. Drazé a pohodlně zařízená pracovna: knihovny, polštářovaný nábytek, uprostřed psací stůl s papíry a šanonny. Rozsvícené lampy se zelenými stínidly, takže místnost je tlumeně osvětlena. Na zadní stěně otevřené dvoukřídle dveře s roztáženými závěsy. Za nimi velký elegantní salón, bohatě osvětlený lampami a svícný. V popředí vpravo v pracovně malé tapetované dveře do kanceláře. V popředí vlevo krb s žhnoucím uhlím, dál pak dvojkřídle dveře do jídelny./

/Werleho sluha Pettersen v livceji a výpomocný číšník Jensen v černém připravují pracovnu. V salónu se pohybují další dva tři výpomocní číšníci, rozsvěcují, připravují atd. Z jídelny je slyšet šum hovoru a mnohohlasý smích. Pak zacinkání nože o sklenici, ticho, delší přímtek, volání slávy a pak opět šumot hovoru./

PETTERSEN /Rozsvítí lampu na krbové římsě a nasadí stínidlo/ Slyšíš te, Jensen, starej už zase řečá — přímtek na počest pani Serbyové.

JENSEN /Strká do popředí křesílko/ Že prej mezi níma něco je, jsem slyšel, je to pravda?

PETTERSEN Čert ví.

JENSEN Ten asi bejval za mláda pěkněj kozel.

PETTERSEN To je možný.

JENSEN Takže hostinu prej pořáda na počest svýho syna.

PETTERSEN Je to tak. Včera se vrátil.

JENSEN Já vůbec nevěděl, že továrník Werle má nějakýho syna.

PETTERSEN No jo, syna má. Jenomže žije v lesích, v Haydalu, co má starej pítu a fabriku. Co tady v domě sloužím, ve městě nebyl.

JENSEN /Ve dveřích ze salónu/ Dobějvá se sem nějakěj děček, že prej -

PETTERSEN /Pod vousy/ Krucihetgot, koho to sem zase čerti nesou!

/Ze salónu vklouzne do pracovny Starý Ekdal. Má na sobě odřbaný starý zimník s vysokým límecem, pletené pačláky, v ruce hůl a beranici, pod paží balíček v balícím papíru. Zrzavá, špinavá paruka a malý šedivý knírek./

PETTERSEN /Jde mu vsťic/ Ježíš to jste vy — co tady chcete?

EKDAL /Ve dveřích/ Pettersenku, já potřebuju strašně nutné do kanceláře.

PETTERSEN Kancelář už je nejmáň hodinu zavřená a —

EKDAL Já vím, říkali mi dole. Ale Gráberg tam ještě je. No tak, Pettersenku, kamaráde, buďte té dobroty a pusťte mě tadyhle tudy. /Ukazuje na tapetované dveře/ Cestu znám, vždyt tudy chodím.

PETTERSEN No jo, co s váma mám dělat. /Otevře dveře/ Ale zpátky koukejte jít druhou stranou, tady je dneska společnost.

EKDAL No no, já vím, jistě. Děkuju mockrát, Pettersenku. Kamaráde, duše dobrá. Díky. /Zamutlá tise/ Moute! /Vejde do kanceláře, Pettersen za ním zavře/

JENSEN To je taky někdo z personálu?

PETTERSEN Kdepak, ten chodí jen na výpomoc, když je třeba. Jo, starej Ekdal, to bejval náhodou svýho času někdo.

JENSEN Ne, vypadá, jako by měl leccos za sebou.

PETTERSEN Aby ne. Bejval oficír, poručík.

JENSEN Jdi někam — oficír, tenhle, jo?

PETTERSEN No, budeš se divit, ale je to tak. Ale pak začal nějak kšeftovat se dřevem nebo co. Našeho pana továrníka prej dostal do nějakýho ošklivýho maléru. Voni měji tenkrát ten hoidalský podnik totiž napůl, rozumíš. Jojo, starej Ekdal toho já znám jak své boty. Co my už jsme spolu u báby Eriksenky vypili panáků, a těch piv, co jsme užívali.

JENSEN Prosim tebe, kde na to bereš?

PETTERSEN Jo, to víš, hochu, to táhnu já. Jeden se musí občas taky trochu praštit přes kapsu, když lepší člověk takhle špatně skončí.

JENSEN To on jako udělal bankrot?

PETTERSEN Kdyby jenom to. Von byl totiž taky v kriminále.

JENSEN V kriminále!

PETTERSEN No, možná že to bylo jen vězení pro dlužníky — /Poslouchá!/ Psst! Už jdou.

/Dva číšníci z jídelny otevřou dveře. Vějde paní Sorbyová, kterou havi dva páni. Postupně pak vychází celá společnost, mezi nimi i továrník Werle. Jako poslední jdou Hjalmar Ekdal a Gregers Werle/

SORBYOVÁ /Když jste kolem Pettersena!/ Káva se bude podávat v hudebním salónku.

PETTERSEN Prosim, paní Sorbyová. /Sorbyová s oběma pány jde do salónu a pak doprava. Pettersen a Jensen jdou za nimi!

TLUSTOCH /Plešounovi!/ Uf — to je ale dřina, taková večere.

PLEŠOUN Chce to jen trochu dobré vůle: vidíte, co člověk za takové tři hodiny dokáže.

TLUSTOCH Jo, ale ty konce, milý pane doktore!

KRÁTKOZRÁKÝ Káva a líkery prý budou v hudebním salónku.

TLUSTOCH Brávo! Tak to nám možná paní Sorbyová zahraje.

PLEŠOUN /Tlumeně!/ No, jen abychom nelitovali.

TLUSTOCH Prosim, té, Berta přece nedá na staré kamarády dopustit. /Smějí se a odcházejí do salónu!

WERLE /Tlumeně a stišně!/ Myslim, že si toho nikdo nevšiml, víš Gregersi?

GREGERS /Podívá se na něho!/ Cože?

WERLE Ty sis toho taky nevšiml?

GREGERS Čeho jsem si měl všimnout?

WERLE Bylo nás u stołu třináct.

GREGERS Vážně? Třináct?

WERLE /Podívá se po Hjalmaru Ekdalovi!/ Bývá nás jinak vždycky dvaocet.

/Ostatním! Prosim, račte, pánové! /Odchází s ostatními do pozadí vpravo. Hjalmar a Gregers zůstanou!

HJALMAR /Slyšel, co říká Werle!/ Neměls mě sem zvat, Gregersi.

GREGERS Cože! Já myslel, že to má být večere na mou počest. A já že bych neměl pozvat svého jediného a nejlepšího přítele —

HJALMAR Když já mám dojem, že tvému otci se to nezamlouvá. Já sem přece jinak jaktěživ nepřijdu.

GREGERS No právě, taky jsem slyšel. Ale přece jsem se s tebou musel sejít a popovídat si, já totiž zase co nevidět odjedu. — Tak to vidíš, staří spolužáci, a jak jsme se navzájem vzdálili. Nějakých šestnáct sedmnáct let jsme se neviděli.

HJALMAR To už je tak dlouho?

GREGERS No, to určitě. Tak co, člověče, jak se pořád máš? Dobře vypadáš. Je tě kus, pomalu z tebe bude těžká váha.

HJALMAR No, tak těžká váha, to nevím; ale trochu mužněji tedy asi vypadám než tenkrát.

GREGERS To bych prosil. Tvůj zevnějšek rozhodně neutrpěl.

HJALMAR /Pochmurnějším tónem!/ Ale mě nitro, hochu! Věř mi, že tam to vypadá jinak. Vždyť víš, jak tragicky se mně a mým blízkým zřítíl celý svět od té doby, co jsme se viděli naposledy.

GREGERS /Těšej!/ Jak je na tom otec?

HJALMAR O tom, radši ani nemluv. Chudák nešťastná; žije pochopitelně doma u mě. Jinou opору na tom širém světě nemá, to víš. Ale pro mě je tak těžké o tom mluvit: — Radši mi pověz, jak se tobě celý ten čas vedlo tam v lesích.

GREGERS Copak mně se vedlo výborně! Ta samota — tam má člověk teprv příležitost všechno si pořádně promyslet. — Pojd', uděláme si pohodlí. /Posadí se do křesilka u krbu a Hjalmaru vtláči do druhého hned vedle!

HJALMAR /Dojate!/ Ale stejně ti musím poděkovat, Gregersi, žeš mě pozval k otci na hostinu. Teď aspoň vidím, že už proti mně nic nemá.

GREGERS /Údiv!/ Já? Proti tobě? Jak jsi na to přišel?

HJALMAR Aspoň v těch prvních letech určitě.

GREGERS Jakých prvních letech?

HJALMAR Přece potom, co se stalo to neštěstí. No, nebylo by ani divu. Jen o vlásek, a tvůj otec mohl být taky zatažen do — no, do těch odporých záležitostí.

GREGERS A proto že bych já proti tobě měl něco mít? Prosim tě, kdo ti tohle nakukal?

HJALMAR Ale vždyť já to vím, Gregersi — prozradil mi to sám tvůj otec.

GREGERS /Zasne!/ Otec! Ach tak. Hm. — A proto ses mi od té doby nezval — jediným síevem?

HJALMAR Ano.

GREGERS Dokonce ani když se z tebe stal fotograf?

HJALMAR No, tvůj otec říkal, že nemá smysl, abych ti psal — vůbec, o ničem.

GREGERS /Divá se před sebe!/ Ne, to ne, no, možná měl pravdu. — A co jinak. Hjalmaré — s prací jsi aspoň jakž takž spokojen?

HJALMAR /Lehce si povzděchne!/ Ale vlastně docela ano — nemůžu si stěžovat. To víš, zpočátku mi to přišlo takové jako trochu zvláštní. Dostal jsem se najednou do úplně jiných poměrů, že jo. Jenže ono se radikálně změnilo všechno. Otec dočista zruinovaný — ta hanba a pohana, Gregersi —

GREGERS /Otfesen!/ Ano, to... jistě. Ano.

HJALMAR Studium jsem musel pustit z hlavy, neměli jsme ani korunu na zbyte; spíš naopak: spíš dluhy; nejvíce u tvého otce, myslím —

GREGERS Hm —

HJALMAR No, takže jsem si říkal, že bude nejlepší — tak jako jednou ranou, rozumíš — prostě se všech starých vztahů a vazeb zbavit. Zvlášť tvůj otec mi to radil — a když se mě tak ujal a podal mi pomocnou ruku —

GREGERS Můj otec?

HJALMAR No, jistě, copak ty to nevíš? Kde bych já asi tak vzal peníze, abych se naučil fotografovat, zařídil si ateliér a zavedl se? Dovedeš si představit, co to stojí peněz.

GREGERS A to všechno že hradil můj otec?

HJALMAR No jistě, copak ty to opravdu nevíš? Podle toho, co říkal, jsem myslel, že ti o tom psal.

GREGERS Ale ani slovo o tom, že to by: on. No, asi zapomněl. Vedli jsme výlučně obchodní korespondenci. Tak on to byl otec —!

HJALMAR No byl, opravdu, je to tak. Nikdy nechtěl, aby se to mezi lidma

rozškliklo — ale byl to on. A taky jen díky němu jsem se mohl oženit. Nebo snad — to taky nevíš?

GREGERS Ne, to jsem opravdu nevěděl. — /Třese ma paži/ Ale Hjalmar, hochu, já ti ani nedovedu říct, jakou z tebe mám radost — a jak mě to trápí. Takže já jsem otci asi opravdu křivdil — no, aspoň v něčem. Protože tady je vidět, že přece jen má srdce, rozumíš. Dekonce snad i jakés takés svědomí — HJALMAR Svědomí?

GREGERS Třeba, říkej si tomu, jak chceš. No, já vážně nedovedu slovy říct, jakou mám radost, žeš mi tohle o otci pověděl. — Tak to vidíš, Hjalmar, dokonce jsi i ženatý. Tak daleko já to nikdy nedotáhnu. No, a co, doufám, že jsi šťastný v manželství?

HJALMAR A víš, že jsem, opravdu. Lepší a hodnější ženu by si nikdo nemohl přát. A chovat se taky umí, to zase ne že ne.

GREGERS /Lehký údiv/ No, ano, to jistě, jak by ne.

HJALMAR Ano, to víš, život vychovává. A pak, každodenní styk se mnou — a taky k nám pravidelně chodí několik vzdělaných lidí. Já tě ujišťuju, že bys Ginu prostě nepoznal.

GREGERS Gínu?

HJALMAR No jistě, copak ty si nepamatuješ, že se jmenovala Gína?

GREGERS Kdo se jmenoval Gína? Já vůbec nevím —

HJALMAR Copak ty se nepamatuješ, že nějaký čas sloužila tady v domě?

GREGERS /Podívá se na něho/ Ty myslíš Gínu Hansenovou —?

HJALMAR No jistě, Gínu Hansenovou.

GREGERS — co nám vedla dům ten poslední rok, když byla matka nemocná?

HJALMAR No ovšem. Ale Gregersi, kamaráde, otec ti přece psal, že jsem se oženil, vím to naprosto jistě.

GREGERS /Mezitím vstal/ No, to ano, to psal, ale se, že — /Chodí sem tam/ Vlastně ano, počkej; možná přece jenom — když tak nad tím uvažuju. Ale on píše vždycky tak stručně. /Sedne si na kraj opěrky křesla/ Poslyš, Hjalmar, teďní mi — to je tedy opravdu zajímavé — jak k tomu vlastně došlo, že ses seznámil s Gínou — tedy se svou ženou?

HJALMAR No, to bylo docela jednoduché. U vás Gína dlouho nezůstala, byl tady tou dobou přece takový zmatek, tvoje matka nemocná — no prostě. Gína na to nestačila, tak dala výpověď a odstěhovala se. Bylo to rok předtím, než umřela tvoje matka — nebo možná to bylo ten rok, to už nevím.

GREGERS Bylo to v tom roce, já byl tenkrát na pite. A dál?

HJALMAR No, tak potom bydlela Gína doma u matky, moc hodná a pracovitá paní to byla, vyvažovala pro lidi, měla takovou malou jídelnu. A taky pronajímala jeden pokoj, moc hezký a útulný pokojík to byl.

GREGERS A tys měl to štěstí, že jsi na něj kápnul?

HJALMAR Ano. Tedy on mi ho vlastně dohodil tvůj otec. No, a tam — rozumíš — tam jsem se právě seznámil s Gínou.

GREGERS A nakonec jste se vzali?

HJALMAR Ano. To víš, mladí lidé; nejsou k udržení, že jo — no —

GREGERS /Vstane a hroší kolem/ Poslyš — a když ses zasnoubil — to potom tě otec dal — tedy, chci říct — to potom ses začal zajímat o fotografování?

HJALMAR No právě. To víš, chtěl už jsem se taky do něčeho pustit, založit rodinu, čím dřív, tím líp. A tak jsme s tvým otcem dospěli k názoru, že s fotografováním to bude nejschůdnější. A Gína taky souhlasila. Jo, a pak to byl ještě jeden důvod: taková šťastná náhoda. Gína už se tou dobou učila retušovat.

GREGERS To byla tedy opravdu jedinečná shoda okolností.

HJALMAR /Potěšen, vstane/ No, vid'! Opravdu jedinečná shoda okolností. GREGERS To tedy musím přiznat. Takže otec byl pro tebe skoro něco jako jakási prozíratelnost

HJALMAR /Pohutě/ Neopustil syna svého starého přítele v hodině tísne. On totiž opravdu má srdce, abys věděl.

SÖRBYOVÁ /Vejde, zavěšená do továrníka Werleho/ Žádné řeči, milý pane to-várníku: dovniř nepůjдете, je tam moc světla, a to vám nedělá dobře.

WERLE /Pustí její paži a přejede si rukou přes oči/ Asi budete mít pravdu.

/Pettersen a Jensen přinášejí podnosy se skleničkami/

SÖRBYOVÁ /Hostům ve vedlejšíh salónu/ Prosim, pánové, jestli si chce někdo dát skleničku, bude se muset obtěžovat sem

TLUSTOCH /Přistoupí k paní Sörbyové/ Proboha, paní Sörbyová, je to pravda, že jste zrušila blahodárnou sňobodu kouření?

SÖRBYOVÁ Ano, pane doktore, tady je území pana továrníka, tady je kouření zakázáno

TLUSTOCH A kdypak jste přijala tenhle zosřtený protikuřácký zákon, paní Sörbyová?

SÖRBYOVÁ Po minulém večírku, vážený pane. Jisté osoby si totiž dovolily zajít trochu příliš daleko

PLEŠOUN A zajít aspoň trošičinku daleko se nedovoluje, paní Berto? Ani o chloupek?

SÖRBYOVÁ V žádném směru, vážený pane inženýre.

/V továrníkově pokoji se shromáždila většina hostů; obsluha nabízí skleničky/

WERLE /Hjalmarovi u postranního stolku/ Tak copak te tady studujete, Hjalmar?

HJALMAR Ale jen takové album, pane Werle.

PLEŠOUN /Potuluje se kolem/ Jejo, fotografie! No, to je holt něco pro vás, co?

TLUSTOCH /V křesle/ Nějaké svoje vlastní obrázky jste nepřinesl?

HJALMAR Ne, to ne.

TLUSTOCH Ale to jste měl. Prohlížet si obrázky totiž podporuje trávení.

PLEŠOUN A pak, přispěje to aspoň trochu k zábavě, víte?

KRÁTKOZRÁKÝ A každý přispěvek se přijímá s vděčností.

SÖRBYOVÁ Pánové chtějí říct, že když je člověk pozvaný na večeri, musí si stravu odpracovat, pane Ekdale.

TLUSTOCH Což je ovšem vzácné potěšení v domě, kde se tak dcbře vůči

PLEŠOUN Bože, když jde o boj o život, tak —

SÖRBYOVÁ No, to máte pravdu! /Zerty a smích nekončí/

GREGERS /Tíše/ Musíš taky sem tam promluvit, Hjalmar.

HJALMAR /Kroucí se/ A o čem?

TLUSTOCH Co říkáte, pane továrníku, že je tokajské peméřně dobré na žaludek?

WERLE /U krbu/ Tokajské, které pijere dnes, rozhodně, za to ručím osobně, je to jeden z nejlepších ročníků vůbec. To jste ostatně jistě poznali sami.

TLUSTOCH Ano, pozoruhodně dehkátní aréma

HJALMAR /Nejistě/ On je nějaký rozdíl mezi ročníky?

TLUSTOCH No ne, vy jste dcbrej

WERLE /Usmívá se/ Vám předložu ušlechtilé víno je tedy opravdu plynání.

PLEŠOUN S tokajským je to jako s fotografiemi, pane Ekdale. Chce sluníčko. Nebo ne?

HJALMAR To ano, světlo je samozřejmě důležité.

SÖRBYOVÁ Takže je to vlastně jako tadyhle se staršími pány; ti taky moc

a moc potřebuji slaničko, jak se říká.

PLEŠOUN Ale, ale — to jste se depustila dost ohrošeně jedovatosti.

KRÁTKOZRÁKÝ Pani Sorbyová se předvádí -

TLUSTOCH — a to na nás učet. /Hrozi prstem/ Pani Berto, pani Berto!

SORBYOVÁ Ale prosím vás, nikdo přece nemůže popřít, že je ročník a ročník. Ty nejstarší jsou nejlepší

KRÁTKOZRÁKÝ Vy mě snad strkáte k těm starým?

SORBYOVÁ Ale képak!

PLEŠOUN To se podívejme! A co já, pani Berto!

TLUSTOCH No, a já! K jakým ročníkům poštáte nás?

SORBYOVÁ Vás počítám k těm nejsladším, pánové.

/Upije ze skleničky, pánové se smějí a flirtují s ní/

WERLE Pani Sorbyová si umí vždycky poradit — když chce. Tak, pánové, máte co pít? Pettersene, postarejte se! — Gregersi, my dva si spolu dáme skleničku. /Gregers se ani nepohne/ Hjalmar, přidáte se k nám? U stolu jsem neměl příležitost vám připít.

/Otevrou se tapetované dveře a účetní Gråberg vystrčí hlavu/

GRÅBERG Prosím o prominutí, pane tovarníku, ale nemážu se dostat ven.

WERLE Oni vás tam zase zamkli?

GRÅBERG No právě, a Flakstad odnes klíče —

WERLE No, to nic, pojdte klidně tudy.

GRÅBERG Když on je tu ještě -

WERLE Tak pojdte, pojdte oba dva, jen se nestyďte.

/Z kanceláře vyjdou Gråberg a starý Ekdal/

WERLE /Mimoděk/ No tohle!

/Smích a hovor mezi hosty utichne. Hjalmar sebou trhá, když uvidí otce, odloží sklenici a obrátí se ke křbu/

EKDAL /Nezvedne oči, ale kratičce se uklání na všechny strany a mumlá přitom/ Prosím o prominutí. Já vím, že tudy nesmím. Bylo zamčeno. — Bylo zamčeno. Prosím o prominutí.

/Gråberg i Ekdal odejdou v pozadí vpravo/

WERLE /Cedí mezi zuby/ Zatracený Gråberg!

GREGERS /Otevřenou pusou, oči vyvalené; Hjalmarovi/

Ale vždyť to byl přece —!

TLUSTOCH Co se děje? Kdo to byl?

GREGERS Ale to nic, nikdo; jen účetní a ještě někdo.

KRÁTKOZRÁKÝ /Hjalmarovi/ Vy toho člověka znáte?

HJALMAR Já nevím —; nevíšim jsem si -

TLUSTOCH /Vstane/ Krucinál, co se děje? /Jde ke skupince hostů, kteří tlumeně hovoří/

SORBYOVÁ /Šeptem/ Pettersenku, jděte hanem a něco mu strčte. Něco dobrého.

PETTERSEN /Přikývne/ Tak jo. /Jde/

GREGERS /Hjalmarovi, tiše, otřesen/ Takže to opravdu byl on!

HJALMAR Ano.

GREGERS A ty jsi tu stál jak sočný sloup a zapfel jsi ho!

HJALMAR /Zběsile šeptá/ Ale copak jsem mohl —!

GREGERS — zná se k vlastnímu otci?

HJALMAR /Bolestně/ Kdybys byl na mém místě, tak —

/Hosté se dosud bavili polohlasem, teď hovor zesílí v nucený halas/

PLEŠOUN /S bodrým úsměvem se blíží k Hjalmarovi a Gregersovi/ Ach, tak

jakpak, pánové, oživujete si vzpomínky na staré studentické časy? Co? Vy ne-kouříte, pane Ekdale? Nepotřebujete oheň? No jo, vlastně; tady se nesmí —

HJALMAR Ne, děkuju, já nebudu -

TLUSTOCH Nemáte nějakou pěknou básničku, že byste nám zarecitoval, pane Ekdale? Tak bezky jste to dřív uměl.

HJALMAR Bohužel si žádnou nepamatuju.

TLUSTOCH No, to je ale škoda! Tak co vymyslíte, pane kolego? /Odhází s Plešounem do druhé místnosti/

HJALMAR /Ponouře/ Gregersi — já jdu! Když člověk na viastních bedrech počítá dřívou tíhu osudu — však víš. — Pozdravuj ode mne eice.

GREGERS Ano, ano. Jdeš rovnou domů?

HJALMAR Ano. Proč?

GREGERS No, ještě se u vás možná stavím.

HJALMAR Ne, prosím tě, to ne. Doma u mě ne. Můj domov je bezútěšný, Gregersi — zvlášť po tak skvostné hostině. Můžeme se přece sejít někde ve městě.

SORBYOVÁ /Přiblížila se; tlumeně/ Vy už jdete, Hjalmar?

HJALMAR Ano.

SORBYOVÁ Pozdravujte Ginu

HJALMAR Děkuju.

SORBYOVÁ A řekněte jí, že se na ni někdy příjdu podívat.

HJALMAR Ano, děkuju. /Gregersovi/ Ty tady zůstaň. Já se nenápadně ztratím. /Loudavě přejde místnosti, pak do salónu a vpravo pryč/

SORBYOVÁ /Tiše Pettersenovi, který se mezitím srátil/ Tak co, dostal starý něco s sebou?

PETTERSEN Aby ne. Strčil jsem mu láhev rumu.

SORBYOVÁ No, to jste se zrovna nepředal!

PETTERSEN Ba ne, pani Sorbyová, rum on má ze všeho nejradši.

TLUSTOCH /Ve dveřích, noty v ruce/ Tak co, nezahrajem si, pani Sorbyová?

SORBYOVÁ Tak dobrá. Pojďme.

HOSTÉ Bravo, bravo!

/Pani Sorbyová s ostatními hosty odejde do salónu vpravo, Gregers zůstane stát u křbu. Tovarník Werle hledá cosi na psacím stole, zřejmě by chtěl, aby Gregers

odešel, ale když se ten ani nepohne, vykročí Werle ke dveřím/

GREGERS Mohl bys tady chvíli zůstat?

WERLE /Zastaví se/ Copak?

GREGERS Potřebuju si s tebou promluvit.

WERLE Nemohlo by to počkat, až budeme sami?

GREGERS Na, to by nemohlo; mohlo by se totiž taky stát, že sami nebudeme nikdy.

WERLE /Jde k němu/ Jak tomu mám rozumět?

/V průběhu následujícího rozhovoru slyšíme z hudebního salónu vzdálenou hru na klavír/

GREGERS Jak jsi mohl nechat tu rodinu tak zoufale zehátrat?

WERLE Myslíš patrně Ekdalovy, předpokládám

GREGERS Ano, myslím Ekdalovy. Poručík Ekdal ti přece býval tak blízký.

WERLE Ano, bohužel; býval mi asi až příliš blízký. Kolik let jsem to cítil a jak drazo jsem za to musel zaplatit! To jsem mám co děkovat, že i na mém dobrém jménu a na mé pověsti alpěla jakási — no ano, poskvrna.

GREGERS /Tiše/ Nesl za to vlnu skutečně jen on sám?

WERLE Jak to myslíš, kde jinak?

GREGERS Ty lesy jste přece koupili společně, oba dva —

WERLE Ale kdo je zakresloval do mspy? Ekda! Nedbale a ledubyle! A kdo nezákonně těžil na státních pozemcích? On. Kdo vedl veškerý provoz v lesích? On. Já jsem houby věděl, co tam na pile pan poručík Ekda! podniká.

GREGERS Pan poručík Ekda! asi sám houby věděl, co podniká.

WERLE Může být. Jenže on byl odsouzen, a já zproštěn viny.

GREGERS Jistě, nebyly důkazy.

WERLE Zproštění je zproštění. Odporné záležitosti! Především jsem z toho zešedivěl, a opravdu nevím, proč se v tom musíš teď najednou začít rejtat. Takovéhle věci jsi tam v lesích celou tu dobu promýšlel? Gregersi, já tě ujišťuju, že tady ve městě už po těchto historkách pes neštěkne -- aspoň pokud jde o mě.

GREGERS Ale co Ekda!ovic rodina, co ti chudáci!

WERLE Co jsem vlastně podle tebe měl pro ty lidi udělat? Když Ekda!a pustili, byl zlomený člověk, nebyto mu pomoci. Jsou na světě lidi, co jdou ke dnu, stačí nějaký ten brok do těla; už se z toho nikdy nedostanou. Věř mi, Gregersi, dávám ti své slovo: udělal jsem pro ně, co jsem mohl, abych přitom nezkompromitoval sám sebe a neposkytl potravu nejruznějším podezřením a pomluvám.

GREGERS Podezřením --? Ale!

WERLE Ekda!ovi jsem opatřil opisování pro kancelář a platím ho daleko, daleko víc, než za co ta jeho práce stojí -

GREGERS /Nedívá se na něho/ Hm -- o tom nepochybuju.

WERLE Ty se směješ? Myslíš si snad, že není pravda, co ti tady říkám? Prosím, v dětech o tom nemám tíc, protože takové výdaje se u mě neknižují.

GREGERS /Studený úsměv/ Ne, jistě, jsou výdaje, které je lepší neknižovat.

WERLE /Překvapen/ Jak to myslíš?

GREGERS /Sebere odvalu/ Zaknihoval sis například, co tě stálo dát vyučit Hjalmaru Ekda!u na fotografa?

WERLE Já? Jak to, zaknihoval?

GREGERS Mám zjištěné, že náklady jsi hradil ty. A dále mám zjištěné, že jsi ho štědře podpořil, aby si mohl zavést firmu.

WERLE No prosím, a pak bude někdo vykládat, že jsem pro Ekda!ovy nic neudělal! Ujišťuju tě, že jsem s těmi lidmi měl výdaje až až.

GREGERS Zaknihoval jsi aspoň některé?

WERLE Proč tě to zajímá?

GREGERS Mám k tomu své důvody. Poslyš, řekni mi -- když ses tehdy tak vše ujal syna svého starého přítele -- neměl on se zrovna nějak ženit?

WERLE Prosím tě, jak já si -- jak si po tolika letech můžu --?

GREGERS Napsal jsi mi tenkrát -- obchodní dopis, jak jinak -- a dodal jsi, jen jako p.s., že se Hjalmar Ekda! oženil s nějakou Hansenovou.

WERLE No, vždyť to tak bylo, jmenovala se tak.

GREGERS Jenže už jsi nepsal, že takřka Hansenová byla naše bývalá hospodyně Gina Hansenová.

WERLE /Zasměje se, posměšně, ale nuceně/ To ne, vůbec mě totiž nenapadlo, že bys o naší bývalou hospodyně mohl projevit nějaký zvláštní zájem.

GREGERS Taky že ne. Jenže -- /Ztlumí hlas/ o ni tady v domě zřejmě projevil zvláštní zájem jini

WERLE A to má znamenat co? /Vyjde na něho/ Snad nemyslíš mě!

GREGERS /Tiše, ale pevně/ Ano, tebe.

WERLE A to si devoluješ --! Jak se opovažuješ --! Jak může on, chlap jeden nevděčný, on nějaký fotograf -- jak vůbec sebere odvalu někoho takhle obviňovat!

GREGERS Hjalmar se toho ani slovem nedotkl. Myslím, že o takových věcech nemá vůbec tušení

WERLE Tak kdes to sebral? Kdo ti něco takového nakukal?

GREGERS Pověděla mi to chudák rumínka. Když jsem jí viděl naposled.

WERLE Tveje matka! No jistě, že mě to nenapadlo hned! Vy dva -- vy jste vždycky drželi spolu. To ona tě od začátku švala proti mně.

GREGERS Myslíš se, bylo to tím, co všechno musela vytrpět, jak se mučila. Nakonec na to umřela.

WERLE Prosím tě, ta toho tak vytrpěla -- rozhodně ne víc než ostatní. Ale s choulostivými, přepjatými lidmi bož nic nepořídíš. To jsem prosím já pozul na vlastní kůži. -- A ty mě teď budeš podezírat! Budeš vyhrabávat nějaké omšelé drby a pomluvy proti vlastnímu otci! Vš, Gregersi, opravdu si myslím, že ve svém věku už by ses měl věnovat něčemu užitečnějšímu.

GREGERS No jo, už by bylo asi načase.

WERLE Taky by se ti ulevilo, přestal bys být pořád tak sklíčený. Prosím tě, kam to taky může vést, věčně trčet v lesích ve fabrice, plahačit se jako kancelářská myš a odmítat třeba jen korunu navíc k platu? Vždyť je to čiré šílenství.

GREGERS Jo, kdybych si tak aspoň tím mohl být jistý.

WERLE Prosím, chápu tě. Chceš mít svou nezávislost, nechceš mi být v něčem zavázán. Ale teď budeš mít příležitost získat nezávislost a být vlastním pánem.

GREGERS Ale? A jak asi --?

WERLE Když jsem ti psal, abys okamžitě přjel, tak -- hm --

GREGERS No, cos mi vlastně chtěl? Celý den čekám, že se to dozvím.

WERLE Chtl jsem ti navrhnout, aby ses stal podřídněm firmy.

GREGERS Já? Tvé firmy? Jako společník?

WERLE Ano. Proto ještě nemusíme být v jednom kuse spolu. Ty bys mohl převzít vedení podniků tady ve městě a já bych se přestěhoval na pilu.

GREGERS Ty? *

WERLE Ano. To víš, už mi práce nejde tak jako dřív. Musím si setřít oči. Gregersi, moc mi poslední dobou slábnou.

GREGERS To snad nezačalo teprve teď.

WERLE To ne, ale teď se to zhoršuje. A kromě toho -- okolnosti by možná vyžadovaly, abych se odstěhoval -- aspoň na čas.

GREGERS Něco takového mě nikdy nenapadlo.

WERLE Podívej, Gregersi -- nás dva rozděluje spousta věcí. Ale jsme přece jenom otec a syn. A tak si myslím, že bychom snad mohli dospět aspoň k nějakému vzájemnému porozumění.

GREGERS Myslíš jako havanek?

WERLE Aspoň tak. Rozmysli si to, Gregersi. Ne, co říkáš, to by přece mělo jít. Ne?

GREGERS /Dívá se na něho studenýma očima/ Za tím něco bude.

WERLE Jak to? *

GREGERS Ty mě na něco potřebuješ.

WERLE Lidé v tak blízkém vztahu jako my dva snad vždycky jeden druhého potřebují.

GREGERS No, říká se to.

WERLE Rád bych tě teď nějaký čas měl tady doma. Jsem osamělý člověk. Gregersi, vždycky jsem si připadal osamělý -- celý život; ale teď, jak stárnu, tak čím dál víc. Potřebuju mít někoho u sebe.

GREGERS Máš přece paní Sarbyovou.

WERLE To mám; a daška už je pro mě skoro nepostradatelná. Je veselá, vyrovnaná, je s ní v domě živo -- a to já hrozně potřebuju.

GREGERS No vidíš -- tak máš vlastně, co jsi chtěl.

WERLE To ano, jenže se bojím, že už to moc dlouho nevydrží. To víš, ženu

v takové situaci přijde snadno do řeči. A mužovi to nakonec taky zrovna neprospívá.

GREGERS Ále, když může pořádat takové hostiny jako ty, tak si může dovolit skoro všechno.

WERLE No jo, ale co ona, Gregersi? Mám strach, že už si to nenechá moc dlouho libit. A i kdyby se z čiré oddanosti ke mně povznesla nad lidské řeči, pomluvy a tak —? Ty máš přece tak silně vyvinutý smysl pro spravedlnost, Gregersi, nemyslíš —

GREGERS /Přeručíš ho/ Podívej se: zkrátka a dobře: chceš si ji vzít?

WERLE A kdybych chtěl? Tak co?

GREGERS No, to se ptám já taky: tak co?

WERLE Bylo by ti to nějak naprosto nepřekonatelně proti mysli?

GREGERS Ále vůbec ne. Ani v nejmenším.

WERLE Protože já jsem nemohl vědět, jestli snad z ohledu k památce nebožky matky —

GREGERS Nejsem přepjatý.

WERLE Ať jsi, jaký jsi, sejmul jsi mi balvan ze srdce. Jsem nesmírně rád, že mohu v této věci počítat s tvou podporou.

GREGERS /Upřeně ho pozoruje/ Tak teď už chápu, k čemu mě chceš použít.

WERLE K čemu tě chce použít? Co je to prosím těbe za výraz?

GREGERS Ále, mezi čtyřma očima snad nebudeme rájovat na slovíčkách. /Zasíně se krátce/ Takže takhle tedy! Tak proto jsem se měl přeručit, abych se osobně dostavil do města. Kvůli paní Sorbyové musí v baráku okamžitě propuknout rodinný život! Tatínek se synáčkem, idyla, cvak! To bude tedy novinka k podělán.

WERLE Jak si dovoluješ mluvit tímhle tónem!

GREGERS Prosim tě, kdy tady byl nějaký rodinný život? Co já pamatuju, tak nikdy. Ale teď potřebujeme malou ukázkou, co? Ono totiž udělá chromý dojem, když se bude moct říkat, že mladý pán — na perutích synovské lásky — přispěchá domů na ženitbu stárnečeho otce. A co potom zbuďe z řeči o tom, co všechno musela snášet a vytrpět chudinka nebožka? Ani smátko. Vymete a rozptýlí je její vlastní syn.

WERLE Gregersi — mám dojem, že k nikomu na světě nemáš takový odpor jako ke mně.

GREGERS /Tíše/ Viděl jsem tě moc zblízka

WERLE Vidělš mě očima své matky. /Trochu ztlumi hlas/ Ale neměl bys zapomínat, že ty oči občas trochu — plavaly.

GREGERS /Rozechvěně/ Ano, vím, co myslíš. Jenže kdo za tu moamčinu nešťastnou slabost nesl vinu? Ty a všechny ty tvoje — Poslední z nich byla ta ženská, co jste ji uvázali na krk Hjalmarovi Ekdalovi, když už jsi ty — ááá!

WERLE /Usklíbne se/ Slovo za slovem, jako bych slyšel tvou matku.

GREGERS /Nevšimá si ho/ — a takhle ten člověk, ta dětsky čistá duše, teď žije, v tomhle velkém klamu — pod jednou střechou s takovou... a netuší, že to, čemu říká „moje rodina“, je postavené na lži! /Přistoupí o krok blíž/ Když se podívám zpátky na veškeré tvoje počínání, připadá mi, jako bych se rozblížel pe bojišti podél všech cest posetém rozdrzenými lidskými osudy.

WERLE Mám dojem, že propast mezi námi dvěma nemůže být hlubší.

GREGERS /Lehce se ukloní/ To už jsem zjistil, a proto se loučím a odcházím.

WERLE Odcházíš? Z domu?

GREGERS Ano. Protože před sebou konečně vidím úkol, pro který můžu žít.

WERLE A co je te za úkol?

GREGERS Jen by ses smál, kdybys to uslyšel

WERLE Osamělý člověk se tak snadno nesměje, Gregersi.

GREGERS /Ukazuje do pozadí/ Podívej, tatínku — pánové hrají na slepou bábu s paní Sorbyovou — Dobrou noc a sbohem.

/Odejde v pozadí doprava. Ze salónu zaznívá smích a dohováření, zahlédneme tam část společnosti/

WERLE /Pohrdlivě mumlá za Gregersem/ Che —! Chudák — a pak že není přepjatý!

DRUHÉ JEDNÁNÍ

/Ateliér Hjalmaru Ekdala. Veliká, podkrovní místnost. Vpravo skloněná střecha s velkými okny napůl přikrytými modrým závěsem. Vpravo vzadu vchod, v popředí na téže straně dveře do obývacího pokoje. Na levé stěně rovněž dvoje dveře, mezi nimi železná kama. Na zadní stěně široké dvoukřídle posuvné dveře. Ateliér je chudě, ale pohodlně zařízený a vybavený. Mezi dveřmi vpravo kousek od zdi pohovka, stůl a něco židlí, na stole svítidla se stínítkem, u kamen starý ušák. Místy nastavené různé fotografické potřeby a vybavení. Na zadní stěně vlevo od dveří knihovna, něco knížek, krabice, lahvi s chemikáliemi, různým náčiním, náladím a podobnými předměty. Na stole fotografie a malíckosti jako štětce, papír a podobně.)

(Gina Ekdalová sedí na židli u stolu a šije. Hedvika sedí na pohovce a čte knihu, pačci ma ucpané uši, dlaněmi si chrání oči.)

GINA /Několikrát, jakoby s tajemnou starostí, se na ni podívá, pak řekne/ Hedvi!

HEDVIKA /Neslyší/

GINA /Hlasitěji/ Hedviko!

HEDVIKA /Odtáhne ruce a zvedne hlavu/ Ano, mamí?

GINA Hedvi, hečičko moje, už musíš přestat číst.

HEDVIKA Ale mamí, ještě chvíli. Aspoň chvíliinku!

GINA Ne, dej tu knížku pryč. Tatínek to taky nemá rád. Víš, že sám nikdy večer nečte.

HEDVIKA /Zavře knihu/ To ne, tatínek vůbec na čtení moc není

GINA /Odloží šití a vezme si na stole tužku a sešitek/ Pamatuješ si, kolik jsme dneska vydaly za máslo?

HEDVIKA Dvanáct šedesát.

GINA No jo, máš pravdu. /Zapiše/ Já nevím, co se tady v domě sni máslo. A pak byl salám a sýr — co ještě /Zapisuje/ — jo, šunka — hm ... /Sešitá/ ne, takže to máme hned —

HEDVIKA A nezapomeň pivo —

GINA Jo vidíš. /Zapiše/ Ono se to nezdá, ale je to peněz. Ne, co se dá dělat.

HEDVIKA Ale zase jsme dneska my dvě nepotřebovaly teplotu večerí, když byl táta pryč.

GINA No, to byla výhoda. Jo, a dostala jsem pětacosmdesát za fotografie.

HEDVIKA No ne — tolik, vážně!

GINA Přesně osmdesát pět korun.

/Ticho. Gina si zase vezme šití. Hedvika si vezme papír a tužku a začne si něco kreslit. Levou rukou si stíní oči/

HEDVIKA To je ale legrace, vidí, táta že je na hodině u pana továrníka Werleho.

GINA: To nemůžeš takhle fíct, u pana továrníka. Pozval ho přece jeho syn.
/Po chvíli/ S tímhle panem továrníkem my nemáme nic společného.

HEDVIKA: Já už se tak strašně těším, až přijde táta domů. Slibil, že mi od paní Sarbyové přinese něco dobrého.

GINA: Jo, to víš, tam mají samý dobroty.

HEDVIKA: /Kreslí/ Trošinku hlad už teda mám.

/Dvěmi z chodby vejde starý EKDAL, jeden balík v podpaží, druhý v kapse kabátu/ GINA: Ty jdeš dneska nějak pozdě, dědo.

EKDAL: Zavolaš mě v kanceláři. Musel jsem čekat u Gräberga. A pak jsem musel projít skrz — no.

HEDVIKA: Dali ti nějaké psaní, dědečku?

EKDAL: Celý tenhle balík. Podívej.

GINA: Ale to je výborný.

HEDVIKA: A ještě jeden balík máš v kapse.

EKDAL: Jo? Nesmysly, to nic není. /Postaví hůl do rohu/ Tuhle prácička mi vydrží pěkně dlouho. Gino, /Poodsune jedno křídlo dveří na zadní stěnu/ Psst!

/Nakoukne dovnitř a za chvíli dveře opět opatrně zastrčí/ Hehe. Všecko to spí. Hehe, ona si vlezla do košíku.

HEDVIKA: Opravdu jí v tom košíku nebude zima, dědo?

EKDAL: Ty máš nápady! Zima? Prosím tě, takové slámy. /Jde k prvním dveřím vlevo/ Najdu tady někde sirky?

GINA: Ležej na komódě.

/EKDAL jde do svého pokoje/

HEDVIKA: To je ale dobře, že děda dostal takového psaní.

GINA: No jo, chudák stará, aspoň bude mít pár halířů kapesného.

HEDVIKA: A nebude celé dopoledne vysedávat u té odpornej báby v hospodě.

GINA: No, to taky. /Ticho/

HEDVIKA: Myslíš, že tam ještě jedí?

GINA: Pámbu ví: proč ne, může být.

HEDVIKA: Představ si, těch lahůdek, to si táta asi dává. Bude mít aspoň dobrou náladu, až přijde. Vid?

GINA: To jo. A co teprv, kdybyste mi mohly fíct, že jsme sehnaly podnájemníka.

HEDVIKA: Dneska by to bylo zbytečný.

GINA: No, hane, hodilo by se to. Pokoj je stejně nevyužitéj.

HEDVIKA: Ale ne, já myslím, zbytečný, protože dneska bude mít táta beztak dobrou náladu. Takže podnájemníka by bylo lepší si schovat na jindy.

GINA: Ráda takhle tátovi něco dobrýho povíš, když přijde domů, vid?

HEDVIKA: No, protože to je tedy pak hned veselejc.

GINA: /Zamyšleně/ No jo, něco na tom bude.

/Vejde znovu starý EKDAL a namíří k předním dveřím vlevo/

GINA: /Napůl se obrátí na židli/ Potřebuješ něco v kuchyni, dědečku?

EKDAL: No jo, no jo, jenom to... jen seš. /Vyjde/

GINA: Snad se tam nebude rejt ve žhavých uhlících. /Chvilí čeká/ Hedvi, jdi se podívat, co tam dělá.

/EKDAL vejde, v ruce džbánec s horkou vodou/

HEDVIKA: Šel sis pro teplou vodu, dědečku?

EKDAL: Jo jo, šel. Na něco jí potřebuju. Musím psát, a inkoust mi zhoustnul na kaši — no.

GINA: Neměl by ses nejdřív pavezčet? Je na stole.

EKDAL: Vezčet nebudu, fíckám ti, že mám moc práce. A do pokoje ať mi nikdo nechodí. Nikdo — no. /Vejde do svého pokoje, Gina a Hedvika se na sebe podírají/

GINA: /Tiše/ Nevíš, kde moh' přijít k penězím?

HEDVIKA: Asi dostal od Gräberga.

GINA: Ale kdepak. Gräberg posílá vždycky peníze mně.

HEDVIKA: Tak mu asi někde dali láhev na dluh.

GINA: Chudák děda, tomu tak akorát dá někdo na dluh.

/Zprava vejde Hjalmar Ekdal v zimníku a šedivém plstěném klobouku/

GINA: /Odhodí šití a vstane/ No ne, Hjalmar, ty už jsi zase doma!

HEDVIKA: /Zároven, vyskočí/ Já, táti, ty už jsi tady!

HJALMAR: /Odloží klobouk/ Teď už asi odešli skoro všichni.

HEDVIKA: Tak brzy?

HJALMAR: No, vždyť to byl oběd. /Chce si svléknout kabát/

GINA: Počkej, pomůžte jí.

HEDVIKA: Já taky. /Stáhne mu kabát, Gina ho jde pověsit na zadní stěnu/

Bylo tam hodně lidí, táti?

HJALMAR: Ani ne! U stolu nás bylo asi tak — nějakých dvanáct čtrnáct.

GINA: To sis se všema pěkaš popovídáš, jak tě znám, co?

HJALMAR: No, tak to víš, trochu, že jo. I když on si mě vlastně tak jako zabral pro sebe Gregers.

GINA: Je to ještě poříd' takový hnusák?

HJALMAR: No, hníusák — moc dobře zrovna nevypadá. — Děda ještě není doma?

HEDVIKA: Ale jo, je u sebe v pokoji, opisuje.

HJALMAR: Říkal něco?

GINA: Ne, co by měl říkat?

HJALMAR: Já jen, jestli se nezmínil —? Slyšel jsem, že snad měl být u Gräberga, aspoň mýslím. Skočím se na něho podívat.

GINA: Ale ne, to — nestojí to za to —

HJALMAR: Jak to, proč? Říkal snad, že mě nechce vidět?

GINA: Spíš asi dneska nechce vidět nikoho —

HEDVIKA: /Posunký/ Ehm — ehm!

GINA: /Nevšimně si jí/ — byl si tady totiž pro horkou vodu —

HJALMAR: Aha, tak to on už zase —?

GINA: No jo, už to tak bude.

HJALMAR: Ač bože — chudák táta —! No, tak ať si aspoň užije.

/Ze svého pokoje vejde starý EKDAL v županu a s fajfkou/

EKDAL: Ty už jsi doma? Připadalo mi, že tu slyším někoho mluvit.

HJALMAR: Zrovna jsem přišel.

EKDAL: Tys mě asi neviděl, co?

HJALMAR: Ne; ale povídal, že jsi tamtudy prošel — a tak jsem si řekl, že tě doprovodím.

EKDAL: Chm, no, to od tebe bylo moc hezké. — Co to tam vlastně bylo za lidi?

HJALMAR: Ále taková všelijaký. Samá honorace, doktor honoris causa Flor a inženýr honoris causa Baile a doktor honoris causa Kaspersen a doktor honoris causa Iks ypsilón — co já vím —

EKDAL: /Pokyvuje/ Slyšíš, Gino! S jakou honorací si tyká!

GINA: No, tam teď hoř' vedou nobl' dům.

HEDVIKA: A táti, když je to taková honorace — to ti páni doktoři zpívali? Nebo recitovali?

HJALMAR: Ne, žvanili. Pak chtěl na mně, abych jim něco zarecitoval, ale já ani za nic.

EKDAL Za nic?

GINA Ono by tě zase nebylo

HJALMAR Kdepak. Člověk nesmí hned každému dělat poskoka. /Prochází se/ Aspoň já tedy rozhodně ne.

EKDAL Kdepak, kdepak, na Hjalmaru si někdo nepřijde.

HJALMAR Já tedy opravdu nevím, proč bych jim zrovna já měl obstarávat zábavu, když si jednou za čas někdo vyjde. Ať se namáhají ostatní. Vyžírkové, chodí to z jedné hostiny na druhou a epou se a nalejaví jak bezední. Tak ať si ty lahůdky taky někdy odpracujou.

GINA Tohleš jim snad nevykládat!

HJALMAR /Prozpěvuje si/ Pampadadampadá — ; no, tak úplně pro sebe jsem si to zase nenechal, to si piš!

EKDAL A takové panstvo, no tedy!

HJALMAR Jo, na to já nekoukám. /Ledabyle/ No, a pak došlo k takovému menšímu sporu o tokajské.

EKDAL Tokajské, jo? No, to je Jajnové vínečko.

HJALMAR /Zastaví se/ Může být. Jenomže není ročník jako ročník, abys věděl. Záleží na množství slunečního svitu v době zrání hroznů.

GINA No ne, co ty všechno nevíš!

EKDAL A o tom jako byl ten spor?

HJALMAR No, chtěli se přit, ale pak se dozvěděli, že s doktory honoris causa je to taky tak. Taky není každý ročník stejně kvalitní — to to dostali, co?

GINA No ne, ty jsi teda hlava!

EKDAL Hehe? Tak tohle teda dostali na talíř?

HJALMAR Pěkně mezi oči to dostali.

EKDAL Slyšíš to, Gino, rovnou mezi oči jim to vpálil, doktorům jedné. Che, honoris causa!

GINA No ne, to je teda přímo mezi oči!

HJALMAR Je to tak, ale pozor, nechej, aby se o tom mluvilo. Takové věci si má člověk nechat pro sebe. Ono to zase bylo ve vši družnosti, nemyslete si. To víte, samý příjemný sympatický člověk, proč bych je já měl nějak zraňovat? Kdepak!

EKDAL Ale rovnou mezi oči -

HEDVIKA /Vlíchocuje se/ To je ale legrace, vidět tě ve fraku, tati. Tože totiž frak ohromně sluší.

HJALMAR No, vid? A teďhle sedí opravdu dokonale. Padne mi, jak by byl štýl na míru: — no, tak možná trochu škrtí tady v průramkách — pomoz' mi. Hedvičko, /Svléká frak/ Radši si vezmu jen tak sáčko. No tak, Gino, kde je to sako!

GINA Tady, tady! /Nese mu sako a pomáhá mu do něho/

HJALMAR Tak, a je to! A nezapomeň, že se frak musí Mořivikovi hned ráno vrátit.

GINA /Opatrně ho ukládá/ To už se zařídí.

HJALMAR /Protáhaje se/ Á, to se člověk hned cítí zase pěkně doma. Ona tadyhle volná, nedbalá elegance jde k mému typu stejně líp. Co říkáš, Hedvi?

HEDVIKA To jistě, tati

HJALMAR Když si takhle udělám velkou, odvážnou mašli — ; no, koukni. Co říkáš?

HEDVIKA No jeje, a jak to to pasuje ke knírku a k těm kudrnatým vlasům.

HJALMAR No, kudrnaté, to nevím — fěk bych spíš zvlhně.

HEDVIKA To je pravda, jsou tak spíš jako řídce kudrnaté.

HJALMAR Takže spíš zvlhně.

HEDVIKA /Po chvíli — tahá ho za sako/ Tati!

HJALMAR No, copak?

HEDVIKA Ale, vždyť ty viš.

HJALMAR Nevím, opravdu ne.

HEDVIKA /Směje se a poňnkává/ Ale no tak tati, tak už mě netrap!

HJALMAR Co pořád máš?

HEDVIKA /Cloumá jim/ Tak přestaň, kde to máš, tati! Viš přece, žeš mi slibil něco dobrého.

HJALMAR Jo vidíš — jak já na to jenom moh zapomenout!

HEDVIKA Kdepak, ty si mě jen dobíráš, tati. Že se nestydíš! No tak, kams to dal?

HJALMAR To viš, že jsem nezapomněl. Mementiček! Přinesl jsem ti něco jiného, Hedvičko. /Poodejde a hrabe se v kapsách fraku/

HEDVIKA /Poskakuje a tleská radostí/ Já, mámi, mámi!

GINA Tak vidíš, jen musíš mít trochu trpělivost, a —

HJALMAR /Papír v ruce/ Tak hebej, tady to máme!

HEDVIKA Tohle? Ale vždyť to je jen kus papíru.

HJALMAR To je prosím jídelní lístek — kompletní jídelní lístek. Tadyhle vidíš — „Menu“: to znamená jídelní lístek.

HEDVIKA A jiného nemáš nic?

HJALMAR Vždyť ti povídám, že tam na to jsem zapomněl. Ale můžeš mi věřit, dávám ti svoje slovo: je to hooby požitek, tyhle parádky. Tak, hezky si sedni ke stolu, přečti si, co je na tom listiku, a já ti budu vyprávět, jaké ty jednotlivé chedy byly. No tak! Hedvi!

HEDVIKA /Pojská pílč/ Ano, děkuju.

/Sedne si, ale neče. Gino jí dává znamení, Hjalmar si toho všimne/

HJALMAR /Bezvládně chodí sem tam/ Tedy, to je opravdu k nevíře, na co všechno musí člověk jako živitel rodiny myslet — a když na nějakou takovou úplně prkotinu zapomene, hned se na něho kdekdo tváří kysele. No nic, člověk si nakonec zvykne: i na šibenici. /Zastaví se u kamen, kde sedí starý Ekdal/ Byl ses dneska podívat vevnitř, tati?

EKDAL Že se ptáš: Vlezla si do kořuku

HJALMAR Ne, faki? Do kořuku? Takže si na něj začíná zvykat.

EKDAL To viš: já to říkal hned. Jenže teď, rozumíš, teď to tam budeme muset trochu —

HJALMAR Trochu vylepšit, to jo.

EKDAL Ale opravdu, rozumíš?

HJALMAR Aby ne! Tak' pojď, probereme si, jak to tam zařídíme. Uděláme si k tomu pohodlí.

EKDAL No, to jo. Chm: to já si nejdřív půjdu nacpat fajfku: — asi bude potřebaovat taky trochu vyčistit. Chm. /Jde do svého pokoje/

GINA /Usmívá se na Hjalmaru/ Slyšels, jo? Vyčistit fajfku.

HJALMAR Ale no to viš, Gino, jen ho nech — ; chudák, takový ztroskotanec, na stará kořena. — A ty úpravy — nejlíp bude, když se na te vrhne hned zítra.

GINA Ale když — ty zítra asi nebudeš mít čas...

HEDVIKA /Vypadne jí do řeci/ Ale jo, mámi!

GINA ... nezapomeň, že musíš retušovat ty kopie, už si pro ně poslali několikrát.

HJALMAR No prosím, už zase ty kopie. Žádná starost, budou hotové. Přišly snad nějaké nové objednávky?

GINA Bohužel ne; na zítra nemám než ty dva portréty, no, viš přece.

HJALMAR A ne jiného? To je opravdu hrůza, jak to člověk nevine du ruky sám, tak -

GINA Ale co mám dělat? V novinách inzertuju, co můžu, aspoň myslím.

HJALMAR Pch, v novinách, v novinách — višš, co je to asi tak platný. A na pokoj se určitě taky nikdo nebyl podívat, co?

GINA Ne, ještě ne.

HJALMAR No, to se dalo čekat. Jak se člověk nepostará sám, tak —. Tak takhle ne. Gino, rozumíš, vzít se za to musí, pořádně!

HEDVIKA /Jde k němu/ Tati, nemám ti přinést flétnu?

HJALMAR Ne, ne, flétnu ne. Já tady na tom světě žádné radosti nepotřebuju.

/Chodí/ Jen se neboj, zítra budeš dělat jako šroub, nebudeš si moct stěžovat. Budu dělat, co mi síly stačí —

GINA Ale ne tak, vždyť já jsem to tak nemyslela.

HEDVIKA Tati, neměl bys chuť na lahvičku piva?

HJALMAR Nikoli, ani v nejmenším. Kvůli mně se už nikdo nemusí obtěžovat. /Zastaví se/ — Pivo? — Říkala jsi pivo?

HEDVIKA /Živě/ Jistě, tati, pěkně vychlazené.

HJALMAR No tak — když chceš, tak můžeš pro jednu lahvičku skočit.

GINA Tak bž, ať je nám tu příjemně.

/HEDVIKA běží do kuchyně/

HJALMAR /U kamen — zastaví ji, podívá se na ni, vezme ji hlavu do rukou a přitiskne ji k sobě/ Hedvičko! Hedvičko!

HEDVIKA /Samou radostí jí vrhne slova do očí/ Tati, ty jsi takový hodný!

HJALMAR Ne ne, to neříkej. Sedím si tam u bohatcova stolu a užívám si — opu se u přepychové tabule —? A ještě k tomu —?

GINA /Sedí u stolu/ Prosim těbe, jen to nepřeháněj.

HJALMAR Ba ne! Ale nesmíte si to tak brát, znáte mě a víte, že vás mám i tak rád.

HEDVIKA /Skočí mu kolem krku/ A my tebe, tati, a jak!

HJALMAR Možná, že je to se mnou někdy trochu těžké, ale — ach bože — nesmíte zapomínat, že jsem člověk, na kterého útočí regimenty starosti. Mno.

/Ote si oči/ Nikoli, pivo ne, v takovou chvíli. Padej mi flétnu.

/Hedvička běží k polici a přinese mu flétnu/

HJALMAR Díky, díky! Ano, tak. Flétnu v ruce a vás dvě nabízku — ách!

/Hedvička se usadí u stolu vedle Giny; Hjalmar chodí sem tam a spustí český lidový tanec, energicky, ale pomalu, elegicky a cituplně/

/Přestane hrát, podá levou ruku Gině a pohnutě pronese/ Máme to tu slánské a skromné, Gino, ale je to přece jen domov. A je nám tu dobře.

/Začne znovu hrát; hned poté někdo zaklepe na dveře z chodby/

GINA /Vstane/ Psst, přestaň — myslím, že někdo jde.

HJALMAR /Uloží flétnu na polici/ Tak vidíš — zase něco!

/Gina jde otevřít/

GREGERS /Z chodby/ Promiňte, prosím vás —

GINA /Courne/ Ježíš!

GREGERS — nebydlí lady pan Ekdal, fotograf?

GINA Bydlí.

HJALMAR /Jde ke dveřím/ Gregersi! Ty jsi přece jenom přišel! No, tak pojď tedy dál.

GREGERS /Vejde/ Vždyť jsem ti říkal, že se zastavím.

HJALMAR No jo, ale dneska večer —? To jsi odešel ze společnosti?

GREGERS Ze společnosti i z domu. — Dobrý večer, paní Ekdalová. Nevím, jestli mě ještě poznáváte?

GINA Ale jistě. Vás zase není tak těžké poznat, pane Werle.

GREGERS Asi ne, to víte, jsem podobný matce, a na tu vy se určitě pamatujete.

HJALMAR Počkej, te jako fikaš, že jsi odešel z domova?

GREGERS Ano, odstěhoval jsem se do hotelu.

HJALMAR Áhá! No tak, když už jsi tady, tak si odlož a posaď se u nás.

GREGERS Díky.

/Svlékne kabát. Má teď na sobě prostý šedivý oblek venkovského střihu/

HJALMAR Tady, na pohovku. Udělej si pohodlí.

/Gregers si sedne na pohovku, Hjalmar na židli u stolu/

GREGERS /Rozhlíží se/ Takže tady žiješ, Hjalmar. Tohle je tvůj domov.

HJALMAR No, tohle je tedy atelier, jak vidíš —

GINA Ale je tady víc místa, tak proto býváme většinou tady.

HJALMAR Předtím jsme bydleli líp, ale tenhle byt má jedna ebrovskou výhodou: je tu několik moc pěkných pokojů navíc —

GINA A taky máme ještě jeden pokoj přes chodbu, se zvláštním vchodem, a ten můžeme pronajímat.

GREGERS /Hjalmarovi/ No prosím — tak ty máš dokonce i podnikatky.

HJALMAR No, ještě ne. To viš, nejde to tak rychle. Člověk se boit musí otačet. /Hedvice/ Tak jak s tím povem?

HEDVIKA /Přikývne a jde do kuchyně/

GREGERS Tak to je tvoje dcera?

HJALMAR Ano, to je Hedvička.

GREGERS Jedináček?

HJALMAR Ano, máme jen ji. Je to tady na světě naše největší radost, a — /dodá tlumeně/ a taky naše největší starost, Gregersi.

GREGERS Prosim tě, co to povídáš!

HJALMAR Ano, příteli. Hrozi jí totiž akutní nebezpečí, že ztratí zrak.

GREGERS Ze oslepné!

HJALMAR Ano. Zatím se projevují jen první příznaky, a ještě nějaký čas bude určitě všechno dobré. Ale doktor nás varoval. Nedá se s tím nic dělat.

GREGERS To je ale hrozné neštěstí. Jak k tomu přišla?

HJALMAR /Vzděchne/ Asi to bude dědičné.

GREGERS /Zarazí se/ Dědičné?

GINA Hjalmarova matka měla taky špatný genes.

HJALMAR Aspoň táta to říká — já se na ni nepamatuju.

GREGERS Chudák dítě. A jak to nese?

HJALMAR No, jistě chápeš, že nemáme to srdce, abychom ji to rekli. Netuší, že jí hrozi nějaké nebezpečí. Šťastná a bezstarostná, jako ptáček, letí všude věčné noci života. /Přemožen/ Ach, Gregersi, je to pro mě tak těžké.

/Hedvička vejde, nese podnos s pivem a skleničkami; postaví ho na stůl/

HJALMAR /Pohládí ji po hlavě/ Děkujeme, děkujeme, hoříčko.

HEDVIKA /Vezme ho kolem krku a šeptá mu něco do ucha/

HJALMAR Ne, chlebičky teď ne. /Podívá se na Gregerse/ Ledu, že by Gregers měl chuť?

GREGERS /Odmítavě/ Ne ne, děkuju.

HJALMAR /Nadále rozesmátěný/ No, tak tedy pár kousků snad přece jen udělej. Kdyby byla patička, bylo by to výborné. A ne abyš šetrila maslem.

HEDVIKA /Veselé přikývne a odejde opět do kuchyně/

GREGERS /Pozoroval ji/ Ale mně jinak připadá, že vypadá zdravě, taková svěží.

GINA Jo, jinak ji díky bohu nic neschází.

GREGERS Asi bude časem dost po vás, pani Ekdalová. Kolik ono jí to je?
GINA Hedvice je skoro na den čtrnáct. Pozitími má narozeniny.
GREGERS Tak to je na svů; věk dost vyspělá.
GINA No, poslední rok hodně vyrostla.
GREGERS Ano, děti rostou, na tom člověk nejlíp vidí, jak sám stárne. — Jak je to vlastně dlouho, co jste se brali?
GINA No, jsme spolu už — no jo, patnáct let už to bude.
GREGERS Ne, opravdu, tak dávno už to je!
GINA /Zbystří pozornost; podívá se na něho/ No jistě, je to tak.
HJALMAR Ovšem, jak jinak. Bez nějakého toho měsíce patnáct let. /Obrátí list/ Pro tebe to taky musela být sakra dlouhá řádka let, Gregersi, tam na severu, co?
GREGERS Dlouhé roky to byly, když jsem je prožíval — teď už ani nevím, kam se všechn ten čas poděl.
/Ze svého pokoje vejde starý Ekdal, tentokrát bez fajfky, ale zato má na hlavě starodávnoš čepici od uniformy; moc jistě na nohou nestojí/
EKDAL Takže Hjalmaru, teď si probereme ty — chm. Co je, co je?
HJALMAR /Jde k němu/ Máme návštěvu, tati. Gregerse Werleho —. Nevím, jestli se na něho ještě pamatuješ.
EKDAL /Divá se na Gregerse, ten vstane/ Werle? To jako syn? Co mi chce?
HJALMAR Nic. Přišel za mnou.
EKDAL Aha. Takže se nic neděje?
HJALMAR Nene, kdepak, vůbec nic.
EKDAL /Máchá rakama/ Copak o to, rozumíš, já ne že bych se snad bál, jenom —
GREGERS /Přistoupí k němu/ Já vám jen nesu pozdravy z vašich dávných lovišť, pane poručíku.
EKDAL Lovíš?
GREGERS No ano, z hor kolem haldálských fabrik.
EKDAL A tak. Jo jo, kdepak bory, tam já býval jako doma.
GREGERS Vy jste za starých časů býval nějaký lovec, vidíte.
EKDAL Býval, tak tak. Může být. Koukáte na ten mundúr. Tady doma to mázu klidně nosit, nikoho se nemusím ptát. Když s tím nechodím na veřejnost, tak —
/Hedvika přinese talíř s chlebičky a položí ho na stůl/
HJALMAR Sedá si, tati, a napij se s námi.
/Gregersovi/ Prosim, ber si.
/Ekdal cosi mumlá a doškolrtá se k pohovce. Gregers se posadí na židli vedle něho, Hjalmar na druhou stranu, vedle Gregerse; Gina sedí kousek od stolu a šije; Hedvika stojí u svého otce/
GREGERS Pamatujete si, pane poručíku, jak jsme za vámi s Hjalmarem vždycky v létě a o vánocích jezdili na návštěvu?
EKDAL Vy? Ne, ne, ne, to mi — to, uniklo. Ale lovec jsem býval velký, to zase jo. I medvědy jsem střílel. Devět jsem jich, prosím, složil!
GREGERS /Učastně se na něho dívá/ A teď je s lovem konec, vidíte.
EKDAL Ohé, to zase neříkejte! To já chčás na lov zase — tedy ovšem ne tak, že ano. Protože lesy, víte — lesy, lesy —! /Napije se/ A co ty lesy tam nahoře, pořád pěkně?
GREGERS Ne, to víte, taková krása jako za vašich časů už to není. Hodně se tam kácelo.
EKDAL Kácelo? /Tišeji, jako by měl strach/ To je nebezpečná věc. To špatně skončí. Les se mstí.

HJALMAR /Nátiže mu/ Tumaš, tati, dej si ještě trochu.
GREGERS Jak jen může člověk jako vy — takový milovník přírody a volnosti — žít v zatuhlém městě, takhle mezi čtyřmi stěny?
EKDAL /Lehce se zasměje a zašlábá po Hjalmarovi/ Jen si nemyslete, tady to není tak zlé. Tady to totiž vůbec není tak zlé.
GREGERS Ale vždyť jste s tím tak srostl — představte si, ten svěží laskající věňík, ta volnost v přírodě, kolem všude zvěř a ptactvo —?
EKDAL /Úsměv/ Tak co, Hjalmare — ukážeme mu to?
HJALMAR /Rychle, je mu poněkud trapně/ Nene, tati; dneska ne.
GREGERS Co mi chce ukázat?
HJALMAR Ále, to je jen taková — no, můžeš se podívat někdy jindy.
GREGERS /Pokračuje ke starému/ Takže, pane poručíku, abyste věděl, jak jsem to myslel: chtěl jsem vám navrhnout, abyste jel se mnou, já se tam totiž asi co nevidět zase vrátím. Někaké to opisování by tam pro vás taky bylo, o to nic. To víte, tady vás nic nepočítá, nic vám nerozprádní krev.
EKDAL /Užasle na něho zírá/ Mě že tady nic — ne tohle!
GREGERS Jistě, máte Hjalmaru — ale ten má svou vlastní rodinu. A takový chlap jako vy, váš přece odjakživa lákalo děvká příroda, volnost! —
EKDAL /Práskne do stolu/ Hjalmare, musí to vidět, a hned!
HJALMAR Ále ne, tati, to přece nestojí za řeč. Stejně je tma —
EKDAL Nesmysl — vždyť svítí měsíc. /Vstane/ Musí to vidět, povídám. Já jdu napřed. A ty mi pojď pomoci, Hjalmaru.
HEDVIKA Ano, tati, prosím, prosím!
HJALMAR /Vstává/ No tak dobře, no.
GREGERS /Gině/ Co to mají?
GINA Ále, nemyslete si, že je to něce světoborného.
/Ekdal a Hjalmar došli k zadní stěně, každý z nich odstrčí jedno křídlo posuvných dveří, Hedvika pomáhá starému, Gregers zůstane stát u pohovky, Gina klidně sedí dál u stolu a šije. Otevřenými dveřmi vidíme dlouhou, velkou a nepravidelně utvářenou půdu, různá zákoutí, nějaký ten komin. Skleněnými tabulkami ve střeše proudí dovnitř měsíční světlo a osvětluje části půdy; jiné části jsou v hluboké tmě/
EKDAL /Gregersovi/ No prosim, račte.
GREGERS /Jde k nim/ Co to tady máte?
EKDAL No, jen se pěkně podívejte.
HJALMAR /Trochu v rozpacích/ Tohle patří tatínkovi, abys věděl.
GREGERS /U dveří, nakukuje na půdu/ Vy chováte slepice, pane poručíku!
EKDAL No to bych řekl, že chováme slepice. Teď už jsou na hradu. Ale měl byste slípky vidět na denním světle, to byste teprve koukali!
HEDVIKA A pak je tu —
EKDAL Psst — psst! Ještě ne!
GREGERS Koukám, že máte taky holoubky.
EKDAL No jo, to víte, že máme holuby. Sedí na vejcích, mají hnízda až nahoře pod střešou, protože holubi jsou rádi hodně vysoko, víme?
HJALMAR Jenže to nejsou jen obyčejní holubi.
EKDAL Obyčejní! To bych prosil, že ne. Máme kotrláky a taky párek voláčů. Ale teď pojďte sem. Vidíte tamhle tu božnu už u zdi?
GREGERS Vidím. Tu používáte na co?
EKDAL Tam líbají v noci králíci, pane.
GREGERS No tohle, tak vy máte i králíky?
EKDAL Doprčie člověče, to víte, že máme králíky. Slyšíš to, Hjalmaru, on se prá, jestli máme králíky. Chm! Ale teď teprv budete koukat, milý pane! Teď te přijde! Uhní, Hedvi. A vy si stoupněte sem, tak, ano, a teď se podívejte tamhle

dolů — No, nevidíte, že je tam košík vystlaný slámou?
 GREGERS Vidím. A koukám, že v košíku leží nějaký pták.
 EKDAL Chm — „nějaký pták“ —
 GREGERS Není to kachna?
 EKDAL /Uraženě/ Pochopitelně, že je to kachna
 HJALMAR Jenže jaká kachna, no, co myslíš?
 HEDVIKA To totiž není jen tak nějaká obyčejná kachna.
 EKDAL Psst!
 GREGERS Turecká kachna to není.
 EKDAL Kdepak, pane — Werle, jakápak turecká. To je prosím kachna
 dívka.
 GREGERS Ne, vážně? Dívoká kachna?
 EKDAL Chachá, správně! Ten „pták“, co jste ho viděl — to je prosím dívka
 kachna. Naše dívka kachna, milej pane!
 HEDVIKA Má je dívka kachna. Protože ta patří mně.
 GREGERS A žije tady u vás na půdě? A vydrží tady?
 EKDAL To víte, má korýtka s vodou, aby se mohla ráchat.
 HJALMAR A chden čerstvou vodu.
 GINA /k Hjalmarovi/ Poslyš, strašně sem líčí, bude tu zima.
 EKDAL Chm, no jo, tak zavěme. Nebudem je rušit ze spaní. Tak zaber,
 Hedvi. /Hjalmar a Hedvíka zavou posuvné dveře/
 Přítště si ji budete moct pořádně prohlédnout. /Sedne si do křesílka u kamen/
 Strašně zvláštní tvorové, dívoké kachny, vážený.
 GREGERS Ale jak se vám jí podařilo chytit, pane poručíku?
 EKDAL Já ji nechytil. Dostali jsme ji tady od jednoho místního.
 GREGERS /Zarazí se/ Poslyšte, nebyl to čirou náhodou můj otec?
 EKDAL No, náhodou byl. Právě váš otec, Chm.
 HJALMAR To je zvláštní, jak jste mohl něco takového uhádnout, Gregersi?
 GREGERS Říkal jste přece, jak jste otci zavázání, co všechno od něho máte,
 tak mě napadlo —
 GINA Ale přímou od něho jsme tu kachnu nedostali —
 EKDAL Ale děkovat za ni Hakonu Werlovi můžeme, to se nedá nic dělat.
/Gregersovi/ To bylo tak: vyjel si loďkou a stěhl se po kachně. Jenže on holt váš
 otec strašně špatně vidí. Chm, No, takže jí jen postřelil.
 GREGERS Aba, takže dostala nějaký ten brok do těla.
 HJALMAR Jo, tak dva tři.
 HEDVIKA Trefilo jí to pod křídýlko, takže nemohla uletět.
 GREGERS A šla ke dnu, ne?
 EKDAL /Ospale, už plete jazykem/ Aby ne. To takhle dívoké kachny vřdy-
 ky. Zajedou ke dnu — co nejlhuběji, milej pane — zaštipnou se do chalu-
 a fas — no, do toho nefádstva tam dole. A už se z toho nikdy nedostanou.
 GREGERS Ale ta vaše dívka kachna se z toho dostala.
 EKDAL On měl váš otec takového úplně neuvěřitelně skvělého psa — no
 a ten pes — se za ní ponořil a vytáhl ji.
 GREGERS /k Hjalmarovi/ A pak jste ji dostali vy?
 HJALMAR Hned ne. Nejdřív jí vzali k tvému otci, domů, ale jí se tam nějak
 nedařilo, tak řekli Pelttersenovi, aby jí zlikvidoval —
 EKDAL /V polospánku/ Chm — no jo, Pelttersen — moula jeden —
 HJALMAR /Potíchu/ Tak takhle se k nám dostala, víš? Táta Pelttersena tak
 trochu zná, a když se o té dívoké kachně dozvěděl, tak to s ním zařídil, aby
 nám ji přenechal.
 GREGERS A kachně na půdě svědčí.

HJALMAR No, je to k nevíře, ale je to tak. Dokonce zloustla. Už je tady
 dlouho, to víš, už zapoměla, co je to opravdový dívoký život — o nic jiného
 nejde.
 GREGERS To máš pravdu. Jen nestmí nikdy uvidět nebe a moře —. Ale už
 bych měl jít; tatínek usnul.
 HJALMAR Ále, kvůli tomu —
 GREGERS Vlastně vidíš — vždyť ty máš k pronajmutí pokoj, jsi říkal — a je
 volný, ne?
 HJALMAR To ano — a co má být? Ty bys o někom věděl —?
 GREGERS Mohl bych si ten pokoj pronajmout já?
 HJALMAR Ty?
 GINA Ale kdepak vy, pane Werle —
 GREGERS Mohl bych se na něj podívat? Nastěhoval bych se hned zitra
 ráno.
 HJALMAR Jistě, s největší radostí —
 GINA Ale pane Werle, tohleto není pokoj pro vás, opravdu.
 HJALMAR Ale Gino, co to vykládáš?
 GINA Prosím tě, vždyť není ani dost velký, ani dost světlý, a —
 GREGERS Na tom zase tak moc nezáleží, paní Ekdalová.
 HJALMAR Já bych řekl, že je to pokoj docela pěkný; a špatně zařízený taky
 zrovna není.
 GINA Ale nezapomínej na ty dva, co bydlej dole.
 GREGERS Jaké dva?
 GINA Ále, jeden dělal domácího učitele —
 HJALMAR Jmenuje se Melvik, tedy doktor Melvik.
 GINA — a pak je tam takový lékař, doktor Relling.
 GREGERS Relling? Toho tak trochu znám. Mívá jeden čas praxi u nás
 v Høyda.
 GINA No, tak to jsou oba pěkný flámové. Skoro každé večer jsou na tahu,
 v noci choděj strašně pozdě domů a nejsou vždycky tak docela —
 GREGERS No co, na to si člověk zvykne. Doufám, že to se mnou do-
 padne jako s tou dívokou kachnou —
 GINA Hm, ale stejně si myslím, že byste se na to měl ještě vyspat.
 GREGERS Paní Ekdalová, vy mě, koukám, nechcete do domu, co?
 GINA Ale proboha, jak vás to mohlo napadnout?
 HJALMAR No ne, Gino, opravdu mně se to taky zdá divné /Gregersovi/ Ale
 poslyš, to tedy znamená, že chceš zatím tady, ve městě zůstat?
 GREGERS /Obléká si kabát/ Ano, teď tady zatím zůstanu.
 HJALMAR Ale ne doma u otce? A co chceš vůbec podnikat?
 GREGERS Jo, hochu, to kdybych věděl — to by mi bylo hej. Ale když je člo-
 věk postřížený takovým neštěstím, že se jmenuje Gregers — „Gregers“ — a ješ-
 té k tomu „Werle“ — už jsi někdy slyšel něco tak odporného?
 HJALMAR Ale to mož tak, vůbec nepřipadá.
 GREGERS Brr! Fuji! Na člověka s takovým jménem bych měl sto chutí naph-
 vat. Ale když už mě jednou postihlo to neštěstí, že jsem tady na světě Gregers
 — a Werle — no tak, —
 HJALMAR /Směje se/ Ha ha, kdybys nebyl Gregers Werle, tak co bys tak asi
 chtěl být?
 GREGERS Kdybych si mohl vybrat, tak bych byl ze všeho nejradši hodný
 pes.
 GINA Pes!
 HEDVIKA /Mimoděk/ To snad ne!

GREGERS Ba jo, takový opravdu neuvěřitelně hodný pes: takový, co se dokáže potopit až na dno a vytáhnout děvečkou kachnu, když se dole v bahně zastíní do chaluš a fas.

HJALMAR Tedy vážně, Gregersi — já ti nerozumím ani slovo.

GREGERS Já vím, ono to taky nedává smysl. No, takže zítra ráno — se nestěhuju. /Gině/ Ujišťuju vás, že se mnou nebudete mít žádné starosti, všechno si dělám sám. /Hjalmarovi/ Ostatní věci proberem zítra. — Dobrou noc, paní Ekdalová. /Pokývne Hedvice/ Dobrou noc.

GINA Dobrou noc, pane Werle.

HEDVIKA Dobrou noc.

HJALMAR /Zapaluje svíčku/ Počkej, musím ti posvítit, na schodech je určitě tma.

/Gregers a Hjalmar vyjdou dveřmi na chodbu/

GINA /Dívá se před sebe, šití má na klíně/ Divný řečí, že by chtěl být pes, co?

HEDVIKA Já ti něco povím, mámi — já bych řekla, že to myslel nějak jinak.

GINA A jak, prosím tebe?

HEDVIKA No, to já nevím — já jen, že jako by myslel něco jiného, než říká — ale pořád.

GINA Myslíš? — No, divně to tedy bylo.

HJALMAR /vrací se/ Na schodech bylo ještě světlo. /Sfoukne svíčku a odloží ji/ Ták, konečně se člověk může taky trochu najíst. /Pustí se do chlebiček/ Tak to vidíš, Gino — musí se člověk umět trochu ohánět, a hned —

GINA Jak, ohánět?

HJALMAR No jistě, víš, jaká je to klika, že se nám podařilo konečně pronajmout ten pokoj? A ještě k tomu — někomu jako Gregers — takový starý dobrý kamarád.

GINA No, já teda nevím, co si o tom mám myslet.

HEDVIKA Ale jo, mámi uvidíš, jaká tady bude legrace.

HJALMAR Ty jsi tedy opravdu divná. Nejdřív se celá třeseš, aby už to bylo pronajaté — a teď ti to nejde pod nos.

GINA Ale jo, já jen kdyby to byl někdo jiný, tak to —. Co myslíš, že tomu řekne pan továrník?

HJALMAR Starý Werle? Co je mu po tom?

GINA Viděl jsi přece, že se zase nějak nepohodí, ne, když se mladý stěhuje z domu. Jako bys nevěděl, jak to mezi nima vypadá.

HJALMAR No to je možné, ale —

GINA A pan Werle si třeba teď bude myslet, že jsi to zavinil ty —

HJALMAR Tak jen ať si to klidně myslí. Pan továrník Werle pro mne udělal strašně moc — bůh ví, že to nehodlám popírat. Ale proto na něm nemusím snad být do smrti závislý.

GINA No jo, ale mohlo by to postihnout dědu — co když teď přijde o ten ubohý příjem, co má u Gråberga?

HJALMAR Víš, že mám sto chutí říct: kdyby tak pánbůh dal! Není snad ponižující pro muže jako já muset se dívat, jak se jeho vlastní staříček otec krače začem jako nějaký vyvrhel? Jenže teď už se co nevidět naplní čas, vám říkám. /Vezme si další chlebiček/ Jestliže mám zde v životě nějaké poslání, pak ho taky splním!

HEDVIKA Ano, tatínku! Správně!

GINA Psst! Jen ho, prosím tě, nevzbud.

HJALMAR /Plamenějí/ Pak ho taky splním, to vám povídám! Však ještě přijde den, kdy —. A proto je dobře, že se nám podařilo pokoj pronajmout: dává mi to jistotu nezávislost. A tu musí člověk mít, když má v tomto světě nějaké

poslání. /Křesílka, pohnout/ Chudáčku, ty můj starý táto. — Na svého Hjalmaru se můžeš spolehnout. — Ten má totiž široká ramena; — nebo aspoň silná ramena —. Neboj se, jednoho krásného dne se prohudíš, a —. /Gině/ Ty tomu nevěříš?

GINA /Vstane/ Ale jo, věřím, jistě; jenže teď abysme ho spíš uložili do postele.

HJALMAR Tak dobře.

/Opatrně staříka zvedají/

TŘETÍ JEDNÁNÍ

/Ateliér Hjalmaru Ekdala. Je ráno. Velkým oknem ve střeše padá dovnitř světlo; záclona je roztažená/

/Hjalmar sedí u stolu a retušuje fotografie; kolem sebe má ještě další obrázky. Po chvíli vejde dveřmi z chodby Gino v klobouku a pláští, přes ruku košík s víkem/

HJALMAR Ty už jsi tady, Gino?

GINA To víš, hodila jsem sebou. /Postaví košík na židli a svléká se/

HJALMAR Dívala ses ke Gregersovi?

GINA Jojo, dívala. Je to nádherná, to ti řeknu: pěkně to tam zřídil, sotva přišel.

HJALMAR Jak to?

GINA No, slyšel jsi, prej všechno si bude dělat sám. Tak si taky zatopil, jenže měl zavfenej komín. Tam je ti kouře! A smrdí to tam, že by jeden —

HJALMAR To snad ne.

GINA Počkej, to nejlepší teprv přijde: chtěl to uhasit, tak do kamen vysplichmal vodu na mytí! Měl bys vidět ten svinčík, všechno to tebe po podlaže.

HJALMAR To je ale mrzutě.

GINA Čuně jedno. Řekla jsem domovníci, aby to po něm uklidila, ale dřív než odpoledne to tam k hydlení nebude.

HJALMAR A kam se zatím poděl on?

GINA Že prej se půjde trochu projít.

HJALMAR Taky jsem se u něho na chvílku zastavil — když jsi odešla.

GINA Slyšela jsem. A pozvalš ho na oběd.

HJALMAR No, oběd, spíš jen taková svačinka, víš. Když je tady první den — sluší se to. Však ty doma vždycky něco máš.

GINA No, budu to muset nějak udělat.

HJALMAR Ale ne abys zase nějak moc škudlila. Asi přijdou taky Relling s Molvikem, aspoň myslím. Potkal jsem totiž zrovna Rellinga na schodech, víš, a tak jsem musel —

GINA To je nadělení, ještě tyhle dva?

HJALMAR No bože — o dva míň nebo víc, to už snad není takový rozdíl.

EKDAL /Otevře dveře ze svého pokoje a nahlédne dovnitř/ Poslouchej, Hjalmar — /Všimne si Giny/ Aha, no tak nic.

GINA Potřeboval jsi něco, dědečku?

EKDAL Ale ne, to je jedno. Chm. /Zase odejde/

GINA /Vezme košík/ Oblídej ho, prosím tě, ať nikam nechodi.

HJALMAR No jo, to víš, že jo. — Poslyš, Gino, trochu rybitého salátu by určitě přišlo vhod. Relling s Molvikem bytí večer určitě zase na tahu.

GINA Jen aby sem nevtrhlí moc brzo, to bych —

HJALMAR Ne, to víš, že ne, jen si klidně dej načas —
GINA Tak jo — a ty bys mohl zatím chvíli taky pracovat.
HJALMAR Jako bych nepracoval! Pracuju ze všech sil.
GINA Aspoň to budeš mít hotové, víš? /Odejde s košem do kuchyně/
HJALMAR /Chvíli retušuje fotografii — pomalu a s nechtí/
EKDAL /Nahlédne dovnitř, rozhlédne se po ateliéru a řekne tlumeně/ Tak jak?
Máš práci?
HJALMAR Jo, vidíš, že se tady morduju s těmi obrázky —
EKDAL No ne, tak to jistě — když máš tolik práce: tak — chm. /Zajde opět do svého pokoje — dveře nechá otevřené/
HJALMAR /Chvíli pokračuje mlčky; pak odloží štěteček a jde ke dveřím/
A jak ty, tati, ty máš taky práci?
EKDAL /Bručí ve svém pokoji/ Když máš práci ty, mám práci i já. Chm!
HJALMAR Tak jo. /Vrátí se k fotografii/
EKDAL /Po chvilce se znovu objeví ve dveřích/ Chm. No, víš, Hjalmar, tak strašně moc práce zase nemám.
HJALMAR Já myslím, že opisuješ.
EKDAL Krucihřot, copak nemůže, chlap jeden zatracený, den dva počkat? Snad nejde o život.
HJALMAR Ne to nejde. A taky nejsi žádný nevelník.
EKDAL Když tady máme tu věcíčku vedle —
HJALMAR No právě. Tak chceš tam? Mám ti otevřít?
EKDAL Asi by to nebylo marné.
HJALMAR /Vstane/ Aspoň bychom to měli hotové.
EKDAL Právě, právě. Zítřej ráno to musí být dodělané. Je to přece zítra, ne?
HJALMAR Jistě, zítra.
/Hjalmar a Ekdal odstrčí každý polovinu posuvných dveří. Střešními okny svítí dovnitř slunce; na půdě poletuje několik holubů, jiní se procházejí a vrkají; chvílemi z hloubi půdy zakřáká slepiče/
HJALMAR Takže se do toho můžeš pustit, tati.
EKDAL /Vejde na půdu/ Ty nejdeš se mnou?
HJALMAR No, vlastně bych — skoro si říkám — /Uvidí Gínu ve dveřích z kuchyně/ Co, já? Nene, nemám čas, musím pracovat. — Akorát tady ten mecha-
nismus uvedu — /Zatáhne za provaz a na půdě sjede shora dolů jakási opona, dolní část je ze staré plachtoviny, zbytek, horní část, z nataženě ryhářské síť. Podlahu na půdě už tedy není vidět/
HJALMAR /Jde ke stolu/ Tak, a je to. Teď snad budu konečně mít chvíli klid.
GINA Už je zase tam? Já nevím, že tam musí pořád řádit.
HJALMAR Myslíš, že by bylo lepší, kdyby chodil do hospody? /Sedne si/
Chtěla jsi něco? Říkala jsi —
GINA Chtěla jsem se jen zeptat, jestli mám prostřít k obědu tady.
HJALMAR Proč ne, takhle hrzy se snad nikdo neobjednal.
GINA Ne, čekám jen ten páreček, co chce vyfotografovat.
HJALMAR Krucihergot, to se musí fotografovat zrovna dneska?
GINA Ale ne, to nic, jen klid, objednála jsem je až po obědě, to ty spíš.
HJALMAR Aha, no tak to je v pořádku. Takže se najíme tady.
GINA Tak dobře. Ale prostřít ještě nemusím, klidně můžeš mít stůl ještě chvíli pro sebe.
HJALMAR Prosím tě, mám ho pro sebe tak dlouho, že už pomalu nevím, čím jsem.

GINA Aspoň budeš mít dřív pokoj, nemyslíš? /Jde do kuchyně/
/Chvíli ticho/
EKDAL /Ve dveřích na půdu, skrz síť/ Hjalmar!
HJALMAR Hm?
EKDAL Budeme to korytko s vodou muset bohužel přece jen přemístit.
HJALMAR Vždyť ti to říkám už bůhví jak dlouho.
EKDAL Chm-chm-chm. /Opět odejde od dveří/
HJALMAR /Chvilku pracuje, pokakuje k půdě, napůl vstane/
/Hedvika vejde z kuchyně/
HJALMAR /Honem si zase sedne/ Copak chceš?
HEDVIKA Nic, jen jsem chtěla být s tebou, tati.
HJALMAR /Po chvíli/ Koukám, že tady nějak sídlíš. Máš snad hlídat nebo co?
HEDVIKA Ale ne, kdepak.
HJALMAR Co dělá maminka?
HEDVIKA Zrovna je v nejlépeším s tím rybím salátem. /Jde ke stolu/ A ne-
mohla bych ti s něm pomoct, tati, aspoň trošičku?
HJALMAR To ne. Nejlepší bude, když na to všechno budu úplně sám — po-
kud mi síly stačí — nic, jen se neboj, Hedvi. Dekud bude tvému tátovi sloužit
zdraví, tak —
HEDVIKA Ale tati, nevykládej takové ošklivé věci. /Chodí po pokoji, zastaví se u dveří a dívá se na půdu/
HJALMAR Co to tam dělá, prosím tě?
HEDVIKA Asi novou cestičku ke korytku.
HJALMAR Na to přece nemůže stačit sám. A já jsem odsouzen tady dřepět
jako přikovaný —!
HEDVIKA /Jde k němu/ Dej mi štěteček, tati; já to utrum taky.
HJALMAR Ale hlouposti. Jen si budeš kazit oči.
HEDVIKA Ale vůbec ne. Dej sem ten štětec.
HJALMAR /Vstane/ No tak dobře, stejně je to jen na minutku na dvě
HEDVIKA No vidíš, co mi to udělá. /Vezme štěteček/ Tak, a je to. /Sedne si/
A tady mám vzor.
HJALMAR Ale ne aby sis kazila oči! Slyšíš? Já nechci nést žádnou odpověd-
nost — zodpovídáš si za to sama — to ti povídám.
HEDVIKA /Retušuje/ No jo, to víš že jo.
HJALMAR Isi moc hodná boříščka. Hedvi, jen na minutku, rozumíš.
/Vklouzne kolem kraje záclony na půdu, Hedvika pracuje. Z půdy je slyšet Hjal-
mara a Ekdala, jak se přou/
HJALMAR /Objevi se za oponou/ Hedvi, prosím tě, podej mi kombinačky, le-
zi tamhle na polci. Jo, a ještě dlátka, jo? /Obrátí se/ Tak, a teď budeš koukat,
tati. Počkej, nejdřív ti předvedu, jak jsem to myslel.
HEDVIKA /Vezme z police požadované nářadí a podává mu je/
HJALMAR Děkuju. No vidíš, ještě že jsem přišel. /Odejde od dveří, je slyšet,
jak tam oba hospodaří a porádají/
HEDVIKA /Zůstane stát a dívá se na ně. Za chvíli se ozve zaklepání. Hedvika
je nesyší/
GREGERS /Prastodasý, bez kabátu, jen v domácím, vejde a zastaví se u dveří/
Ehm —
HEDVIKA /Obrátí se a jde k němu/ Dobré jitro. Prosím, pojďte dál.
GREGERS Děkuju. /Podívá se k půdě/ Máte zřejmě v domě řemeslníky.
HEDVIKA Ale ne, to jen táta s dědečkem. Já jim jdu říct.

GREGERS Nene, to ne. Radši počkám. /Sedne si na pohovku!
HEDVIKA Tady je takový nepořádek — /Chce odněst fotografie!
GREGERS Ále, jen to nechte být. To jste dodělávali obrázky?
HEDVIKA Já jsem jen trochu pomáhala tátovi.
GREGERS Jen se nenechte rušit.
HEDVIKA Tak dobře.
/Vezme si věci a sedne si k práci; Gregers jí mlčky pozoruje/
GREGERS Co divoká kachna, spala v noci dobře?
HEDVIKA Děkuju za optání, myslím, že jo.
GREGERS /Dívá se k půdě! Na denním světle to vypadá úplně jinak než při měsíčku.
HEDVIKA Ano, to jsou obrovské rozdíly. A ráno to vypadá jinak než odpoledne; a když prší, vypadá to jinak, než když je hezky.
GREGERS To vy si tak všímáte?
HEDVIKA No, to je přece jasně vidět.
GREGERS A vy tam jste taky ráda, vidíte? U divoké kachny.
HEDVIKA No, když to jde, tak —
GREGERS Ale tolik voňného času asi mít nebudete — chodíte přece do školy, ne?
HEDVIKA Už ne. Táta se bojí, že bych si kazila oči.
GREGERS Takže vás učí sám.
HEDVIKA Slíbil, že mě bude učit, ale zatím ještě neměl čas.
GREGERS A to vám vůbec nikdo aspoň trochu nepomůže?
HEDVIKA Ale jo, pan doktor Molvik. Jenomže on není vždycky tak jako — úplně — to —
GREGERS Chcete říct, že se opíjí?
HEDVIKA Asi ano.
GREGERS No, tak to tedy máte času dost. A tam, vedle, to je asi takový svět pro sebe — vidíte?
HEDVIKA Úplně. A co je tam zvláštních věcí.
GREGERS Zvláštních?
HEDVIKA No, skříně napané knihami, a některé ty knihy jsou s obrázky.
GREGERS Aha.
HEDVIKA A taky, je tam takový starý sekretář, samý šuplíček a přihrádka, a pak ještě takové velké hodiny s postavčkama, co se ukazují. Ale ty už dávno nejdou.
GREGERS Zastavil se tam čas, co? U divoké kachny.
HEDVIKA Hm: A taky tam jsou staré krabičky od hřev a takové věci — no a ta řada knih.
GREGERS V těch si esí étete, co?
HEDVIKA No, to jo, teda když se k tomu dostanu. Ale ono je to většinou skoro všechno anglicky, a to já neumím. Tak si aspoň prohlížím obrázky. — Je tam taková obromně velká kniha, jmenuje se „Harryson's History of London“, a ta vám je určitě nejmíň sto let stará, a těch obrázků co v ní je! Vpředu je tam smrtka s přesýpacíma hodinama a vedle ní panna. To je podle mě hnus. Ale jinak jsou tam obrázky kostelů, a zámky a ulice a velké lodě na moři.
GREGERS A kde se tam všechny tyhle krásné věci vzaly?
HEDVIKA Ale kdysi tady bydlel nějaký starý kapišán, a ten si je přivezl ze světa. Prý mu říkali Blahý Holanďan. Ale je to nějaké divné, prosím vás, jaký Holanďan, nic takového nebyl.
GREGERS Ne?
HEDVIKA Kdepak. Ale nakonec se někde ztratil nebo co, a ty věci tu po něm zůstaly.

GREGERS Poslyšte, řekněte mi — když se tam tak zavfete a prohlížíte si ty obrázky, neláka vás to na cesty? Vidíte ten skutečný velký svět na vlastní oči?
HEDVIKA Ale kdepak! Já zůstanu pěkně tady doma a budu pomáhat tátovi a mámě.
GREGERS Retuřovat?
HEDVIKA Nejenom to. Nejrudši ze všeho bych se chtěla naučit dělat rytiny, jako ty obrázky v těch anglických knihách.
GREGERS Hm. A co tomu říká otec?
HEDVIKA Myslím, že se mu to moc nezamigová. Táta je v takových věcech strašně divný. Představte si, pořád mi vykládá, že se mám naučit plést košíčky a věci ze slámy! Jenže to mě nebaví.
GREGERS To ne, to se ani nedivím.
HEDVIKA No, ale zase má táta pravdu, že kdybych se vyučila košíkářkou, mohla jsem teď uplést divoké kachně ten nový košík.
GREGERS No, to byste mohla — kdo by k tomu taky měl blíž než vy.
HEDVIKA Právě. Vždyť je to moje divoká kachna.
GREGERS No právě.
HEDVIKA To je ono: patří mně. Ale táta s dědou si jí smějí půjčovat, když chtějí.
GREGERS A tak — a na co jí vlastně potřebují?
HEDVIKA Ále, pořád tam u ní něco dělají a budují a tak vůbec.
GREGERS To si dovedu představit — divoká kachna je tam asi ten největší poklad.
HEDVIKA To jistě, vždyť je to opravdický divoký pták. Ale stejně je mi jí hrozné líto, vždyť ona vůbec nikoho nemá, chudinka.
GREGERS Žádnou rodinu, nic, jako třeba králičí. —
HEDVIKA No právě. Teba slepice, ty mají kolem sebe ty ostatní, co s nima byly zamlada jako kuřata — ale ona se ocitla od svých vlastních tak strašně daleko. A pak je to všechno s ní takové záhadné; nikdo jí nezná a nikdo neví, odkud vůbec je.
GREGERS A taky byla na dně mořském.
HEDVIKA /Zběžně se na něho podívá, potřáse úsměv a zeptá se! Proč říkáte „na dně mořském“?
GREGERS A co bych měl jinak říct?
HEDVIKA No, mohly byste říct třeba na mořském dnu nebo na dně moře.
GREGERS A proč bych nemohl zrovna tak dobře říct na dně mořském?
HEDVIKA Ale moh, jistě, já jen že mi to zní tak divně, když „na dně mořském“ říká ještě někdo jiný.
GREGERS Jak to? Povězte mi proč.
HEDVIKA Ba ne, nepovím: je to taková hloupost.
GREGERS Ale kdepak, neří. Tak mi řekněte, proč jste se usmála.
HEDVIKA No protože já vždycky, když si tak najednou vzpomenu — tak jako mimochodem — tam na to, tak mi pokaždé připadá, že se to tam všechno jmenuje „na dně mořském“. Taková hlouposti.
GREGERS Ba ne, to neříkejte.
HEDVIKA Ale jo, vždyť je to jen obyčejná půda.
GREGERS /Pevný pohled! Jste si tím tak jistá?
HEDVIKA /Užasle! Že je to půda?
GREGERS Ano, víte to tak určitě?
HEDVIKA /MLčí a dívá se na něho s otevřenou pusou!
/Gina vejde z kuchyně s prostíráním/
GREGERS /Vstane! Já jsem vás asi přepadl moc brzy, vidíte.

GINA No co, někde být musíte, stejně už mám skoro hotovo. Dej ty věci pryč ze stolu. Hedvi.

/Hedvika oklízí, během dalšího s Ginou prostrávají, Gregers si sedne do ušáku a listuje v albu/

GREGERS Vy prý umíte retušovat, pani Ekdalová

GINA /Úkosem se na něho podívá/ Ano, umím.

GREGERS Šťastná náhoda, co?

GINA Jak to šťastná?

GREGERS No, když se z Hjalmara stal fotograf, myslím.

HEDVIKA Maminka umí taky fotografovat.

GINA No jo, tomuhle umění jsem se taky přiučila.

GREGERS Takže nakonec podnik vedete vlastně vy?

GINA No, když manžel zrovna nemá čas, tak —

GREGERS Asi mu strašně času zabere, že se musí starat o otce, ne?

GINA No to víte, a co je to taky za práci pro chlapa jako Hjalmar, portrétovat všelijaký obyčejný lidi.

GREGERS Taky bych řek — i když — jednou si tuhle práci vybral, tak snad —

GINA Pane Werle, vy snad chápete, že manžel není jen tak nějaký obyčejný fotograf.

GREGERS To jistě, ale i tak —

/Na půdě zazní výstřel/

GREGERS /Vyletí/ Co to bylo?

GINA Fuj, už zase střelili.

GREGERS Oni tady střelíjí?

HEDVIKA Chodí na lov.

GREGERS Cože! /U dveří na půdu/ Ty chodíš na lov, Hjalmar?

HJALMAR /Hedvice/ To nemůžeš něco říct? /Vstoupí do ateliéru/.

GREGERS Ty tady střelíš na půdě?

HJALMAR /Ukáže dvouhlavňovou pistoli/ Áje, to jen tadyhle z toho.

GINA Já ti furt říkám, že s dědou ještě kvůli tomu revolveru budete mít mále.

HJALMAR /Rozzlobeně/ Kolikrát ti mám říkat, že takováhle zbraň se jmenuje pistole.

GINA To podle mě není o nic lepší.

GREGERS Tak z tebe je nakonec taky lovec, Hjalmar?

HJALMAR Ále jen tak si občas vyjdeme na králíky. To vš, hlavně kvůli tátovi, že jo.

GINA Chlapi jsou opravdu divný, hračka jeden jako druhý.

HJALMAR /Vztekle/ No jo, jistě, já jsem jenom takový hračka.

GINA No, vždyť to říkám.

HJALMAR Ach jo, /Gregersovi/ No, tak to vidíš, a to máme ještě štěstí, že půda je stranou a že to není vůbec slyšet, když si tam občas vystřelíme. /Položí pistoli na horní polici/ A ne ať na tu pistoli sahala. Hedvi! Jedna hlavěň je nahbitá, nezapomeň.

GREGERS /Nahlíží na půdu sítí/ Koukám, že tam máš i kulovnici.

HJALMAR To je tátova stará puška. Už nestřelí, má nějaký zkažený závěr nebo co. Ale stejně, je s ní zábava, občas ji třeba rozeberem, vyčistíme, pak zase nakanterujeme a sestavíme —. No, hlavně táta, to vš.

HEDVIKA /Yedle Gregerse/ Heleďte, teď je divoká kachna vidět.

GREGERS Právě na ni koukám. Připadá mi, že nějak drhne po zemi jedním křídlem.

HJALMAR Není divu. Vždyť byla postřelená.

GREGERS A taky za sebou trochu tahá nohu. Nebo ne?

HJALMAR No, možná, tak trošilinku.

HEDVIKA To je ta, co jí do ní kous ten pes.

HJALMAR Ale jinak je zdravá jak řpa — když si vezmeš, že dostala náklad broků a ještě jí měl v zubech pes —

GREGERS /Podívá se po Hedvice/ — a že byla přítomná na dně možském.

HEDVIKA /Úsměv/ Správně.

GINA /Prostrá/ Bóže maj, divoká kachna. Vy toho nuděláte s kachnou.

HJALMAR Mne — tak co, už bude na stole?

GINA Hned to bude. Hedvi, pejd' mi pomoci

/Gina a Hedvika do kuchyně/

HJALMAR /Polohlasem/ Myslím, že by sis neměl táu tak prohlížet. Nemá to rád.

GREGERS /Poodejde od dveří na půdu/

HJALMAR Bude nejlepší, když zavřu, než přijdou ostatní. /Mává rukama/ Kšá — kšá, jedeš, šup! /Zvedá oponku a zavírá dveře/ Všecko můj vynález, tady tohle zařízení. Viš, že je to ohromná věc, takhle můj za co vzít, něco opravím, když se to rozbije, a tak. A tohle je samozřejmě bezpodmínečně nutné. Gina totiž nechce, aby jí po ateliéru pobíhali králíci a slepice.

GREGERS To jistě. Tady to má na starosti tvoje žena, ne?

HJALMAR Běžný provoz podniku přenechávám obvykle jí, abych si mohl v obývacím pokoji promýšlet důležitější věci.

GREGERS A jaké — co je to za věci, Hjalmar?

HJALMAR Udíváje mě, že ses na to nezeptal dřív. Nebo ty jsi snad ještě neslyšel o mém vynálezu?

GREGERS Vynálezu? No.

HJALMAR Tak? Neslyšel? No, to viš, v hlubokých lesích, kde lišky —

GREGERS Tak ty jsi něco vynalezl?

HJALMAR No, tak vynalezl ještě tak úplně ne, ale pracuju na tom. Jistě chápeš, že když jsem se rozhodl obětovat se fotografii, tak určitě ne proto, abych tady zabíjel čas portrétováním nějakých tuctových lidí.

GREGERS To říkala tvoje žena před chvílí.

HJALMAR Zapřísahal jsem se, že jestliže mám zasvětit svůj život tomuto řemeslu, povznesu je do takové výše, že se z něho stane umění a věda. A pak jsem se rozhodl, že udělám ten pozoruhodný vynález.

GREGERS A v čem ten vynález spočívá? Čeho se týká?

HJALMAR Takhle na podrobnosti se zatím vyptával nemůš. Chce to čas, rozumíš. A taky si nemáš myslet, že mne pohání ješitnost. Ujistuju tě, že nepracuju jen sám pro sebe. Je to můj životní úkol, a já se jim zabývám ve dne v noci.

GREGERS Jaký životní úkol?

HJALMAR Zapomněl jsi na mého otce?

GREGERS Chudák tvůj otec, vidíš. Ale co ty pro něho vlastně můžeš udělat?

HJALMAR Můžu vzkrusit jeho sebevědomí, jestliže jméno Ekdalův povznesu opět ke cti a důstojnosti.

GREGERS Tak to je tedy tvůj životní úkol.

HJALMAR Ano. Chci toho ztroskotance zachránit. On totiž ztroskotal už ve chvíli, kdy se nad jeho hlavou strhla bouře. Když pak došlo k vyšetřování, nebyl už sám sebou. V tragédii ekdalovského rodu sehrála svou roli i tamhleta pistole — ta, co jí střelíme králíky, viš?

GREGERS Pistole? Jak to?

HJALMAR Když byl vynesena rozsudek a on měl jít do vězení — měl tu pistoli v ruce —

GREGERS Vážně —?

HJALMAR Ano — ale netroufí si. Byl zbabělý. Tak byl už tenkrát zoufalý a zničený. Dovedeš si to představit? On, voják, chlapec, který střílel devět medvědů, potomek dvou podplukovníků — tedy jednoho po druhém pochopitelně —. Dovedeš to pochopit, Gregersi?

GREGERS Chápu to plně.

HJALMAR Já ne. A pak zasáhla tahle pistole do dějin našeho rodu ještě jednou. Když ho navlékli do šedivých hadrů a vsadili pod zámek — věř mi, byly to pro mne strašlivé časy. Na obou oknech jsem měl neustále stažené rolety. Když jsem vyhlédl ven, viděl jsem, že slunce svítí jako obvykle. Nechápal jsem to. Viděl jsem, jak po ulici chodí lidé, smějí se a hovoří o bezvýznamných věcech. Nechápal jsem to. Připadalo mi, že veskerý život se musí zastavit jako při zatmění slunce.

GREGERS Mně bylo taky tak, když mi umřela matka.

HJALMAR A v jednu takovou chvíli namířil (Hjalmar Ekda) pistoli proti sobě.

GREGERS Ty jsi chtěl taky —!

HJALMAR Ano.

GREGERS Ale nevystřelil jsi?

HJALMAR Ne. V rozhodné chvíli jsem zvítězil sám nad sebou. Zůstal jsem naživu. Ale věř mi, že zvojit život za takových podmínek — to chce taky odvahy.

GREGERS No, jak se to vezme.

HJALMAR Ba ne, kamaráde, mně můžeš věřit. Ale bylo to tak lepší: teď už brzy dokončím ten vynález — a s doktorem Rellingem jsme přesvědčeni, že si otec pak bude před světem opět smět obléct uniformu. Vyzádám si to jako svou jedinou odměnu.

GREGERS To mu na té uniformě tolik —?

HJALMAR Ano, po té touží ze všeho nejvíc. Nedovedeš si představit, jak mě kvůli tomu bolí srdce. Pokaždé, když se tady v rodině něco tak trochu oslavuje — třeba naše svatební výročí, nebo co já vím — ohlékne si důstojnickou uniformu ze šťastných časů. Ale stačí, aby někdo zaklepal tady na dveře — on se totiž bojí ukázat cizím lidem — a okamžitě uteče k sobě do pokoje, jak ho jen ty jeho staré nohy unesou. Musí být svědkem něčeho takového, to ti rozdírá srdce do krve, kamaráde!

GREGERS A kdy myslíš, že bys s tím vynálezem mohl být asi tak hotov?

HJALMAR Proboha živého, to ne, na takové detaily jako čas se mě vyptávat nesmíš. Takový vynález, nad tím člověk zase nemá tak úplně moc. Záleží strašně moc na inspiraci — na nápadu — a předem si vypočítat, kdy něco takového přijde, to je skoro nemožné.

GREGERS Ale pokroky děláš?

HJALMAR To bych řekl, že dělám. Potýkám se s tím vynálezem den co den. Překypuju tím. Každé odpoledne, jen co se najím, se zavřu do obývacího pokoje, tam můžu v klidu přemýšlet. Ale nesmí se na mě spěchat, to reveďte k ničemu. Relling to taky říká.

GREGERS A nepřipadá ti, že ty věci na půdě té od toho odvádějí a zbytečně tě rozptylují?

HJALMAR Nene, kdepak, naopak. To neříkej. Přece si nemůžu věčně lámat hlavu pořád jednou a touž namáhavou myšlenkou. Musím taky něčím vyplnit to dlouhé čekání. Inspirace, nápad, rozumíš — až přijdu, tak prostě přijdu.

GREGERS Hjalmare, přiteř, já ti mám skoro pocit, že v sobě taky máš něco z té divoké kachny.

HJALMAR Já? Z divoké kachny? Jak to? Jak jsi na to přišel?

GREGERS Klesl jsi pod hladinu a zaštlpl ses do chaluhy na dně.

HJALMAR Myslíš snad na ten téměř smrtící výstřel, co zasáhl do křídla otce — i mě?

GREGERS To ani ne. Nechci tvrdit, že jsi postřelený, ale uvěř jsi v otrávené bažině, Hjalmare, do těla se ti dostala zákeřná choroba, a ty jsi šel ke dnu, abys umřel ve tmě.

HJALMAR Já? Umřel ve tmě? Tedy, Gregersi, víš, takovéhle řeči si opravdu nech.

GREGERS Jen klid, však já tě z toho dostanu. Protože já, abys věděl, mám teď taky životní úkol. Od věerejška.

HJALMAR To je klidné možné, ale mě do toho laskavě netahej. Ujišťuju tě — tedy přirozeně až na tu melancholii, a ta se dá snadno vysvětlit — že se mi daří skvěle, otkdo by si nemohl přát nic lepšího.

GREGERS Jenže to je právě taky důsledek té otravy.

HJALMAR Gregersi, kamaráde, s nálezami a otravami už přestať. Na takové řeči já nejsem zvyklý. V mém domě se se mnou o nepříjemných věcech nemluví.

GREGERS To ne, to ti rád věřím.

HJALMAR Právě. Nedělá mi to totiž dobře. A tady žádný bažinatý vzduch, jak ty říkáš, rozhodně není. V domě chudého fotografa je strop nízký, to dobře vím — a žijeme v poměrech skromných. Ale já jsem vynálezce, rozumíš — a navíc živím rodinu. A to mne povznáší nad malost poměrů. — Á, už se nese oběd!

/Gina a Hedvíka přinášejí láhve s pivem, karafu s pálenkou i další náležitosti. Zároveň vejdou z chodby Relling a Molvík, oba už bez kabátu a pokrývky hlavy, Molvík v černém/

GINA /Dává věci na stůl/ No jdete právě včas

RELLING Tadyhle Molvík si namuloval, že čučá rybí salát, a to pak není k udržení. — /Hjalmarovi/ lešit jednou dobré jitro přeju.

HJALMAR Gregersi, můžu ti představit pana doktora Molvíka — a doktora — nojo, vždyť doktora Rellinga ty vlastně znáš.

GREGERS Ano. Jen tak zběžně.

RELLING Á, pan Werle junior. Jojo, v hoidalské fabrice jsme si trochu vjeli do vlasů. Asi jste se právě nastěhoval, co?

GREGERS Dneska ráno.

RELLING Ne, tak my s Molvíkem bydlíme zrovna pod vámi, takže doktor i kněz jsou po ruce, kdyby náhodou bylo třeba.

GREGERS Děkuju, stát by se to mohlo: včera nás totiž bylo u stolu třináct.

HJALMAR Prosím tě, už zase začínáš s tím nepříjemnostim!

RELLING Jen klid, Hjalmaru, tebe se to netýká.

HJALMAR To doufám, už kvůli rodině. Račte ke stolu, panstvo, jezte a pijte, co hrdlo ráčí.

GREGERS Nepočkáme na pana otce?

HJALMAR Ne, ten dostane potom zvlášť. Tak račte.

/Pánové se posadí ke stolu, jedí a pijí. Gina a Hedvíka obsluhují/

RELLING Měla jste vidět, jak Molvík včera zase řádl, paní Ekdaiová.

GINA Jo? To už tu dlouho nebylo.

RELLING Vy jste to neslyšela, když jsem ho v noci přivedl domů?

GINA Vite, že ani ne?

RELLING No to je dobře, tenkrát byl jak utržený ze řetězu.
GINA Opravdu, pane Molvíku?
MOLVIK Za tím, co se událo v noci, adélejně tlustou čarou. S mým lepším já nemají tyto věci nic společného.
RELLING /Gregersovi/ Vždycky to na něho přijde jako nějaké vnučení — a já pak musím na toho s ním. Pan doktor Melvík je totiž démonický muž, abyste rozuměl.
GREGERS Démonický?
RELLING Jo, démonický
GREGERS Hm.
RELLING A taková démonická náhota není stvořená k tomu, aby po světě chodila rovnými cestami — občas musí sejít na scesti. — No, a co vy, pořád ještě trčíte tam v té hnusné špinavé fabrice?
GREGERS Zatím jsem tam trčel — až do teď.
RELLING A ty pohledávky, co jste tam s nimi hauzíroval, se vám inkasovat podařilo?
GREGERS Pohledávky? /Pochopí/ A tak.
HJALMAR Tys tam inkasoval nějaké pohledávky, Gregersi?
GREGERS Ále, to jsou řeči.
RELLING Ale jistě, jakpak by ne. Chodil po venkovských rodinách a předkládal těm chudákům něco, čemu říkal „ideální nároky“.
GREGERS Byl jsem tenkrát mladý.
RELLING To jste tedy byl — a jak. A ty ideální nároky — ty se vám vymocit nepodařilo, co? Aspoň dokud jsem tam byl já.
GREGERS Od té doby taky ne.
RELLING Takže jste aspoň dostal rozum a trochu jste slevil, ne?
GREGERS Ani o zlomek — tedy, pokud mám před sebou skutečného, opravdového člověka.
HJALMAR Jistě, to je taky naprosto správně! — Gino, kousek másta.
RELLING A tady pro Molvíka kus špeku.
MOLVIK Ne, špek — jen to ne!
/Klepání na dveře z půdy/
HJALMAR Hedví, otevři, táta chce ven. /Hedvíka jde ke dveřím a pootevře je, starý Ekdal vejde s čerstvě staženou králičí kůží v ruce, Hedvíka za ním zavře./
EKDAL Dobré poledne, panstvo. To byl dneska lov. Velký kus jsem složil.
HJALMAR A sám jsi ho stáhnul, ani jsi na mě nepočkal! —!
EKDAL Taky jsem ho nasolil. Výborně, křehoučké masíčko, takový králik, takový do sladka, jako cukříček. Dobrou chuť, panstvo!
/Vejde do svého pokoje/
MOLVIK /Vstane/ Promiňte — nemůžu — musím honem dolů —
RELLING Máš pít sodovku, človče!
MOLVIK /Prochá ven/ Úúú — úúú! /Vyběhne dveřmi na chodbu/
RELLING /Hjalmarovi/ Tak si dáme jednu na zdraví starého lovce.
HJALMAR /Přitukne si s ním/ Na lovce, který stojí už jednou nehou v hrobě.
RELLING Na šedivého. — /Pije/ Jo, poslyš, řekni mi — má on vlastně šedivé vlasy nebo hříb?
HJALMAR Tak nejspíš něco mezi tím — stejně už mu na hlavě těch vlasů moc něžývá.
RELLING No co, s parukuou to lidi taky dotáblí daleko. Kdepak Hjalmare, človče, vždyť ty jsi šťastný chlap — máš za co bojovat, máš svůj životní úkol —

HJALMAR Však taky bojuju, na te můžete vzít jed.
RELLING Hodnou ženu taky máš, obskakuje tě, rozmazluje, v boučích se ti pohupuje —
HJALMAR Ano, Gino — /Pokývne na ní/ Jsi dobrá průvodkyně na cestě životem.
GINA Ale prosím vás, jen mě nechte na pokoji.
RELLING A co tvoje Hedvíčka?
HJALMAR /V pohnutí/ Ano, mé dítě. Na prvním místě a především mé dítě. Hedvíčko, pojď sem, ke mně. /Hladí ji po hlavě/ Tak copak máme zítra za den, co?
HEDVIKA /Cloumá jím/ Ale ne, táti, neříkej mi!
HJALMAR Trápi mě, že to bude takové skromné — jen taková nepatrná oslava tady vedle na půdě —
HEDVIKA No ale to právě bude ta nádhera — přece!
RELLING A co teprv, až bude na světě ten vynález!
HJALMAR Ano, potom — potom teprve uvidíš —! Hedvíčko, rozhodl jsem se, že ti zajistím budoucnost. Dokud budeš naživu, povede se ti dobře. Něco si pro tebe vyžádám — no, něco už to bude. A pro chudého vynálezce to bude ta jediná odměna.
HEDVIKA /Pověsí se mu na krk a šeptá/ Tati, ty jsi tak hodný, ale tak hodný!
RELLING /Gregersovi/ Ne, tak co říkáte, není to příjemná změna, očitnou se u pěkně prostřeného stolu v šťastném rodinném kruhu?
HJALMAR Ano, těchto chvílí u stolu si cením opravdu velice vysoko.
GREGERS Pokud jde o mě, tak máš otrávený vzduch dobře nedělat.
RELLING Otrávený vzduch?
HJALMAR Probeha nezačínaj zase s téma řečma!
GINA Tady prosím, pane Werle, žádný otrávený vzduch teda není. Já tady větrám den co den.
GREGERS /Jde od stolu/ Ten smrad, o kterém mluvím já, sotva vyvětráte.
HJALMAR Smrad!
GINA Hjalmare, slyšíš to!
RELLING Nežlobte se — ale nepřinesl jste sem ten smrad od vás z dole náhodou vy?
GREGERS No, to jste celý vy, říkat tomu, co do domu přináším já, smrad.
RELLING /Přistoupí k němu/ Poslyšte, pane Werle juniore, podezírám vás, že ještě pořád nosíte po kapsách ty vaše „ideální nároky“
GREGERS Na srdci je nosím.
RELLING Heleďte se, vážený, ať už je máte, kde chcete, tak vám radím moc dobře, abyste si tady nebral na inkasistu, aspoň pokud jsem tu já.
GREGERS A když to adělám?
RELLING Tak poletíte po hlavě se schodů, když to chcete vědět.
HJALMAR /Vstane/ Ale no tak, pane doktore!
GREGERS Prosím, jen si mě vyhodte —
GINA /Vstoupí mezi ně/ Tak to ne, to nesmíte, pane doktore. Ale vám zase povím, pane Werle, že po tom svinstvu, co jste tam u sebe nadělal od těch kamen, mi tady nebudete vykládat něco o smradu.
/Ozve se zaklepání na dveře z chodby/
HEDVIKA Mami, někdo klepe.
HJALMAR Koho to sem zase čertí nesou
GINA Počkej, já sarna — /Jde ke dveřím, otevře, strne ochromena a couvne od dveří/ Je! Hu!

/Továrnik Werle udělá krok dva dovnitř/

WERLE Prosim o prominuti, ale prý tady v domě bydlí můj syn.

GINA /Polkne naprázdno/ Ano.

HJALMAR /Jde blíž/ Račte, prosím, pane továrníku -?

WERLE Děkuju. Chciť jsem jen mluvit se synem

GREGERS Prosim. Tady jsem.

WERLE Chci s tebou mluvit u tebe v pokoji

GREGERS U mě v pokoji — no prosím — /Chystá se k odchodu/

GINA Ježiš ne, tam to vypadá tak, že —

WERLE No tak třeba venku na chodbě — prostě mezi čtyřma očima.

HJALMAR Tak tady, prosím, pane továrníku. My půjdeme do obývacího pokoje.

/Hjalmar a Relling odejdou vpravo, Gina odvede Hedviku do kuchyně/

GREGERS /Po krátké odmlce/ Takže teď jsme mezi čtyřma očima.

WERLE Včera večer jsi poznamenal něco v tom smyslu —. A jelikož ses naséboval k Ekdalům, musím předpokládat, že máš v úmyslu podniknout něco proti mně.

GREGERS Mám v úmyslu otevřít Hjalmaru Ekdalovi oči. Musí uvidět své postavení takové, jaké skutečně je — to je vše.

WERLE A to je ten životní úkol, co jsi o něm včera mluvil?

GREGERS Ano. Žádný jiný jsi mi nezanechal.

WERLE Zkazil jsem ti snad já (tvůj) vnitřní svět, Gregersi?

GREGERS Zkazil jsi mi celý život. A to nemám na mysli tu záležitost s maminkou. — Tobě mám co děkovat za to, že mě mučí svědomí a že nesu tak těžkou vinu.

WERLE Aha, takže ty máš špatné svědomí.

GREGERS Měl jsem se proti tobě postavit už tenkrát, když jsi nastražil tu past na poručíka Ekdala. Měl jsem ho varovat. Já jsem totiž tušil, jak to skončí.

WERLE Pak jsi tedy měl promluvit.

GREGERS Neměl jsem odvažu, tak jsem byl zbabělý a vystrašený. Měl jsem z tebe nevýslovný strach — nejen tenkrát, ale ještě dlouho potom.

WERLE Tak tahle hrůza tě teď, jak se zdá, přešla.

GREGERS Naštěstí. To, co se stalo starému Ekdalovi, co jsem způsobil já i — ostatní — to už se nedá nikdy odčinit. Ale Hjalmaru můžu vysvobodit z té lži, z toho pokrytectví, které už ho skoro zničily.

WERLE A domníváš se, že tím vykonáš dobrý skutek?

GREGERS Pevně doufám.

WERLE Domníváš se, že pan fotograf Ekdal je natolik muž, že ti za takovou přátelskou službu poděkuje?

GREGERS Ano! Takový muž je.

WERLE Hm — no, uvidíme!

GREGERS A kromě toho — jestli mám vůbec ještě dál žít, musím najít lék na své nemocné svědomí.

WERLE To se neuzdraví nikdy! Ty máš svědomí chorobné už od dětství. Máš to po matce — jediné, co jsi po ní zdědil.

GREGERS /Opovířlivě se pousměje/ Tak ty jsi ještě pořád nestrávil tu potupu, jak ses přepočítal s jejím věnem?

WERLE To s tím nesouvisí, o tom se nebudeme bavit. — Takže máš ještě pořád pevně v úmyslu přivést mladého Ekdala na stopu, kterou považuješ za správnou?

GREGERS Ano, to mám pevně v úmyslu.

WERLE Mno, tak to jsem si tuto návštěvu mohl klidně ušetřit. Pak asi taky

nená smysl, abych se tě ptal, jestli se nechceš vrátit domů ke mně?

GREGERS Ne.

WERLE A do firmy patrně tedy taky nevstoupíš?

GREGERS Ne.

WERLE Prosim. Ale jelikož se hodlám znovu oženit, dojde mezi námi dvěma k dělení majetku.

GREGERS /Rychle/ Ne; to si nepřeju.

WERLE Ty si to nepřeješ?

GREGERS Nepřeju. Svědomí mi to nedovolí.

WERLE /Po chvíli/ Vracíš se do podniku?

GREGERS Ne. Bť to, jako že jsem dal výpověď.

WERLE Ale co budeš dělat?

GREGERS Plnit svůj životní úkol. Nic jiného.

WERLE No a co dál? Z čeho budeš žít?

GREGERS Dával jsem si stranou z platu.

WERLE Prosim tě, jak dlouho ti to může vydržet?

GREGERS Řekl bych, že to vydrží, jak dlouho bude třeba

WERLE A to znamená co?

GREGERS Na další otázky nehočím odpovídat

WERLE Tak tedy sbohem, Gregersi.

GREGERS Sbohem.

/Továrnik Werle odejde/

HJALMAR /Nakoukne dovnitř/ Už je pryč?

GREGERS Ano.

/Hjalmar a Relling vejdou, z kuchyně se vrátí Gina a Hedvika/

RELLING No, takže oběd je v háji.

GREGERS Oběť se, Hjalmar; půjdeme na dlouhou procházku.

HJALMAR Rád. Co chtějí tvůj otec? Týkalo se to mě?

GREGERS Jen pojeť. Musíme si promluvit. Skočim si zatím pro kábat.

/Odejde dveřmi na chodbu/

GINA Neměl bys s ním nikam chodit.

RELLING Ne, vážně, nechoď. Zůstaň, kde jsi.

HJALMAR /Obličká ses/ Cože! Když se mi kamarád z mládeži chce s někým důvěrným svěřit —!

RELLING Deprčiv, člověče — copak nechápeš, že ten chlap je evok. magot. pošuk?

GINA No, slyšíš to. Jeho matku taky takhle občas posed rapí.

HJALMAR Tím spíš potřebuje, aby na něho dohlédl dobrý přítel. /Gině/ Hlavně ať máš jídlo včas. Tak zatím se tu mějte dobře. /Vyjde dveřmi na chodbu/

RELLING Ach jo, to je neštěstí, že se ten člověk v nějakém tom haldalském dale nepropad do pekla.

GINA Jak to můžete říct?

RELLING /Mamí/ No jo, však já vim, co říkam.

GINA A vy myslíte, že je mladěj Werle opravdu blázen?

RELLING Bohužel ne — o nic větší, než tak lidí bývají. Ale jedna nemoc ho tedy užirá.

GINA No a co mu to teda je?

RELLING To vám řec: můžu, paní Ekdalová. Trpí akutní horečkou posledního spravedlivého.

GINA Horečkou posledního spravedlivého?

HEDVIKA To je jako nějaká nemoc?

RELLING Správně. Přímá národní nemoc. Ale vyskytuje se jen sporadicky.

/Kývne na Gina/ Díky za poboštění. /Odejde dveřmi na chodbu/

GINA /Neklidně téká po místnosti/ Fujtajbl, tenhle ten Gregers Werle — to je odjakživa taková hrusná stěnice.

HEDVIKA /Stojí u stolu a zkoumavě jí pozoruje/ Mně to všechno připadá nějak divně.

ČTVRTÉ JEDNÁNÍ

/Atelier Hjalmarův. Právě se fotografovalo: je tu fotoaparát na stativu s černou oponkou, nějaká ta židle, stoleček na květiny a tak podobně. Odpolední osvětlení, slunce zapadá, zanedlouhou se začne smrákat./

/Gina stojí u otevřených dveří na chodbu, v ruce má pouzdro s víškou fotografickou deskou a mluví s někým venku/

GINA Určitě, můžete se spolehnout, já když něco slíbím, tak to taky dodr-
žím. V pondělí bude hotových prvních deset. — Na shledanou, na shledanou.

/Je slyšet, jak někdo odchází po schodech. Gina zavře dveře, vloží desku do pouz-
dra a pouzdro zasune do přikrytého fotoaparátu/

HEDVIKA /Vejde z kuchyně/ Už jsou pryč?

GINA /Uklízí/ Jo, zaplatit pánbu, už jsem se jich konečně zbavila.

HEDVIKA Ale jak to, že táta ještě není doma?

GINA Viš jistě, že není dole u Rellinga?

HEDVIKA Ne, tam není, před chvílí jsem se tam byla zeptat.

GINA Všecko mi to vystydne.

HEDVIKA No, vid' — a to si táta tak potrpí na teplé jídlo, a aby byl u oběda
včas.

GINA Jen se neboj, za chvíli je tu, uvidíš.

HEDVIKA No, už aby tu byl. Připadá mi nějaký divný.

GINA /Volá/ Už je tu!

/Hjalmar Ekdlal vejde dveřmi z chodby/

HEDVIKA /K němu/ Tati! To jsme se na tebe načekaly!

GINA /Rychlý pohled/ Byl jsi nějak dlouho pryč.

HJALMAR /Nepožívá se na ni/ Trošku dlouho možná, to jo. /Svlékne si kabát,

Gina a Hedvika mu chtějí pomoci, on tomu zabrání/

GINA Vy jste byli s Werlem na obědě?

HJALMAR /Pověsí si kabát/ Ne.

GINA /Jde ke dveřím do kuchyně/ Tak já ti přinesu jídlo sem.

HJALMAR Ne, jídlo nech být. Nebudu jíst.

HEDVIKA /Jde k němu blíže/ Není ti dobře, tati?

HJALMAR Dobře? Ale jo, celkem nesitelně. Došli jsme s Gregersem hodně
daleko.

GINA To bys neměl dělat, Hjalmar, nejsi na to zvyklý.

HJALMAR Hm; no, na letacos si člověk v tomhle světě musí zvyknout.

/Chvilí téká kolem/ Byl tu někdo, co jsem byl pryč?

GINA Jen ten páreček.

HJALMAR Objednávky žádné?

GINA Ne, dneska ne.

HEDVIKA Uvidíš, že zítra určitě někdo přijde, tati.

HJALMAR Už aby to bylo! protože od zítřka se do toho vložím se vši
vážností.

HEDVIKA Od zítřka! Ty jsi zapomněl, co je zítra za den?

HJALMAR Jo vidíš —. No tak od pozítřka. A nadále budu všechno dělat sám,
veškerou práci tady zastanu sám.

GINA Ale k čemu to, prosím tě? Jen ti to zbytečně otrávé život. Já se o foto-
grafování klidně postarám, a ty se můžeš zabývat vynálezením.

HEDVIKA No, a divokou kachnou, tati — a slepičkama a králičky a —

HJALMAR Prosím tě, nevykládej mi tady takové pitomosti. Od zítřka už na
půle ani nevkročím.

HEDVIKA Ale tati, vždyť jsi mi slíbil, že zítra bude oslava —

HJALMAR To je pravda. Tak tedy od pozítřka, no. A té zatracené divoké
kachně mám sto chutí zakroutit krkem

HEDVIKA /Vykřikne/ Divoké kachně!

GINA No takhle!

HEDVIKA /Těse jim/ Ne, vždyť přece, tati — to je moje divoká kachna!

HJALMAR Právě proto to taky neudělám. Nemám to srdce — kvůli tobě ne-
mám to srdce, Hedvičko. Ale v hloubi duše cítím, že bych to udělat měl. Neměl
bych dovolit, aby pod mou střechou přebývali stvoření, které bylo v o něch
rukou.

GINA Ale prokristapána, jen protože jí děda dostal do toho sprostáka Petter-
sena, tak snad —

HJALMAR /Chodí kolem/ Jsou jistě požadavky —. Jak bych je měl nazvat?
Rekněme — ideální požadavky — jistě nároky, které pravý muž nemůže zaned-
bávat, nemá-li urpět duševní útonu.

HEDVIKA /Chodí za ním/ Ale přece divoká kachna — chudáček divoká
kachna!

HJALMAR /Zastaví se/ Slyšíš snad, že ji ušetřím, ne? Kvůli tobě. Nezkříví se
jí ani vlásek na —; no, tedy jak říkám, ušetřím ji. Jsem tu totiž taky jistě vyšší
úkoly, a do těch se musím pustit. A ty teď běž trochu ven, Hedvi, už se setmělo.

HEDVIKA Ale ne, mně se nechce.

HJALMAR Jen hezky běž, připadá mi, že nějak mžouráš očima, ty výpary ta-
dy ti nédělají dobře. Pod touto střechou je zatuchlý vzduch.

HEDVIKA No tak dobře, vezmu to po zadním schodišti, z kuchyně. Kde
mám kabát a — a jo, v pokoji. Ale tati — slib mi, že divoké kachně nic neudě-
láš, až budu pryč.

HJALMAR Ani pořička z hlavy jí nevytrhnu. /Přitiskne jí k sobě/ Ty a já,
Hedvičko — my dva —! No, tak už běž.

/Hedvika pokývne na rodiče a odejde dveřmi do kuchyně/

HJALMAR /Chodí sem tam a dívá se na zem/ Gino.

GINA Ano?

HJALMAR Od zítřka — nebo řekneme od pozítřka — bych rád účty za do-
mácnost vedl sám.

GINA Ty chceš dokonce vést i účty za domácnost?

HJALMAR Ač. Nebo aspoň můj přehled o příjmech.

GINA To ti teda moc práce nedá.

HJALMAR Mně se to moc nezdá. Mám dojem, že vycházíš nějak podezřele
dobře. /Zastaví se a podívá se na ni/ Tak jak to je?

GINA To bude tím, že Hedvi ani já dohromady nic nespotřebujeme.

HJALMAR Je pravda, že táta dostává za to episevání u Werleho nějak moc
šetrně zapláceno?

GINA No, štedře, to nevím. Nemám poněti, co se za něco takového dneska platí.

HJALMAR No, tak kolik tedy dostává, tak zhruba? Ven s tím.

GINA Tak různě — asi to tak zhruba pokreje, co nás stojí, a ještě zbyde nějaká ta koruna na kapesný.

HJALMAR Co nás stojí! A tos mi do dnešního dne nečekla!

GINA Ne, Nešlo to. Byl jsi tak šťastný, protože sis myslel, že má všechno od tebe.

HJALMAR A on to zatím dostává od Werleho!

GINA No a co má být, však ten má z čeho dávat.

HJALMAR Rozsviť mi lampu!

GINA /Rozsvěť! Nakonec nevíme, jestli je to od něho: vždyť to může být klidně od Gräberga —

HJALMAR Co sem pleťš Gräberga, co je to za výměny?

GINA Něne, já nevím; myslela jsem jen —

HJALMAR Hm!

GINA Ty děláš, jako bych dědovi to opisování opatřila já. Zařídila to Berta, když přišla k Werlovým.

HJALMAR Tak se mi zdá, že se ti nějak třese hlas.

GINA /Nasazuje na lampu stínítko/ Mně?

HJALMAR A taky se ti třesou ruce. Nebo snad ne?

GINA /Pevně/ Prosim tě, řekni to rovnou. Co ti o mně napovídá?

HJALMAR Je to pravda — je to vůbec možné — že když jsi sloužila u Werlé, měla jsi s továrníkem poměr?

GINA Není to pravda. Ne, tenkrát ne. Werle za mnou pabíl, to je fakt. A milostpani si myslela, že na tom něco je, a řádila a šlela, honila mě a mlátila. Opravdu. Tak jsem od nich odešla.

HJALMAR Tak teda potom!

GINA No, tak jsem se vrátila domů. A máma — ona totiž nebyla taková rovná, jak sis myslel, no, takže do mě hučela — to víš, Werle tenkrát zrovna ovdověl.

HJALMAR A dál?

GINA No jo, asi bude lepší, když se to dozvíš. Nedal pokoj, až dostal, co chtěl.

HJALMAR /Spráskne ruce/ A tohle je matka mého dítěte! Jak jsi mi něco takového mohla zaměřit!

GINA Já vím, byla to ode mě hloupost; měla jsem ti to říct už dávno.

HJALMAR Ihned jsi mi to měla říct; — aspoň bych býval věděl, co jsi zač.

GINA A bejval by sis mě i přesto vzal?

HJALMAR Ani nápad!

GINA Tak vidíš — proto jsem se ti to tenkrát bála říct. Protože jsem tě měla ráda, to přece víš. A nemohla jsem se přece přivést do neštěstí —

HJALMAR /Obchází jí/ A tohle je matka mé Hedviky! A k tomu ještě vědět, že všechno, co tadý mám před očima — /Kopne do židle/ — celý můj domov — za to všechno vděčím zabobaněmu předchůdci! Pan továrník Werle — děvkař jeden!

GINA To lituješ těch čtrnácti patnácti let, co jsme spolu prožili?

HJALMAR /Stoupe si před ní/ A ty mi pověz, jestli jsi každý den, každou hodinu nelitovala, že mě jako pavouk omotáváš síti zamlčován a klamu? Na to mi odpověz! Opravdu ses děla co den nemučila lítostí a výčitkami?

GINA Ale můj milej, já měla takovejch starostí s domácností a s tím každodenním bláznem —

HJALMAR To se nikdy ani nepodíváš na vlastní minulost? Neptáš se, jak to všechno bylo?

GINA Ne, pámbu ví, že já už tyhle ty starý záležitosti skoro pustila z hlavy.

HJALMAR Panebože, table tupá, necitelná netečnost! Kdybys věděla, jak mě to uráží. Když si pomyslim — dokonce ani nelituje!

GINA Ale řekni mi, Hjalmar — co by z tebe bylo, kdyby sis nevezal takovou ženu jako já? —

HJALMAR Takovou jako —!

GINA Jistě, protože já jsem přece odjakživa taková praktičtější a věcnější než ty. Aby taky ne, jsem přece jen o pár let starší než ty.

HJALMAR Co by ze mě bylo!

GINA Protože tenkrát, když ses se mnou seznámil, tak to s tebou šlo pěkně s kopce. To snad nepopřeš.

HJALMAR Tak tomu ty říkáš s kopce? Jistě, ty totiž vůbec nadokážeš pochopit, jak je na tom muž, když truchlí a zoufá si — zvlášť muž s tak obrovským temperamentem jako já.

GINA Ne, ne, to já neřikám. To jsem taky vůbec nemyslela, vždyť jakmile ses usadil a měl vlastní domov, tak z tebe byl chromně hodnej muž. — A teď když jsme si to konečně všechno pěkně a útulně zařídili a pomalu jsme si s Hedvičkou mohly obě začít taky trochu dopřávat v jídlě i oblíbení.

HJALMAR V bažině lži a zamlčován, ano.

GINA Že sem ten chlap odporná vůbec lezl.

HJALMAR I mně bývalo doma dobře, nebo jsem si to aspoň myslel. Jenže jsem se mylil. Kde teď mám načerpat tu životní energii, abych svůj vynález uskutečnil? Vezmu si ho patrně s sebou do hrobu — a na svědomí ho bude mít tvoje minulost, Gino.

GINA /Slyz na krajčku/ Ne, takhle nesmíš mluvit. Vždyť já jsem se celý život snažila dělat všechno podle tvého, jen aby ses ty měl dobře!

HJALMAR A já se přám — kam se poděl sen živíte rodiny? Když jsem tak líhal na pohovce a přemýšlel o svém vynálezu, tužil jsem, že beze zbytku pohltí veškerou mou životní sílu. Cítil jsem, že den, kdy převezmu patent — že ten den bude — mým posledním. A měl jsem takový sen, že ty tadý zůstaneš jako zaopatřená vdova po zesnulém vynálezci.

GINA /Utírá si slzy/ Ne, takhle nesmíš mluvit, Hjalmar. Pámbu dá, že se nedožiju toho, abych ty zůstala jako vdova!

HJALMAR Ale, na tom teď už nesejde. Teď už je stejně všechno pryč. Všechno.

/Gregers Werle opatrně otevře dveře z chodby a nakoukne dovnitř/

GREGERS Můžu dál?

HJALMAR Jen poč.

GREGERS /Vejde, rozzářená, rozradostněná tvář. Chce jim oběma podat obě ruce/ Tak jakpak, moji utlí —! /Divá se z jednoho na druhého a pak zaseptá Hjalmarovi/ Takže ještě nic?

HJALMAR /Nahlas/ Už ano.

GREGERS Ano?

HJALMAR Prožil jsem nejbolestnější chvíli svého života.

GREGERS Ale taky nejodstanejší, bych řekl, ne?

HJALMAR No, máme to za sebou, aspoň zatím.

GINA Bůh vám to odpust, pane Werle.

GREGERS /Zasne/ Ale já to nechápu.

HJALMAR Co nechápeš?

GREGERS Přece když se člověk s něčím tak zásadně vypořádá — tak na tom

může vybudovat úplně nový život — soužití v pravdě, bez lži a zamlčování —

HJALMAR No jo, já vím; vždyť já vím.

GREGERS Čekal jsem, že až vejdu tady těmi dveřmi, bude mi proudit od obou manželů vstříc světle projasnění. A zatím před sebou nevidím nic než kalné, temné, pochmurné —

GINA A tak, /Sejme stínidlo z lampy!

GREGERS Vy mě nechcete pochopit, paní Ekdalová. Ne, ne, vám asi ještě nějaký čas potrvá, než — Ale co ty, Hjalmar? Tobě přece takové zúčtování muselo dát nějakou vyšší pravdu.

HJALMAR No to víš, že jo. Tedy — tak nějak v jistém smyslu.

GREGERS Nic na světě se přece nevyrovná tomu, když člověk odpustí chybujícím — tedy chybující ženě, že, a v lásce ji pozvedne k sobě.

HJALMAR To si myslíš, že člověk jen tak jakoby nic překoná trpkou chuť napoje, který jsem tady musel vypít?

GREGERS Ne, obyčejný člověk možná ne, ale MUŽ jako ty —!

HJALMAR Ale vždyť já vím, bože, já vím. Ale nesmíš na mě spěchat, Gregersi. Chce to čas, rozumíš.

GREGERS Ta divoká kachna v tobě vězí hodně hluboko, Hjalmar. /Mezi tím vešel dvěma z chodby Relling!

RELLING No prosím, už máme zase na talíři divokou kachnu?

HJALMAR Postřelená oběť lovecké vášně pána továrníka Werleho, ano.

RELLING Továrníka Werleho —? Vy jste se bavili o něm?

HJALMAR O něm — a o nás ostatních.

RELLING /Polohlasem Gregersovi! Kdyby vás tak chtěl čert vzít!

HJALMAR Co jste to říkal?

RELLING Vyjádřil jsem nálehavé přání, aby se tady ten šárlatán pakoval odtud. Protože jestli tady zůstané, tak vám oběma zbabrá život.

GREGERS Tihle dva si ho zbabrá nenechají, pane doktore. O Hjalmarovi se teď nehodlám říkat. Toho známe. Ale i ona má kupodivu v hloubi duše cosi opravdového, cosi poctivého.

GINA /Sízy na krajíčku! Tak co jste mě nenachal na pokojí, mohla jsem být taková, jaká jsem se zdála.

RELLING /Gregersovi! Poslyšte, jestli to není příliš vlezlé, tak bych se vás rád zeptal, co tady v tomhle baráku vlastně chcete.

GREGERS Chci položit základy opravdovému manželství.

RELLING Takže vám jejich manželství není dost dobré takové, jaké je?

GREGERS Bude patrně stejně dobré jako tolik jiných — bohužel. Ale opravdové manželství se z něho ještě nestalo.

HJALMAR Vy jste totiž, pane doktore, nikdy neměl smysl pro ideální požadavky.

RELLING Žvásty chlapečků! — Nezlobte se, pane Werle, ale kolik — jen tak odhadem — kolik jste v životě takových opravdových manželství viděl?

GREGERS Řekl bych, že asi ani jedno.

RELLING No, já taky ne.

GREGERS Ale zato jsem viděl bezpočet manželství opačného druhu. A došlo se mi příležitost vidět hezky zblízka, co takové manželství dokáže v letech zničit.

HJALMAR Veškerý mravní základ se člověku může propadnout pod nohama; to je ta hrůza.

RELLING No, to víte, já jsem ženatý nikdy jaksi nebyl, takže si netroufám o těchto věcech vynášet nějaké soudy. Ale jedno vím, že k manželství patří i dítě. A dítě koukejte nechat hezky na pokojí.

HJALMAR Ach — Hedvika! Moje ubohá Hedvika!

RELLING Právě. Hedviku do toho laskavě nepřerte. Vy dva jste dospělí lidé, když vás to baví, tak si ten svůj vztah můžete spánembohem zpackat a zbabrat dle libosti. Ale to vám povídám, s Hedvikou koukejte zacházet opatrně, nebo ji přivedete do neštěstí.

HJALMAR Do neštěstí!

RELLING Ano, nebo přivede ona do neštěstí sama sebe — a možná i ostatní.

GINA Ale jak to můžete vědět, pane doktore?

HJALMAR Snad jí nehrozi nějaké nebezpečí s těma očima?

RELLING Tohle nemá s očima co dělat. Ale Hedvika je v obtížném věku. Kdoví jakou hloupost by si dokázala vymyslet.

GINA No jo, to je pravda! Najednou začala tuhle hloupnout v kuchyni s kamnami. Že prej si hraje na požár. Kolikrát mám strach, že zapálí barák.

RELLING Tak to vidíte, já to hned věděl.

GREGERS /Rellingovi! Ale jak byste něco takového vyložil.

RELLING /Naštvaně! Mutuje, strejdo.

HJALMAR Dokud má dítě mě —! Dokud jsem na světě já —! /Někdo zaklepe!

GINA Past, Hjalmar, přestať, někdo jde. /Volá! Dále. /Vejde paní Sarbyová, v kabátu!

SORBYOVÁ Dobry večer.

GINA /Jde jí vstříc! No ne, to jsi ty, Bertó!

SORBYOVÁ To víš, že jsem to já. Ale nejdou nějak nevhod?

HJALMAR Ale kdepak — posel z toho domu —

SORBYOVÁ /Gině! Upřímně řečeno, doufala jsem, že touhle dobou nebudete mít mužské doma, a řekla jsem si, že na chvíli zaskořím popovídat si s tehou a rozloučit se.

GINA Ale! Ty někam odjíždíš?

SORBYOVÁ Ano, zítra ráno — do Høydal. Pan Werle odjel už dneska odpoledne. /Prohodí ke Gregersovi! Mámi pozdravovat.

GINA Te jsou novinky!

HJALMAR Takže pan Werle odjel? A vy jedete za ním?

SORBYOVÁ No, co tomu říkáte, pane Ekdale?

HJALMAR Dějte si pozor, říkáte.

GREGERS Já ti to vysvětlím. Otec si paní Sarbyovou bere.

HJALMAR On si ji bere?

GINA No ne, Bertó, konečně!

RELLING /Trochu roztechvým hlasem! To snad ne?

SORBYOVÁ Ba jo, milej doktůrku, už je to tak.

RELLING Vy se chcete znova vdát?

SORBYOVÁ Ano, je to hotová věc. Papíry už máme, ale bude to tichá svatba.

GREGERS Tak to vám jako hodný nevládní syn blahopřeju.

SORBYOVÁ Děkuju pěkně, pokud to tedy myslíte vážně. A já doufám, že nám to oběma přinese štěstí, manželovi i mně.

RELLING To se můžete spolehnout. Pan továrník Werle se necpíjí — aspoň co já vím; a taky svoje ženy nemlátí, jako to dělával nebožtík zvěrolékař.

SORBYOVÁ Jen nechte nebožtíka na pokojí. Vřek on měl taky svoje dobré stránky.

RELLING No, pan továrník Werle bude mít asi nějakou tu stránku lepší, co?

SORBYOVÁ Rozhodně nepřipadlil to nejlepší v sobě. A to když někdo udělá, tak ho musí nést následky.

RELLING Já si večer vyrazím s Molvíkem.

SÖRBYOVÁ To byste neměl, pane doktore. Nechodte — kvůli mně.

RELLING Nedá se nic dělat. /Hjalmarovi/ Jestli chceš jít taky, tak pojď.

GINA Ne, děkujeme pěkně. Na takové zábavy můj muž není.

HJALMAR /Položte se na ni utrhne/ Prosim tě, mlč radši.

RELLING Shohem, paní — Werlová. /Odejde dveřmi na chodbu/

GREGERS /Paní Sorbyové/ Koukám, že se s panem doktorem Rellingem nějak dobře znáte.

SÖRBYOVÁ Ano, známe se už mnoho let. Dokonce se kdysi zdálo, že by z toho mohlo něco být.

GREGERS Budte ráda, že nebylo.

SÖRBYOVÁ Asi ano. Vždycky jsem si dávala pozor, abych neudělala nějakou nerozváženost. Ženská se nemůže jen tak beze všeho zahodit.

GREGERS A to se nebojíte, že bych mohl otci o téhle staré známosti něco naznačit?

SÖRBYOVÁ Vy jste si ještě nedomyslel, že jsem mu to řekla sama?

GREGERS Tak?

SÖRBYOVÁ Váš otec ví o mně beze zbytku všechno, co by lidi mohlo napadnout o mně vykládat, jako pravdu rozumí se. Všecko jsem mu to pověděla, a to okamžitě, když dal najevo, že má nějaké úmysly.

GREGERS To jste tedy neobyčejně otevřená.

SÖRBYOVÁ Otevřená jsem odjakživa. S tím dojde ženská vždycky nejdál.

HJALMAR No, co ty na to, Gino?

GINA Že my ženské jsme každá jiná. Jedna je taková, druhá maková.

SÖRBYOVÁ No, viš, Gino, já myslím přece jenom, že je nejlepší udělat to jako já. A pan Werle přede mnou taky nic netajil. Možná právě to nás k sobě přitáhlo. Takže teď si se mnou může povídat otevřeně jako dítě. Dřív takovou možnost neměl. Jen si to představte, zdravý, silný chlap, plný života, a neslyšet po celé mládí a svoje nejlepší léta nic než samé kázání a výčitek. A většinou šlo jen a jen o naprosté výmysly — aspoň co já vím.

GINA Jo jo, přesně tak.

GREGERS Jestli se dámy hodlají bavit na tohle téma, tak abych snad radši šel.

SÖRBYOVÁ Kvůli mně rozhodně nemusíte. Už ani nemuknu. Chtěla jsem jenom, abyste věděl, že já nemám ve zvyku něco zaměňovat nebo někoho balamutit. Někdo třeba může říct, že jsem udělala ohromné štěstí, možná ano, v jistém smyslu. Ale podle mě neberu o nic víc, než kolik dávám. Určitě ho nikdy nezklamau a neopustím. Budu mu sloužit a budu mu užitečná jako nikdo jiný, zvláště teď, když za chvíli bude úplně bezmocný.

HJALMAR Bezmocný?

GREGERS /Paní Sorbyové/ No jo, no jo, tady o tom nemůžeme.

SÖRBYOVÁ Už nemá smysl to tajit, i když on by chtěl. Slepne.

HJALMAR /Zaražen/ Slepne? To je tedy zvláštní. Tak on taky slepne?

GINA Takových je...

SÖRBYOVÁ A dovedete si představit, co to znamená pro podnikatele. No, udělám, co budu moci, aby se mohł dívat mýma očima. Ale teď už musím opravdu běžet, nevím, kam dřív skočit. — Jo, pane Ekdale, ještě jsem vám měla vyřídít, že kdybyste od pana Werleho někdy snad něco potřeboval, máte se obrátit na Gräberga.

GREGERS Za tuhle nabídku se Hjalmar Ekdal jistě poděkuje.

SÖRBYOVÁ Ták? No, já měla dojem, že dřív nikdy...

GINA Ne, opravdu. Berte, Hjalmar už tedko od pana Werleho nic chtit nebude.

HJALMAR /Pomalu a důrazně/ Svého nastávajícího pana manžela ode mne laskavě pozdravuje a vyřídíte mu, že v nejbližších dnech hodlám navštívit pana účetního Gräberga —

GREGERS Cože! To ty bys udělal?

HJALMAR — navštívit pana účetního Gräberga, říkám; a vyžádat si štvrťku na částku, kterou dlužím jeho zaměstnavateli. Zapravím tento čestný dluh —; hahaha, tohle a čestný dluh! Ale buďte. Zapravím vše s pětiprocentním úrokem.

GINA Ale Hjalmar, kde byste na to proboha vzali?

HJALMAR Vyřídíte laskavě svému snoubenci, že nadále neúnavně pracuji na svém vynálezu. Vyřídíte mu laskavě, že při této namáhavé práci povzbuzuji svou duchovní sílu přáním zbavit se trapného břemene tohoto dluhu. Proto pracuji na svém vynálezu. Veškerý výtěžek hodlám použít na to, abych se osvobodil od pekuniárních výloh vašeho nastávajícího pana chotě.

SÖRBYOVÁ V tomhle domě se něco stalo.

HJALMAR Ano, stalo.

SÖRBYOVÁ No, tak tedy shohem. Chciela jsem si ještě o něčem popovídat s tebou, Gino, ale bude to muset počkat na příště. Shohem. /Hjalmar a Gregers pozdravi beze slova; Gina doprovází paní Sorbyovou ke dveřím/

HJALMAR Ani krok přes práh. Gino!

/Paní Sorbyová jde, Gina za ní zavře/

HJALMAR Tak, Gregersi, a tento tíživý dluh bychom měli z krku.

GREGERS No, tak za čas, řekneme.

HJALMAR Domnívám se, že jsem se zachoval korektně.

GREGERS Jsi muž, za jakého jsem tě odjakživa považoval.

HJALMAR V jistých případech není možno ideální požadavky obojit. Jako živitel rodiny se tím budu trápit. Věř mi, že to není žádná legrace pro člověka bez prostředků, splácet mnohaletý dluh, na němž se takřka jako usadil prach zapomnění. Ale nedá se nic dělat: to lidské ve mně se taky hlásí o svá práva.

GREGERS /Položí mu ruku na rameno/ Tak vidíš, Hjalmar — není dobře, že jsem přišel?

HJALMAR Ano.

GREGERS Že jsi získal o všem jasný obraz — není to dobře?

HJALMAR /Poněkud netrpělivě/ No jo, to viš, že jo. Ale jedna věc jítí můj smysl pro spravedlnost.

GREGERS Jaká věc?

HJALMAR Jde mi o to, že —; ale já nevím, jestli se můžu tak bez zábran vyjadřovat o tvém otci.

GREGERS Na mě nemusíš brát žádné ohledy.

HJALMAR No, když myslíš. Abyš rozuměl, příšerné mě pobuřuje představa, že ne já, ale on teď skutečně to právě manželství.

GREGERS Jak tě něco takového může napadnout!

HJALMAR Ale jistě, je to tak. Tvůj otec a paní Sorbyová uzavírají manželskou smlouvu založenou na plné důvěře, založenou na naprosté a bezpodminěčné oboustranné otevřenosti; nic před sebou navzájem netají; v pozadí jejich vztahu není žádné zaměňování; vyhlásili, smí-li to tak vyjádřit, vzájemně odpuštění hříchů.

GREGERS No dejme tomu, a co má být?

HJALMAR Takže mají úplně všechno. Sám jsi říkal, že tohle je to nejobtížnější a že bez toho se opravdové manželství nedá založit.

GREGERS Ale to je přece něco úplně jiného. Hjalmar, přece nebuděš srovnávat sebe nebo ji s těmihle dvěma —? No, vždyť ty mi rozumíš.

HJALMAR Ale stejně pořád nemůžu překousnout, že něco na tom zraňuje a uráží můj smysl pro spravedlnost. Mně skutečně připadá, jako by vůbec neexistovala nějaká spravedlivá síla, která řídí svět.

GINA Ale fuj, takový věci nesmíš říkat.

GREGERS. Hm; do téchle problémů se snad radši nebudeme pouštět.

HJALMAR Ale na druhé straně zase jako bych přece jen skutečně viděl jakýsi řídicí prst osudu. On totiž slepne.

GINA Ale třeba to není tak jistý.

HJALMAR Je to naprosto nepochybné. Nebo aspoň my o tom nesmíme pochybovat, neboť právě v tom spočívá spravedlivá odplata. Kdysi oslepil člověka, který mu důvěřoval —

GREGERS. Takových bohužel oslepil mnohem víc.

HJALMAR — a teď přichází neaprosný a tajemný osud a požaduje továrníkovy vlastní oči.

GINA Jak si troufneš říkat tak strašný věci. Jde z toho na mě strach.

HJALMAR Je jen zdravé poňroužit se občas do temných stránek lidského života.

/Dvěma z chodby vejde udýchaná a reselá Hedvika v kabátu/

GINA Ty už jsi zpátky?

HEDVIKA No, už se mi nechtělo být venku. A dobře jsem udělala, protože jsem dole někoho potkala.

HJALMAR Asi pani Serbyovou, co?

HEDVIKA Ano.

HJALMAR /Chodí sem a tam/ No, doufám, žeš ji viděla naposled.

/Ticho. Hedvika se úzkostlivě dívá z jednoho na druhého, jako by chtěla vyzkoumat, co to tam panuje za náladu/

HEDVIKA /Přiblíží se; mazlivě/ Tati,

HJALMAR No — co je, Hedvi?

HEDVIKA. Paní Serbyová mi něco přinesla.

HJALMAR /Zastaví se/ Tobě?

HEDVIKA. Ano. Je to něco na zápfek.

GINA Na ten den ti Berta vždycky nějakou maličkost přinese.

HJALMAR Co je to?

HEDVIKA. Ne, to ti teď nefeknu, protože mi to máma dá zítra ráno, až se vzbudím.

HJALMAR Zas nějaké techtle, co se přede mnou mají utajit?

HEDVIKA /Honem/ Nene, klidně se na to podívej. Je to takový velký dopis.

/Vyloží dopis z kapsy pláštěnky/

HJALMAR Ještě i dopis?

HEDVIKA. No, vlastně jenom dopis. To další asi přijde později. Ale představ si — dopis! Já jsem v životě ještě žádný dopis nedostala. A je na tom napsáno „slečna“. /Čte/ „Slečna Hedvika Ekdalová“. No, představ si — to jsem já.

HJALMAR Ukaž mi ten dopis.

HEDVIKA /Podá mu ho/ Vidíš?

HJALMAR To je pismo továrníka Werleho.

GINA. Víš to určitě?

HJALMAR Tak se podívej.

GINA. Prosím tě, copak já se v takových věcech vyznám?

HJALMAR Hedvi, můžu ten dopis otevřít — a přečíst si ho?

HEDVIKA. Můžeš, když chceš.

GINA. Ale ne, teď večer ne; vždyť to má být na ráno.

HEDVIKA /Tíše/ Ale nech bo, ať si to přečte. Určitě je tam něco příjemného; a táta bude mít radost; a zase tady bude veselo.

HJALMAR Takže to můžu otevřít?

HEDVIKA. Ano, buď tak hodný, táti. To je prima, dozvíme se, co v tom je.

HJALMAR. Dobře. /Otevře dopis, vytáhne papír, přečte si text, zdá se, že je zmaten/ Co to má být —?

GINA. Tak co tam je?

HEDVIKA. No tak, táti — pověz nám to!

HJALMAR. Ticho buďte. /Přečte si dopis ještě jednou; zbledl, ale ovládá se/ Je to darovací listina, Hedviko.

HEDVIKA. Vážně? A co dostanu?

HJALMAR. Přečti si to sama.

HEDVIKA. /Jde ke stolu a chvíli čte se světlo lampy/

HJALMAR /Polohlasem, vatiná pěsí/ Ty oči! Ty oči! — a teď ten dopis!

HEDVIKA. /Přestane číst/ Ale já myslím, že to snad má dostat děda.

HJALMAR. /Vezme jí dopis z ruky/ Ty, Gino, — chápeš to?

GINA. Ale já přece vůbec němu nerozumím; jen to řekni ty.

HJALMAR. Paní továrník Werle píše Hedvico, že se její dědaček už nemusí namáhat s opisováním a že si teď může každý měsíc v kanceláři vyzvednout tisíc korun.

GREGERS. Chá!

HEDVIKA. Tisíc korun; mámi! Já to četla!

GINA. To na tom bude děda dobře.

HJALMAR. — tisíc korun, dokud je bude potřebovat — a to samozřejmě znamená, než zavře oči.

GINA. Tak je aspoň zaopatřenej, chudák jeden.

HJALMAR. Ale teď to přijde. To už jsi asi nechtěla, Hedvi. Potom přejde tento dar na tebe.

HEDVIKA. Na mě? Takových peněz!

HJALMAR. Tato částka se ti zajišťuje na celý život, píše. Slyšíš, Gino!

GINA. No jo, abych neslyšela.

HEDVIKA. Představ si — takových peněz budu mít! /Třeše jim/ Tati, táti, to nemáš vůbec radost?

HJALMAR. /Vylékne se jí/ Radost! /Přechází/ To jsou vyhlídky — to jsou tedy perspektivy. Tak tedy Hedvika — to jí tak štědrě obdaroval!

GINA. No; vždyť má taky Hedvika zejtra narozeniny —

HEDVIKA. Vždyť to stejně všechno dostaneš ty, táti! Víš přece, že ty peníze dám všechny tobě a mámě.

HJALMAR. Máme, no jo. Tady to máme!

GREGERS. Hjalmar, tohle je na tebe nastražená past.

HJALMAR. Myslíš?

GREGERS. Když tady dneska byl řekl: Hjalmar Ekdal není takový muž, jak ty si namlouváš.

HJALMAR. Já že nejsem muž —!

GREGERS. Uvidíš, říkal.

HJALMAR. Uvidíš, že se nechám podplatit —!

HEDVIKA. Ale mámi; co to znamená?

GINA. Jdi, běž si svlíknout kabát.

/Hedvika, slzy na krajičku, vyjde dveřmi do kuchyně/

GREGERS. Tak teď, Hjalmar, teď se ukáže, kdo má pravdu, on, nebo já.

HJALMAR. /Pomalu papír přetrhne, oba kusy položí na stůl a řekne/ Tady je moje odpověď.

GREGERS Čekal jsem to.

HJALMAR /Jde ke Gině, která stojí u kamen, a řekne tlumeně/ Tak, a teď už žádné zamlčování. Jestli ten poměr mezi tebou a jím definitivně skončí, když jsi — mě začala mít ráda, jak říkáš — tak proč nám umožnil, abychom se vzali?

GINA Asi si myslel, že sem bude chodit.

HJALMAR Jenom to? Neměl spíš obavy z jisté možnosti?

GINA Nevím, co myslíš.

HJALMAR Chci vědět, jestli — tvoje dítě má právo žít pod mou střechou.

GINA /Narovná se, z očí blesky/ A na to se ptáš ty!

HJALMAR Odpovíš mi na jediné: patří Hedvíka mně — nebo —? No!

GINA /Divá se na něho s chladným vzdorem/ Nevím.

HJALMAR /Lehce se chrčje/ Ty nevíš!

GINA Jak to můžu vědět? Taková jako já —

HJALMAR /Tiše, odvrátí se od ní/ Pak v tomto domě už nemám co pohledávat.

GREGERS Rozmyslí si to, Hjalmar!

HJALMAR /Obléká si zimník/ Tady si muž jako já nemá co rozmyslet.

GREGERS Nevýslovně mnoho si musíš rozmyslet. Jedině oběti dospěješ k odpuštění. A máš-li se k tomu probouvat, musíte zůstat všichni tři spolu.

HJALMAR Já nechci. Nikdy, nikdy! Kde mám klobouk! /Vezme si ho/ Můj domov je v troskách. /Rozplácě se/ Gregersi, já nemám dítě!

HEDVIKA /Objevila se ve dveřích z kuchyně/ Co to povídáš!

/K němu/ Tati, tati!

GINA Tak to vidíš.

HJALMAR Nepřibližuj se ke mně, Hedvíko! Jdi pryč, daleko. Nemůžu se na tebe dívat. Ach, ty oči —! Shbem. /Chce jít ke dveřím/

HEDVIKA /Povře se na něho a křičí/ Ne! Neodcházej ode mě!

GINA /Křičí/ Podívej se na to dítě. Hjalmar! Podívej se na to dítě!

HJALMAR Ne, nechci! Nemůžu! Musím odjet — pryč tady od toho všeho!

/Vytrhne se Hedvíce a vyjde dveřmi na chodbu/

HEDVIKA /Zoufalý pohled/ Mamí, on od nás odešel! Odešel od nás! Už se nikdy nevrátí!

GINA Jenom prosím tě néptáč, Hedvi. Tatínek se vrátí, uvidíš.

HEDVIKA /Vrhne se na pohovku, vzlyká/ Ba ne, už se k nám domů nikdy nevrátí.

GREGERS Věřte mi, že jsem to myslel dobře, pani Ekdalová?

GINA Snad ano, ale stejně — bůh vám odpust.

HEDVIKA /Leží na pohovce/ Já z toho umřu! Co jsem tu jenom udělala? Mamí, ať se vrátí, dělej něco!

GINA No jo, to víš holčičko, jen klid, půjdu se po něm podívat. /Obléká se/ Třeba šel jenom k Rellingovi. Ale to tady nesmíš takhle brečet. Slibuješ mi to?

HEDVIKA /Křečovitý pláč/ Ano, já už přestanu, jen když se táta zase vrátí.

GREGERS /Gině, která se chystá k odchodu/ Nebylo by přece jen lepší nechat ho vybojovat tu bolestnou bitvu až do konce?

GINA Ále, tu si může vybojovat potom. Teď musíme hlavně uklidnit dítě. /Vyjde dveřmi na chodbu/

HEDVIKA /Posadí se a utře si slzy/ A vy mi teď povězte, co se stalo. Proč se ke mně táta už nechce znát?

GREGERS Na to se zeptejte, až budete velká a dospělá.

HEDVIKA /Skvátá/ Ale já se přece nemůže takhle strašně soužit, dokud

nebudu velká a dospělá. — Však já vím, co za tím je. — Já možná nebudu taková pravé dítě...

GREGERS /Neklidně/ Jak to, prosím vás?

HEDVIKA Třeba mě máma někde našla. A táta te třeba teď zjistil. Už jsem o něčem takovém četla.

GREGERS No, ale i kdyby to třeba —

HEDVIKA Právě, tak si myslím, že by mě moh mít stejně rád. Nebo vlastně skoro ještě víc. Divokou kachnu jsem nakonec taky dostal jako dárek, a jak ji mám ráda.

GREGERS /Odvrátí řeč/ Vidíte, divoká kachna! Pojdte si o ni chvíli povídat.

Hedvíčko.

HEDVIKA Chudák, divoká kachna. Tu už taky nechce mít na očích. Představte si, že by ji nejradši zakroutil krkem...

GREGERS Ale to snad neudělá.

HEDVIKA Neudělá, ale říká to. A to podle mě bylo od táty hrozné. Já se za divokou kachnu každý večer modlím, a modlím se, aby byla ochráněna od smrti a ode všeho zlého.

GREGERS /Divá se na ní/ Vy se večer modlíte?

HEDVIKA Ano.

GREGERS Kdo vás to naučil?

HEDVIKA Já sama, to bylo jednou, když táta byl hrozně nemocný a měl na krku pijávky a říkal, že má smrt na jazyku.

GREGERS Ano?

HEDVIKA Tak jsem se za něho pomodlila, když jsem šla spát. No a od té doby to dělám.

GREGERS A teď se tedy modlíte taky za divokou kachnu?

HEDVIKA Říkala jsem si, že bych ji do toho měla taky zabrnout, když byla ze začátku taková neduživá.

GREGERS A ráno se taky modlíte?

HEDVIKA Ne.

GREGERS A proč ne taky ráno?

HEDVIKA Ráno je přece světle, to už se není čeho bát.

GREGERS Tak vy ta divokou kachničku máte tak obromně ráda, a tatínek ji chtěl zakroutit krkem.

HEDVIKA Ale ne, říkal, že by jako pro něho bylo nejlepší, kdyby to udělal, ale že ji ušetří kvůli mně; a to od něho bylo hezké.

GREGERS /Trochu blůž/ A co kdybyste teď vy tu kachnu dobrovolně obětovala kvůli němu?

HEDVIKA /Vstane/ Divokou kachnu!

GREGERS Kdybyste se pro něho vzdala toho nejcennějšího, co na světě máte a znáte?

HEDVIKA Myslíte, že by to pomohlo?

GREGERS Zkuste to, Hedvíko.

HEDVIKA /Tiše, rozzářené oči/ Tak já to zkusím.

GREGERS A myslíte, že k tomu máte tu opravdovou duševní sílu?

HEDVIKA Poprosím dědu, aby mi ji zastříhal.

GREGERS Ano, to udělejte. Ale mamince ani slovo!

HEDVIKA Proč ne?

GREGERS Nerozumím vám.

HEDVIKA Divokou kachnu? Zkusím to, zítra ráno.

/Gina vyjde z chodby/

HEDVIKA /K ní/ Našla ho, mamí?

GINA Ne, ale slyšela jsem, že se zastavil u Rellinga a šel s ním.
 GREGERS Víte to jistě?
 GINA Jo, říkala domovnice. Molyk šel prej taky s níma.
 GREGERS Zrovna teď, když potřebuje bojovat sám se sebou —!
 GINA /Svléká se/ Jo, mužský jsou holi různé, to se nedá nic dělat. Báh ví, kam ho ten Relling zatáh. Skočila jsem se podívat naproti k Eriksence, ale tam nebyli.
 HEDVIKA /Bojuje s pláčem/ Co když se už nikdy nevrátí!
 GREGERS Vráti se, určitě. Ráno mu podám zprávu — a uvidíte, že se vrátí. Můžete klidně spát, Hedviko. Dobrou noc.
/Odejde dveřmi na chodbu/
 HEDVIKA /S pláčem se vrhá Gine kolem krku/ Mamí, mamí!
 GINA /Hladi ji po zádech a vzdychne/ Ach jo. Kdepak, Relling měl pravdu. Takhle to dopadne, když přijde takovej blázen a začne se vnucevat s ideálníma nárokama:

PÁTĚ JEDNÁNÍ

/Ateliér Hjalmarův Ekdala. Dornití proudí studené ranní světlo; na velkém střešním okně leží vlnky sněh.

/Gina v zástěře vejde z kuchyně, v rukou hádru a smeták, a jde ke dveřím obývacího pokoje. V tom rychle vejde dveřmi z chodby Hedvika/

GINA /Zastaví se/ Tak co?

HEDVIKA Myslím, že je dole u Rellinga —

GINA Tak vidíš!

HEDVIKA — domovnice prý slyšela, že s panem doktorem byli dva páni, když se v noci vraceli.

GINA Já jsem si to hned myslela.

HEDVIKA Ale co je to platný, když nechce přijít sem k nám.

GINA Tak aspoň zajdu já dořít a promluvim si s ním.

/Ve dveřích ze svého pokoje se objeví starý Ekdal v županu, pantoflech a se zapálenou fajfkou/

EKDAL Ty, Hjalmaro — Hjalmar není doma?

GINA Ne, asi šel ven.

EKDAL Takhle brzo? A v takové chumelenici? No; prosím, prosím; já nakonec můžu jít na ranní procházku sám, o to nic.

/Odsune dveře na půdu, Hedvika mu pomáhá; vejde na půdu, Hedvika za ní zavírá/

HEDVIKA /Poloblasem/ Představ si, mamí, až se chudák děda dozví, že táta od nás chce odejít.

GINA Nemluv nesmysly, dědovi o tom ani slovo. Ještě štěstí, že večera večer nebyl doma, když tu byl ten povyk.

HEDVIKA No ale —

/Dveřmi z chodby vejde Gregers/

GREGERS Tak co? Máte o něm nějaké zprávy?

GINA Prej je asi dole u Rellinga.

GREGERS U Rellinga! On opravdu s těmi lidmi někým šel?

GINA Asi jo.

GREGERS Ale jak je to možné: tak naléhavě potřeboval být sám a se vši vážností se soustředit —!

GINA No vidíte to...
/Z chodby vejde Relling/
 HEDVIKA /K němu/ Je u vás táta?
 GINA /Zároveň/ Je tam?
 RELING To víte že jo.
 HEDVIKA A vy nám neřeknete ani slovo!
 RELING No jo, jsem prostě zvíře. Ale nejdřív jsem měl plně ruce práce s tím dročným zvířetem, abych ho udržel na uzdě; jo, jo, jistě, s tím démonickým tvorem; a pak jsem usnul tak tvrdě, že —
 GINA Co říká Hjalmar?
 RELING Neříká prosím zhola nic.
 HEDVIKA To vůbec nemluví?
 RELING Ani slovíčko.
 GREGERS Jistě, to naprosto chápu.
 GINA Ale tak co dělá?
 RELING Leží na kanapi a chrápe.
 GINA Jo? Kdepak, Hjalmar, ten chrápe jak zjednaný.
 HEDVIKA To spí? On může spát!
 RELING No, už to tak vypadá.
 GREGERS Pochopitelně; po tom duševním boji, který ho tak rozervál —
 GINA On přece není vůbec zvyklý takhle v noci flámovat...
 HEDVIKA Možná je dobře, že se vyspí, mamí.
 GINA Taky bych řekla. Ale tak to bysme ho neměli moc brzo tahat z postele. Tak vám děkuju, pane doktore. Já to tady teď musím nejdřív trochu uklidit. Pojd' mi pomoci, Hedvi...
/Gina a Hedvika jdou do obývacího pokoje/
 GREGERS /Obrátí se na Rellinga/ Můžete mi vysvětlit, jaké duševní drama se teď odehrává v Hjalmaru Ekdalovi?
 RELING Já jsem si na mou duši nevíštil, že by se v něm odehrávalo nějaké „duševní drama“.
 GREGERS Cože! Po takovém zásadním obrátu, když veškerý svůj život postavil na nový základ —? Jak si vůbec můžete představit, že taková osobnost jako Hjalmar —
 RELING Cha, ten a osobnost! Prosím vás, jestli vůbec někdy měl nějaké sklony k takovým abnormitám, jakým vy říkáte osobnost, tak z něho veškeré kořínky něčeho takového důkladně exstirpovali, ještě dokud byl malý kluk, o tom vás ujišťuju.
 GREGERS To bych se divil — při takové láskyplné výchově, jaké se mu dostalo.
 RELING Od těch dvou výstředních, staropaneenských tetiček, myslíte?
 GREGERS Tak já vám zase povím, že tyhle ženy nikdy nezanedbávaly ideální nároky; — já vím, teď si ze mě budete zase dělat blázně.
 RELING Nebudu, nemám na to náladu. Vím totiž moc dobře, jak to bylo, napečnil se toho o těch až až — „me duhovni matky“ jim říkal. Podle mě jim nemá zrovna moc za co děkovat. Ekdalovo neštěstí bylo, že ho celá rodina vždycky považovala za bůhvíjaké lumen —
 GREGERS A on snad není? Myslím v hloubi duše?
 RELING Nikdy jsem si ničeho takového nevíštil. Že si to myslí jeho otec — no, buďž; starý poručík byl odjakživa trouba.
 GREGERS Byl odjakživa muž s dětskou duší — jenže to vy nechapete.
 RELING No, jak myslíte. Ale když tedy náš milý Hjalmarék jakž takž odmuturoval, tak ho začali okamžitě brát jako velké lumen i jeho spolužáci.

Pohledný kluk býval, to taky zabíralo — krev a mlíko — jak to slečny mají rády; a jelikož měl takovou tu chytlivou povahu a vemlouvavý hlas a tak krásně uměl deklamovat cizí verše a cizí myšlenky —

GREGERS /Dočteně/ Takhle mluvíte o Hjalmaru Ekdalovi?

RELLING S vaším dovolením, ano; takhle totiž ten idol, co se mu klaníte, vypadá zevnitř.

GREGERS To bych byl netepl, že jsem zase tak úplně slepý.

RELLING Ba jo; daleko k tomu nemáte. Vy jste nemocný člověk, když to chcete vědět.

GREGERS To máte pravdu.

RELLING Bodejť by ne. Jste komplikovaný případ. Za prvé máte tubletu obřízión horečků posledního spravedlivého; a za druhé, a to je ještě horší — se neustále potácíte ve zbožňovacím deliriu; v jednom kuse potřebujete odhřívovat něco mimo sebe.

GREGERS Ano, to musím hledat jediné mimo sebe.

RELLING Myslíte si, že kolem sebe vidíte a slyšíte kroužit obrovské zázračné mouchy, ale v tom se strašně pletete. Pro změnu až zase lezete k obyčejným lidem do baráku s těmi svými ideálními nároky — jenže tyhle lidi nejsou solventní, milej pane, z těch vám nic nekápně.

GREGERS Jestli opravdu nechováte o Hjalmaru Ekdalovi vyšší mínění, tak jak vás může těšit být pořád v jeho společnosti?

RELLING Probohá, člověče, jsem snad taky nějaký doktor; když dovolíte, a tak se musím postarat o chudáky nemocné, když s nimi bydlim v jednom domě.

GREGERS Ale to se podívejme! Tak Hjalmar Ekdal je snad nakonec taky nemocný?

RELLING Lidé jsou nemocní skoro jeden jako druhý, bohužel.

GREGERS Jakou léčbu jste nasadil u Hjalmaru?

RELLING Tu svou, obvyklou. Snažím se v něm udržovat životní lež.

GREGERS Životní lež? Já jsem asi špatně slyšel —?

RELLING Ale jo; jistě, řekl jsem životní lež. Životní lež je totiž mocný stimulant. To jste nevěděl, co?

GREGERS Sním se zeptat, jakou životní lži je nakážen Hjalmar?

RELLING Nesmíte. Tajemství tohoto druhu šarlatánům neprozrazuju. Vy byste mi ho popíjet ještě můj. Ale léčba je to osvědčená. Na Molvika jsem ji nasadil taky. Z toho jsem zase udělal démona. Tohohle brouka jsem mu musel nasadit do hlavy.

GREGERS Tak on není démonický?

RELLING Sakra člověče; — co to znamená, být démonický? To jsou jen takové kecy, vymyslel jsem si to, abych v něm zachránil život. Neudělat to, tak chudák už dávno zašel na sebeopovření a zoufalství. Čuně jedno dobromyslně. A co teprve starý poručík! Jenže ten si tu léčbu vymyslel sám, to je fakt.

GREGERS Pan poručík Ekdal? Co ten?

RELLING Ne, co byste tomu řekl, když on, lovec medvědů, se tady sourá po půdě a loví králíky? Nenajdete na světě šťastnějšího střelce než tohoto dědku, když si může dovádět tady mezi harampádím. Našetřil si tam čtyři pět uschlých vánočních stromků, a ty jsou pro něho totéž jako celý obrovský hayský les; kohout a slepice, to jsou draze v korunách; a králíci, co před ním hopkají na plědě, to jsou šelmy, co se s nimi on, staříčkový sportovec a milovník čerstvého vzduchu, pouští do křížku.

GREGERS Nešťastný starý člověk, ano. Ten tedy opravdu musel slevit ze svých mládežických ideálů.

RELLING Jo, abych nezapomněl, pane Werle juniore, neprouzivejte tohle cizí slovo: ideály. Máme na to dobré domácí slovo: lži.

GREGERS Chcete říct, že jsou to přibuzné pojmy?

RELLING Jo, asi tak jako tyfus a sepse.

GREGERS Pane doktore, nevzdám se, dokud Hjalmaru nevysvobodím z vašich spárů!

RELLING No tak to dáte na frak hlavě jenou. Když připravíte průměrného člověka o životní lež, připravíte ho tím zároveň o štěstí. /Hedvice, která vchází do pokoje/ Tak viš co, ty kachni mámo? Já se teď půjdu podívat doů, jestli táta ještě pořád leží na kanupí a přemýšlí o tom pozoruhodném vynálezu. /Vyjde dveřmi na chodbu/

GREGERS /Blíží se k Hedvice/ Vidím na vás, že jste to neudělala.

HEDVIKA Co prosím? A tak, s divokou kachnou. No, to ne.

GREGERS Soudím, že vás asi opustila duševní síla. Skutek útek, vidíte?

HEDVIKA To ani ne. Ale když jsem se ráno probudila a vzpomněla jsem si, o čem jsme spolu mluvili, tak mi to přišlo takové divné.

GREGERS Divné?

HEDVIKA Já nevím —. Včera večer, hned v tu chvíli, mi připadalo, že je v tom něco chromně krásného; ale když jsem se vyspala a vzpomněla jsem si na to, tak už se mi to tak moc nezamlouvalo.

GREGERS Kdepak, je vidět, že jste vyrostla v tomhle domě, něco se ve vás zlomilo.

HEDVIKA Ale, to je fak. Jen kdyby přišel táta nahoru, tak —

GREGERS Ach, kdyby se vám opravdu otevřely oči a vy jste poznala, co dává životu hodnotu — kdybyste měla v sobě tu pravou, šťastnou, statečnou vůli k oběti, pak byste viděla, jak by k vám přišel. — Ale já ve vás ještě stále všim.

HEDVIKA, já ano. /Odejde dveřmi na chodbu/

/Hedvika téká po místnosti, chce jít do kuchyně, ale vtom se ozve zaklepaní na dveře z pudy, Hedvika je pootvěře, starý Ekdal vyjde a dveře za sebou zavře/

EKDAL Chm, to je houby zábava, chodit na ranní procházku sám.

HEDVIKA Na lov se ti nechýlo?

EKDAL Dneska není na lov počasí. Hrozná tma. Jedem nevidí na krok.

HEDVIKA Nemáš někdy chuť střelit si po něčem jiném než po těch králíkách?

EKDAL Copak se ti na králíkách nelíbí?

HEDVIKA Co třeba na divokou kachnu?

EKDAL Hó hó; máš strach, že ti zastřelím divokou kachnu? Kdepak, děvenko. Ani za nic.

HEDVIKA No jo; asi bys to nesved. Střelit divoké kachny prý není jen tak.

EKDAL Nesvěd? Já a nesved? To bys koukala.

HEDVIKA Jak bys to udělal, dědo? — Já nemyslím s mou divokou kachnou, ale tak vůbec.

EKDAL Snažil bych se ji trefit zespoda do prsou, rozumíš, to je nejjistější. A musí se střelit proti pěti, rozumíš, ne po pěti.

HEDVIKA A to pak umře, dědo?

EKDAL To viš že jo — když ji trefíš pořádně. No, tak já se budu muset jít slechtit. Chm — rozumíš — chm. /Jde do svého pokoje/

/Chvilí čeká, pokukuje ke dveřím do pokoje, pak jde k polici, stáupne si na spíčky, vezme z police dvouhlavňovou pistolí a prohlíží si ji/

/Gina vejde z pokoje s hádrem a koštětem/

HEDVIKA /Pistolí rychle a nepozorovaně odloží/

GINA Ne aby ses tátovi přehrabovala ve věcech, Hedvi!

HEDVIKA /Odstoupí od police/ Jen jsem tu chtěla trochu uklidit.

GINA Radši se jdi podívat do kuchyně, jestli je teplý kafe. Skočím dolů a vemu táč s sebou.

/Hedvika odejde, Gina začne zametat a uklízet ateliér/

/Po chvíli se váhavě otevřou dveře z chodby a dovnitř nahlédne Hjalmar Ekdal; má kabát, ne však klobouk, je nemytý a neučesaný; oči otupělé a rozespale/

GINA /Zůstaně stát se smetákem v ruce a dívá se na něho/ No he, Hjalmare, tak ty jsi přece jenom přišel?

HJALMAR /Vstoupí dovnitř a odpoví dutým hlasem/ Přicházím — abych ve většině zase zmizel.

GINA Jistě, jistě, no, to chápu. Ale — jak to vypadá!

HJALMAR Vypadám?

GINA A ten světeční zimník! — No tys mi teda daš!

HEDVIKA /Ve dveřích kuchyně/ Mami, neměla bych —? /Uvidí Hjalmaru, vykřikne radostí a žene se k němu/ Jé, tati, tati!

HJALMAR /Odvrátí se od ní a mávne rukou/ Jdi, jdi, jdi! /Gině/ Ať jde ode mě, povídám!

GINA /Polohlasem/ Jdi do pokoje, Hedvi.

/Hedvika tiše odejde/

HJALMAR /Zaneprázdněně, vytahuje zásurku u stoju/ Musím si s sebou vzít knihy. Kde mám svoje knihy?

GINA Jaký knihy?

HJALMAR No přece má vědecká díla, pochopitelně — ty technické časopisy, co používám na vynález.

GINA /Hledá na polici/ Myslíš tyhle brožované?

HJALMAR Jistě.

GINA /Položí na stůl hromádku sešitů/ Má ti je Hedvi rozřezat?

HJALMAR Kvůli mně se nic rozřezávat nemusí.

/Krátká odmlka/

GINA Takže ještě pořad se od nás chce odstěhovat?

HJALMAR /Přehrabuje se v knihách/ To se snad rozumí samo sebou.

GINA No jo, no jo.

HJALMAR /Prudce/ Přece si tady nenechám od rána do večera probídat srdce.

GINA Bůh ti odpusť, jak si o mně můžeš myslet takový ohavnosti.

HJALMAR Dokaž mi —!

GINA Dkazovat bys snad měl spíš ty.

HJALMAR S takovou minulostí, jakou máš ty? Jsou jistě požadavky — mám sto chutí říct ideální požadavky —

GINA Jo, a co děda? Co bude s ním, s chudákem starým?

HJALMAR Vím, co je mou povinností: ten ubožák půjde se mnou. Vyrážím do města podniknout patřičné kroky —. Tedy — /Váhavě/ Nenašel se na schodech můj klobouk?

GINA Ne, Ty jsi ztratil klobouk?

HJALMAR Měl jsem ho samozřejmě na hlavě, když jsem se v noci vrátil; o tom není pochyb; ale dneska ho nějak nemůžu najít.

GINA Ježíš a kudy to s tímna ochlazením chodíš?

HJALMAR Prosím tě, nevyptávej se mě na nepodstatné věci. Myslíš, že mám náladu rozpomínat se na podrobnosti?

GINA Jen jestli ses ještě někde nenastýl. /Jde do kuchyně/

HJALMAR /Mluví sám se sebou, polohlasem a nakvašeně, a přitom vyprazdňuje zásurku/ Jsi lump, doktore! — Darebák jsi! — Ty svůdče hanebný! Měl bych tě dát ukládně zavraždit!

/Položí stranou pár starých dopisů, narazí na roztrženou listinu z předešlého dne, vezme oba kusy do ruky a dívá se na ně; když vejde Gina, rychle je odloží/

GINA /Položí na stůl podnos s jídelm a konvicí kávy/ Tady máš něco teplého do pusy, kdybys měl chuť. A chleba s máslem a pár plátků uzeného.

HJALMAR /Pošilhává po podnosu/ Uzené? Pod touhle střechou? Nikdy! Tedy, je pravda, že jsem skoro čtyřiařdvacet hodin nepozřel ani sousto; ale to se nedá nic dělat. — Moje zápisky! Moje rozepsané memoáry! Kam se poděl můj deník a moje důležité papíry? /Otevře dveře do pokoje, ale couvne zpátky/ Tady je taky!

GINA No bože, někde snad být musí.

HJALMAR Jdi odamtud. /Udělá jí místo, Hedvika vystrašeně vejde do ateliéru/

HJALMAR /S rukou na klíče říká Gině/ V posledních chvílích, které trávím ve svém bývalém domově, přeji si být ušetřen přítomností cizích osob. /Vejde do pokoje/

HEDVIKA /Skočí k matce a zeptá se tiše a rozechvěně/ To mám být jako já?

GINA Zůstaň v kuchyni, Hedvi; nebo ne — radši jdi k sobě do pokoje. /Jde za Hjalmarem a říká mu/ Počkej, prosím tě; nehrab se v tý skříni, já vím, kde všechno máš.

HEDVIKA /Chvilku stojí bez hnutí, tísní jí strach a bezradnost, kouše se do rtů, aby v sobě udusila pláč; pak křečovitě zatne ruce a tiše řekne/ Divoká kachna! /Přikrade se k polici, vezme pistoli, pootevře dveře na půdu, vtáhne se dovnitř a dveře za sebou zavře/

/Hjalmar a Gina se začnou přit v pokoji/

HJALMAR /Vejde, v rukou jakési sešity a volné papíry, vše položí na stůl/ Prosim těbe, taková taška! Když sebou musím táhnout šestero věcí.

GINA /Jde za ním s brašnou/ Tak si tady to ostatní zatím nech a vem si jen košili a nějaké spodky.

HJALMAR Fuj — tyhle ty výcerpávající přípravy —! /Svlékne si kabát a hodí ho na pohovku/

GINA Taky ti tady stydne kafe.

HJALMAR Hm. /Bezděky se napije, pak ještě jednou/

GINA /Otírá operadla židli/ Nejhorší holt bude, kde najdeš takovou veickou půdu na ty králíky.

HJALMAR Cože! To mám s sebou vláčet i králíky?

GINA No, co já vím, tak děda bez králíků nemůže být.

HJALMAR Tak to si tedy bude muset opravdu zvyknout. Já budu nucen odříci si vyšší životní hodnoty než nějaké králíky.

GINA /Utírá prach na polici/ Mám ti přibalit do tašky flétnu?

HJALMAR Ne. Pro mě žádná flétna neexistuje. Ale pistoli mi dej.

GINA Ty si chceš ten revolver vzít s sebou?

HJALMAR Ano. Mou nábitou pistolí.

GINA /Hledá ji/ Není tady. Asi si ji tam vzal s sebou.

HJALMAR On je na půdě?

GINA Jistě. Kde by byl.

HJALMAR Hm. — osamělý stařec. /Vezme si krajíček chleba, sni ho a dopije kávu v šálku/

GINA Vidiš, kdybysme nepronajali ten pokoj, moh ses teď nastěhovat tam.

HJALMAR A žít dál pod jednou střechou s tou —! Nikdy — nikdy!

GINA A nemohs bys teda aspoň na den na dva přespat v pokoji? Měl bys tam klid a všechny svoje věci.

HJALMAR Už nikdy v těchto zdech!

GINA Hm, no a co dole u Rellinga a Melvika?

HJALMAR Tahle jména přede mnou ani nevyslovuj! Ztrácím chuť k jídlu, když si na ty dva vzpomenu. — Ne, ne, budu muset ven, do větru a vánice, jít od domu k domu a hledat přístřeší pro sebe a pro otce.

GINA Ale vždyť nemáš co na hlavu. Ztrátil jsi přece klobouk.

HJALMAR Ach, ti dva neřádí, ti zpusťí zkažení! Klobouk je nutno opatřit. Vezme si další krajíc chleba! Je nutno podniknout kroky. Nemám v úmyslu riskovat život, to zase ne. Něco hledá na podnosu!

GINA Co hledáš?

HJALMAR Máslo.

GINA Hned to bude. Jde do kuchyně!

HJALMAR Voň za ni! Není třeba; já můžu klidně mít suchý chleba.

GINA Přináší máselníčku! Prosim, čerstvé utlučený.

Nalije mu z konvice další šálek; Hjalmar se usadí na pohovku, přidá si na chleba máslo, jí a pije chvíli mlčky!

HJALMAR Mohl bych — za předpokladu, že mě nikdo nebude obtěžovat: — ale tedy nikdo — tady v pokoji tak den dva bydlet?

GINA Jistě bys moh, kdybys teda chtěl.

HJALMAR Nevidím totiž možnost, jak odtud všechny tátovy věci tak rychle odstěhovat.

GINA A taky mi nejdřív budeš muset vůbec říct, že už nechceš žít s náma ostatníma.

HJALMAR Odstrčí šálek! No, to taky; a znovu se muset hrabat v těch zamotaných vztazích — Musím to všechno rozvážit, potřebuju si taky trochu vydechnout, neutáhnou tolik břemen v jeden jediný den.

GINA No to jistě, a ještě k tomu v takovém čase.

HJALMAR Postříkuje továrníkovým dopisem! Koukám, že se tady ještě pořád považuje ten dopis.

GINA No, já jsem se ho ani nedotkla.

HJALMAR Mě se ten cár papíru nešká —

GINA Já to tedy rozhodně použít nehodlám.

HJALMAR — ale zase by nemělo smysl, aby se jen tak vyhodil: — v tom zmatku, až se budu stěhovat, by se klidně mohl —

GINA Neboj se; já na něj dám pozor.

HJALMAR Darovací listina patří přece jen na prvním místě tátovi; nakonec bude jeho věc, jak s ní naloží.

GINA Vzděchne! Jojo, chudák stará —

HJALMAR Tak snad pro jistotu —. Kde najdu lepidlo?

GINA Jde k polici! Tady je nějaký.

HJALMAR A štetec.

GINA Štetec je tu taky. Obojí mu přinese!

HJALMAR Vezme nůžky! Jenom trochu podlepíme —. Stříhá, lepí, podlépaje! Já jsem samozřejmě dalek toho, abych se prohřešil na cizím majetku — zvláště jedná-li se o nemajetného starce. No, a když jde o — no, tu druhou — tak ostatně taky ne. — Ták. Nech to tady zatím ležet. Až to uschne; tak to odstraň. Já už tentó doklad nechci mít na očích. Nikdy!

Z chodby vejde Gregers Werle!

GREGERS V údivu! Cože, ty jsi tady, Hjalmar?

HJALMAR Rychle vstane! Zmohla mě únava.

GREGERS Ale koukám, že ses stačil nasdídat.

HJALMAR I tělo někdy prosadí své požadavky.

GREGERS Tak jak ses rozhodl?

HJALMAR Pro muže jako já existuje jen jediná cesta. Zrovna zde shromáždí své nejdůležitější věci. Chce to čas, to jistě chápeš.

GINA Ponekud netrpělivě! Tak mám ti připravit ten pokoj, nebo zabalit tašku?

HJALMAR Vztekne se podívá po Gregersovi a sykne! Bal — a připravuj!

GINA Bere hrášku! No dobře, tak já ti tam teda dám košík a pár věcí k tomu. Jde do pokoje a zavře za sebou!

GREGERS Po chvíli mlčení! To bych si nikdy nepomyslel, že to skončí takhle. Opravdu považuješ za nutné opustit domov a rodinu?

HJALMAR Neklidně třeše kolem! A co mám podle tebe dělat? — Víš, Gregersi, bys nešťastný trápit se — na to já nejsem stavený. Já kolem sebe potřebuju pohodu, bezpečí, klid.

GREGERS Ale to přece není nic nedosažitelného. Řekl bych, že teď máš pevné základy, máš na čem stavět — Jen chci! Tak začni hezky z gruntu. A nezapomínej, že máš pro co žít — máš svůj vynález.

HJALMAR Prosim tě, nemluv mi o vynálezu. S tím je to na dlouhé lokte.

GREGERS Ale copak?

HJALMAR Proboha živého, co vlastně chceš, abych vynalezl? Všecko už přede mnou vynalezli ostatní. Je to den ode dne těžší —

GREGERS Vždyť jsi do toho vložil takové práce.

HJALMAR To ten sprosták Relling mě do toho uvrtal.

GREGERS Relling?

HJALMAR No, to on mě upozornil, že mám vlohy pro nějaký pozoruhodný vynález na poli fotografie.

GREGERS Aha — tak Relling!

HJALMAR Kdybys věděl, jaký ohromný pocit štěstí mi to dávalo. Ani ne kvůli tomu vynálezu samotnému, ale protože v něj věřila Hedvika — věřila v něj s veškerou mocí a silou dětské duše. Nebo spíš — já blázen si tady celou tu dobu namlouval, že v něj věří.

GREGERS Ty si opravdu myslíš, že by tě Hedvika mohla takhle klamat?

HJALMAR Já už teď vůbec nevím, co si mám myslet. To Hedvika mi teď stojí v cestě. Co budu živ, nezasvitne na mě kvůli ní slunce.

GREGERS Kvůli ní? To myslíš Hedviku? Jak ta ti, prosím tě, může překážet?

HJALMAR Neodpoví! Tak nevysslovně jsem to dítě mluval. Tak nevysslovně jsem pocítil štěstí, pokaždé když jsem vstoupil do svého skromného obydlí a ona mi běžela naproti, ty milé, trochu mžouravé oči! Ó, já důvěřivý blázen! Tak nevysslovně jsem jí měl rád; a tak jsem si vysnil klamnou představu, že i ona má nevysslovně ráda mě.

GREGERS Říkáš, že to byla jen klamná představa!

HJALMAR Jak to můžu vědět? Z Giny nic nevyvámknou. Kromě toho jí dokonce chybí smysl pro ideální stránku těchtole konfliktů. Ale cítím, že tobě se musím otevřít, Gregersi. Je tu ta strašlivá pochybnost —; možná, že mě Hedvika nikdy neměla opravdu poctivě ráda.

GREGERS O tom bys možná mohl dostat důkaz. Poslouchá! Co je to? Mně se zdá, že křičí divoká kachna.

HJALMAR Divoká kachna káchá. Táta je na půdě.

GREGERS Opravdu? Rozzáří se radostí! Říkám ti, že ještě dostaneš důkaz

o tom, jak té chudinka Hedvika má ráda.

HJALMAR Jaký ta by mi mohla dát důkaz! Žádnému ujišťování z její strany nemůžu uvěřit.

GREGERS Hedvika neví, co je to klam.

HJALMAR Když tohle právě, Gregersi, není tak jisté. Kdo ví, o čem si Gina s touhle paní Sørbyovou tady kulikrát šauškaly a špitaly. A Hedvika obvyčejně slyší až moc dobře, kdepak ta. Třeba ta darovací listina nepříliš tak úplně nečekané. Mám dojem, že jsem si něčeho takového všiml.

GREGERS Co to do tebe vjelo?

HJALMAR Otevřely se mi oči. Jen počkej — uvidíš, že ta darovací listina je jenom začátek. Paní Sørbyová měla pro Hedviku odjakživa slabost; a teď bude moct pro dítě udělat všecko, nač si vzpomene. Když si uamyslí, můžou mi ji třeba kdykoli vzít.

GREGERS Tebe Hedvika nikdy neopustí.

HJALMAR Jen na to zase tak nespolehej. Co když ji budou lákat s plnou náručí — ? A já ji tak nevysovně miloval! Já viděl svoje nejvyšší štěstí v tom, že ji opatrně vezmu za ruku a povedu ji, jako se velkým pustým prostorem provádí dítě, které se bojí tmy! — A teď cítím s tak mučivou jistotou — ten chudý fotograf z podkrovní pro ni nikdy nebyl všecko, nikdy ji nestačil. Ta si jen záhlubně dávala pozor, aby s ním dobře vycházela; dokud nepřijde ta pravá chvíle.

GREGERS Prosim tě, Hjalmaro, tomuhle přece sám nevěříš.

HJALMAR Hrůza je, že já už nevím, čemu mám věřit — a že už se to nikdy nedozvím. A ty opravdu pochybuješ, že je to tak, jak jsem říkal? Hoho, milý Gregersi, kdepak, ty moc spoleháš na ty ideální nároky! Kdyby přišli tamtí, s překypující náručí a zavolali na dítě: odejdi od něho, tady u nás tě čeká život —

GREGERS /Rychle/ No, tak co, podle tebe?

HJALMAR Kdybych se jí pak zeptal: Hedvi, jsi ochotná zřít se kvůli mně toho života? /Výměšně se zasměje/ Jo, určitě — to bys teprv koukal, jaké odpovědi by se mi dostalo!

/Z pády zazní výstřel z pistole/

GREGERS /Hlasitě a radostně/ Hjalmaro!

HJALMAR Tak to vidíš, už se zase vydal na lov.

GINA /Vejde/ Fuj, slyšíš tu kanonádu, děda už je zase na půdě sám.

HJALMAR Podívám se tam —

GREGERS /Živě, dojat/ Počkej! Víš, co to bylo?

HJALMAR No jistě.

GREGERS Ba ne, nevíš. Ale já to vím. To byl ten důkaz.

HJALMAR Jaký důkaz?

GREGERS. Dcera ti přinesla velikou obět. Řekla tvému otci, aby zastřelil divokou kachnu.

HJALMAR Zastřelil divokou kachnu?

GINA To snad ne —!

HJALMAR A na co?

GREGERS. Chtěla ti obětovat největší poklad, co na tomhle světě má. Protože si myslela, že pak bys jí měl zase rád.

HJALMAR /Tiše, v pohnutí/ Ach, to dítě!

GINA To, co ta si všecko nevymyslí!

GREGERS. Chtěla si jen znovu dobýt tvou lásku, Hjalmaro — byla přesvědčená, že bez ní nemůže žít.

GINA /Bojuje s pláčem/ Tak to vidíš, Hjalmaro.

HJALMAR Gino, kde je?

GINA /Popotahuje/ Chudinka, asi v kuchyni, kde by byla.

HJALMAR /Jde ke dveřím do kuchyně, prudec je otevře a říká/ Hedvi, pojď!

Pojď ke mně! /Rozhlíží se/ Ona tady není.

GINA No tak bude asi u sebe v pokoji.

HJALMAR /Venku/ Ne, tady taky není. /Vrátí se/ Asi šla ven.

GINA No, to víš, nechtěls ji mit v baráku.

HJALMAR Kdyby už se tak chtěla vrátit — abych ji mohl povědět —. Teď už bude všechno dobré, Gregersi; teď si myslím, že můžeme začít znovu nový život.

GREGERS /Tiše/ Já jsem to věděl; skrze dítě dojde k nápravě.

/Ve dveřích svého pokoje se objeví starý Ekdal; má na sobě kompletní uniformu a zrovna si připíná šavli/

HJALMAR /Zasne/ Tati! Ty jsi tady!

GINA Ty jsi stílel u sebe v pokoji, dědo?

EKDAL /Uraženě, blůží se/ Tak ty si chodíš na lov sám. Hjalmaro?

HJALMAR /Nagjat a zmaten/ Tes tam na půdě nestílel ty?

EKDAL Stílel? Já? Chm!

GREGERS /Křičí na Hjalmaro/ Ona divokou kachnu zastřelila sama!

HJALMAR Co tohleto má být? /Zene se ke dveřím na půdu, jedním pohybem je prudec otevře, náhléne dovnitř a vykřikne/ Hedviko!

GINA /Běží ke dveřím/ Ježíš, co se stalo!

HJALMAR /Jde na půdu/ Leží na zemi.

GREGERS Hedvika? /Dovnitř za Hjalmarem/

GINA /Zároven/ Hedviko! /Dovnitř na půdu/ Ne, ne, ne!

EKDAL Ho hů; tak ona už taky chodí stílel?

/Hjalmar, Gina a Gregers přinesou Hedviku do ateliéru; pravá ruka jí visí dolů, pevně v ní svírá pistoli/

HJALMAR /Rozrušen/ Ono to spustilo. Střelila se. Volejte o pomoc! Pomoc!

GINA /Vyběhne na chodbu a volá/ Dektere! Dektere! Pane dektere! Poběžte sem, honem!

/Hjalmar a Gregers položí Hedviku na pohovku/

EKDAL /Tiše/ Les se mstít.

HJALMAR /Kleče u ní/ Hned se vzpamatuje. No, hned se vzpamatuje — ano, ano, ano.

GINA /Zpátky z chodby/ Kam ji to trefilo? Já nic nevidim — /Přiběhne Relling, hned za ním Malvik jen v rozepnuté košili/

RELLING Co se děje?

GINA Hedvika se prej střelila.

HJALMAR Pojďte jí pomoc!

RELLING Střelila! /Odstrčí stůl a začne ji prohlížet/

HJALMAR /Vkleče úzkostlivě pozoruje Rellinga/ Že to není nebezpečné? Vidte, pane dektere? Vždyť skoro ani nskrvácí. To přece nemůže být nebezpečné!

RELLING Jak se to stalo?

HJALMAR Co já vim —!

GINA Chtěla zastřelit divokou kachnu.

RELLING Divokou kachnu?

HJALMAR Asi jí vystřelila pistole.

RELLING Hm. A ták.

EKDAL Les se mstít. Ale já se nebojím. /Vejde na půdu a zavře za sebou/

HJALMAR No tak, pane dektere — proč nic neříkáte?

RELLING Zasařlo ji to do prsou.
 HJALMAR Ale přece se vzpamatuje.
 RELLING To snad vidíš, že Hedvika nežije.
 GINA /Rozpláče se/ Á, dítě, dítě!
 GREGERS /Chraplavě/ Na dně mořském —
 HJALMAR /Vyskočí/ Ale ona přece musí žít! Bůh ať vám za to požehná, aspoň na okamžik — jen abych ji stačil povědět, jak nevýslovně jsem jí měl rád!
 RELLING Je zasařené srdce. Vnitřně vykrvácela. Byla na místě mrtvá.
 HJALMAR Já jsem jí od sebe odehnal jako zvíře! A ona se ustrašeně odplížila na půdu a zemřela z lásky ke mně. /Vzlyká/ Už nikdy to nemohu napravit! Už nikdy jí nemohu povědět —! /Zatíná pěsti a volá vzhůru/ Ó, ty tam nahore —! — Jestli vůbec jsi! Proč jsi mi to udělal?
 GINA Psst, psst, neamiš se takhle rouhat. Asi jsme si jí nezastloužili.
 MOLVIK Dítě nezemřelo, ale spí.
 RELLING Žvásty.
 HJALMAR /Jde k pohovce, ruce založené a dívá se na Hedviku/ Tak nehybně a tise leží.
 RELLING /Pokouší se uvolnit pistoli/ Strašně pevně jí svírá.
 GINA Ně, ne, pane doktore, zlámete jí prsty, nechte tu pistoli být.
 HJALMAR Ať si jí vezme s sebou.
 GINA Správně. Ale přece ji tady nenecháme takhle ležet každému na očích. Odnese me ji k ní do pokoje. Hjalmar, vem ji.
/Hjalmar s Ginou vezme Hedviku a nesou ji spolu/
 HJALMAR Ach, Gino, Gino, jak to jen vydržíš.
 GINA Musíme si pomáhat. Teď už patří jen nám dvěma.
 MOLVIK /Roztáhne ruce a mumlá/ Hospodínů budiž chvála; v prachu se obrátíš; v prachu se obrátíš —
 RELLING /Septá/ Drž hubu, člověče, už ses zase náil.
/Hjalmar a Gina vynášejí tělo do kuchyně. Relling za nimi zavře. Molvík se vykrade na chodbu/
 RELLING /Jde ke Gregersovi/ Do nejděší smrti má někdo nenamluví, že tohle byla náhoda.
 GREGERS /Stál dosud zděšen a křečovitě sebou trhl/ Nikdo neví, jak k tě strašlivé věci došlo.
 RELLING Šaty měla šňorete od střelného prachu. Musela si pistoli přimáčkout na prsa a vystřelit.
 GREGERS Hedvika nezemřela nadarmo. Viděl jste, jakou důstojnost v něm ten žal probudil?
 RELLING Stát v žalu nad mrtvolou, pane, to dá důstojnost skoro každému. Jak dlouho si myslíte, že má ta nádhěra vydržet?
 GREGERS Vydrží — a poroste, co bude živ!
 RELLING Za tři čtvrtě roku už pro něho Hedvička nebude nic víc než skvělý námět ke krasořečnění.
 GREGERS A to si troufáte říct o Hjalmaru Ekdalovi!
 RELLING Povíme si to, až na jejím hrobu zvaďne první tráva. Ušlyšíte, jak z něho budou chřístat řeči o „dítěti předčasně odervaném otcovskému srdci“. Uvidíte, jak se bude nakládát dojetí, sebeobdivu a sebelitostí. Jen počkejte!
 GREGERS Jestli vy máte pravdu a já se mylím, pak lidský život něstojí za to žít.
 RELLING: Ale prosím vás, život by nebyl tak zlý, jen kdyby nás nechali na pokoji tihle zatracení agénti, co se nám dobývají do dveří s ideálními nároky.

GREGERS /Hledi před sebe/ V tom případě jsem rád, že mám te poslání, já-ké mám.
 RELLING A že jsem tak smělý — co je to za poslání?
 GREGERS /Vykróčí/ Být třináctým u stolu.
 RELLING Ale, jděte do háje.

KONEC

